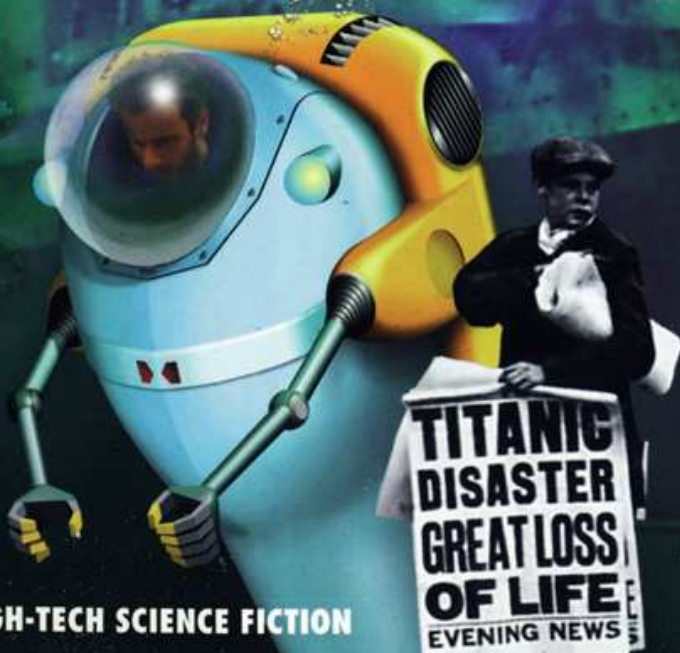

DUCH Z GRAND BANKS

ARTHUR C. CLARKE

HIGH-TECH SCIENCE FICTION

DUCH

Z GRAND BANKS

ARTHUR C. CLARKE

POLARIS

DUCH

Z GRAND BANKS

ARTHUR C. CLARKE

(GHOST FROM THE GRAND BANKS)

Copyright © 1990 by Arthur C. Clarke

Translation © 1996 by Pavel Hodek

Cover Art © 1996 by Václav Tříška, 2D Studio

Illustrations © 1996 by Václav Tříška, 2D Studio

ISBN 80-8599-22-1

Mému starému příteli Billovi MacQuittymu,
který byl ještě jako malý chlapec svědkem
vyplutí RMS *Titanic* a o čtyřicet pět let
později ji sám potopil podruhé.

PŘEDEHRA

1.

Léto roku '74

Určitě existuje lepší způsob jak oslavit jedenadvacáté narozeniny, než se účastnit masového pohřbu, říkal si stále Jason Bradley. Ale alespoň mu zbývala útěcha, že se ho to citově netýká. Pomyslel si, jestli ředitel operace JENNIFER nebo jeho komplicové z CIA vůbec znali jména šedesáti tří ruských námořníků, kteří tu právě byli spouštěni do hlubin oceánu.

Celý obřad se zdál být podivně neskutečný a přítomnost štábu s kamerami mu jen dodal další rozměr fantastičnosti. Jason se cítil jako statista v hollywoodském filmu a čekal, že před spuštěním mrtvých těl do moře někdo vykřikne 'Akce!'. Konec konců bylo docela možné - dokonce pravděpodobné - že v letadle, jež tu kroužilo před několika hodinami, seděl sám Howard Hughes. Pokud to nebyl Stařík, pak to musel být někdo jiný z vedení Summa Corporation, jinak totiž nikdo nevěděl, co se přihodilo v tomto opuštěném koutě Pacifiku, tisíc kilometrů severozápadně od Havajských ostrovů. Koneckonců, ani členové operačního týmu *Glomar Explorer* - pečlivě izolovaní od zbytku posádky lodi - se o svém skutečném poslání nic nedozvěděli dřív, než byli doopravdy na moři. Že se mají pokusit o záchrannou akci, jaká neměla obdoby, bylo obecně známo, a s pomocí peněz se jim teď dařilo unikat i pozornosti sledovacích satelitů. Nikoho z nich však nenapadlo ani ve snu, že by mohli vyzvednout celou ruskou ponorku z hloubky dvou tisíc sáhů - se všemi jejími nukleárními hlavicemi, kódovými knihami a kryptografickým vybavením. A samozřejmě s posádkou...

Až do dnešního rána - ano, právě na své narozeniny! - se Jason se Smrtí nesetkal. Možná to byla morbidní zvědavost, která ho přiměla,

aby se přihlásil, když lodní lékaři hledali dobrovolníky, kteří by jim pomohli vynést těla z márnice. (Lidé, jež v Langley celou věc plánovali, mysleli na všechno: loď byla vybavena chlazenými boxy pro plnou stovku mrtvol.) S údivem - a také s úlevou - zjistil, jak dohře zachovalá byla většina těl po šesti letech na dně Pacifiku. Námořníci, kteří utonuli v zavřených kabinách, kam se na ně nedostali žádní predátoři, vypadali jako by spali. Jason měl pocit, že kdyby věděl, jak se rusky řekne 'probud'te se!', neubránil by se nutkání vykřiknout to nahlas.

Na palubě byli jistě lidé, kteří ruštinu ovládali dokonale, neboť celý pohřební obřad byl odříkán v tomto jazyce. Jen tu a tam byla použita angličtina, to když přišel na řadu kaplan *Exploreru* se standardními slovy na rozloučenou při pohřbu do moře.

Po posledním 'amen' nastalo ticho přerušované jen úsečnými povely čestné gardy. A pak, když mrtví námořníci začali jeden po druhém klouzat do hlubin, ozvala se hudba, jež bude Jasona Bradleaye strašit až do konce života.

Byla smutná, ale nepodobala se žádnému pohřebnímu pochodu, který kdy slyšel. V tom pomalém, neúprosném bubnování byla veškerá moc a tajemnost moře. Jason nebyl vybaven přílišnou obrazotvorností, ale cítil, že naslouchá zvuku vln věčně narážejících o nějaký skalnatý břeh. Až o mnoho let později zjistil, jak dobře byla ta hudba vybrána.

Mrtvá těla byla zatížena, takže mizela ve vodě nohama napřed, doprovázena jen krátkým šplouchnutím. Potápěla se okamžitě: při troše štěstí dosáhnou místa svého posledního odpočinku dřív, než je kroužící žraloci stačí roztrhat.

Jasona napadlo, jestli je skutečně pravda, že film z tohoto obřadu bude ve vhodnou dobu odeslán do Moskvy. Bylo by to zdvořilé gesto - ale také svým způsobem dvojznačné. A pochyboval, že by to Bezpečnost vůbec dovolila.

Konečně se poslední z námořníků vrátil do moře a strašidelná hudba utichla. Pocit prokletí, který visel posledních několik dní nad *Explorerm* jako hustá mlha, byl najednou pryč. Zavládlo dlouhé a úplné ticho a pak se z lodních ampliónů ozvalo jediné slovo: 'Rozchod!' Nebylo však vysloveno obvyklým úsečným způsobem, ale

měkce a tiše, takže seřazeným mužům posádky chvíli trvalo, než povel pronikl k jejich uzavřeným myslím a oni se pomalu začali rozcítat.

A teď, pomyslel si Jason, si konečně můžu udělat pořádnou oslavu narozenin. Ani ve snu ho nenapadlo, že bude ještě někdy kráčet po této palubě - v jiném moři a jiném století.

2.

Barvy věčnosti

Donald Craig ty návštěvy nenáviděl, ale věděl, že budou pokračovat tak dlouho, dokud budou oba naživu, když už ne z lásky (byla to vůbec kdy *skutečná* láska?), tak alespoň ze soucitu a kvůli smutku, který spolu sdíleli.

Jelikož lidé měli vždycky problémy vidět věci, které jsou zřejmé, trvalo mu celé měsíce, než si uvědomil skutečný důvod své nervozity. Torringtonská klinika vypadala spíš jako luxusní hotel než jako světoznámé centrum péče o duševně choré. Nikdo tu neumíral, nepřevážely se tady vozíky s pacienty z nemocničních pokojů na operační sály, po chodbách nepobíhali uspěchaní lékaři v bílých pláštích, vyvolávající u návštěvníků Pavlovovy reflexy, zřízcenci tu nenosili uniformy. Ale pořád to byla *nemocnice* a právě v nemocnici viděl tehdy patnáctiletý Donald svého otce, jak lapaje po dechu umíral na první ze dvou nejstrašnějších nemocí dvacátého století.

„Jak se jí vede dnes, Dolores?“ zeptal se sestry, když prošel kontrolou u vrátnice.

„Docela dobře, pane Craigu. Požádala mne, abych ji s sebou vzala na nákupy - chtěla si koupit nový klobouk.“

„Nakupování! To je poprvé, kdy vůbec požádala, abyste ji pustili ven!“

Donald by měl být rád, ale jeho pocity byly značně smíšené. Edith vůbec neprojevila snahu s ním promluvit - vlastně se zdálo, že si jeho přítomnost vůbec neuvědomuje, dívala se skrze něj, jako by ani neexistoval.

„Co říkal doktor Jafferjee? Je to v pořádku, že chodí ven?“

„Bojím se, že ne. Ale je to dobré znamení: znovu začíná projevat zájem o svět kolem sebe.“

Nový *klobouk*? pomyslel si Craig. Typická ženská reakce - ale už ne tak typická pro Edith. Vždycky se oblékala... hm, spíš racionálně než módně a naprosto jí vyhovovalo nakupování šatů prostřednictvím teleshoppingu. Nějak si ji nedokázal představit v některém z exkluzivních obchodů v Mayfairu obklopenou krabicemi s klobouky, zrcadly a lichotícími prodavačkami. Ale pokud to tak chce, pak to tak bude - cokoliv jí pomůže uniknout z vězení toho doslova nekonečného matematického labyrintu.

A kde byla ve svých nekonečných bádáních nyní? Jako obyčejně seděla schoulená v otáčecí židli, zatímco se na metr široké obrazovce zabudované do zdi jejího pokoje vytvářel obraz. Craig viděl, že byl v režimu vysokého rozlišení - dva tisíce řádků - takže i superpočítač měl co dělat, aby vykreslil jeden pixel každých několik sekund. Náhodnému pozorovateli by se mohlo zdát, že obraz 'zmrzl' v částečně rozpracovaném stavu a teprve důkladná prohlídka by odhalila, že se konec spodního řádku pomalu plazí vpřed.

„S tímhle začala včera ráno,“ zašeptala sestra Dolores. „Jistě, neseděla tady *celou* tu dobu. Spí teď docela dobře, dokonce i bez sedativ.“

Obraz krátce mrkl, jak byl dokončen další řádek a nový se začal plazit z levé strany obrazovky. V tuto chvíli už bylo vykresleno víc než devadesát procent obrazu, spodní část, která na zobrazení teprve čekala, už nemohla ukázat příliš mnoho zajímavého.

Navzdory tomu, že Donald Craig pozoroval vytváření těchto obrazů už tucetkrát - ne, stokrát - nikdy ho to nepřestalo fascinovat. Částečně to pramenilo ze skutečnosti, že se může dívat na něco, co lidské oko ještě nespátřilo a ani by to nemohlo spatřit znovu, nebýt toho, že byly souřadnice uschovány v počítači. Jakékoliv náhodné pátrání po jednou ztraceném obraze by bylo beznadějnější než hledat jediné konkrétní zrnko písku na všech pouštích Země.

A kde byla Edith ve svém nekonečném bádání teď? Podíval se na malou obrazovku nad hlavním monitorem a zkontroloval obrovské číslo, které přes něj pochodovalo, jedna číslice za druhou. Byly se-

skupeny po pěti, aby usnadnily lidskému oku čtení, ačkoliv stejně nebylo možné, aby je lidská mysl pochopila.

...Šest, sedm, osm skupin - dohromady čtyřicet cifer. To znamená-

Provedl rychlý mentální propočet, což bylo umění v této době takřka zapomenuté, na které byl patřičně hrdý. Výsledek byl impozantní, třebaže ho nijak nepřekvapil. V tomto měřítku musel být základní obraz větší než Galaxie. A počítač by ho mohl zvětšovat, dokud by nebyl větší než vesmír, ačkoliv při *tomhle* zvětšení by vypočítání byť jen jednoho obrazu trvalo roky.

Donald velice dobře chápal, proč Georg Cantor, objevitel (nebo vynálezce?) nadnekonečných čísel, strávil poslední roky svého života v ústavu pro choromyslné. Edith už podnikla první kroky na stejné nekonečné cestě, vybavená zařízením, o němž se matematikům devatenáctého století ani nesnilo. Počítač, který generoval tyto obrazy, prováděl miliardy operací za sekundu; v několika hodinách dokázal zpracovat víc čísel než zvládlo celé lidstvo od chvíle, kdy první kromagnonec začal počítat oblázky na zemi ve své jeskyni.

Ačkoliv se rozvíjející se vzory nikdy přesně neopakovaly, daly se zařadit do několika málo základních kategorií. Byly tam mnohobodé šesti a osmicípé hvězdy, spirály, které někdy připomínaly sloní choboty a jindy zase chapadla chobotnic, černé améby lemované síti zakřivených úponků, fazetové složité hmyzí oči... Protože měřítko bylo zcela mimo lidskou představivost, některé obrazy vytvářené na obrazovce mohly být stejně tak dobře interpretovány jako bizarní galaxie - nebo mikrofauna v kapce vody.

A zas a znovu zvyšoval počítač stupeň zvětšení a potápěl se hlouběji do geometrických hlubin, které zkoumal, a původní podivný tvar - vypadající jako roztrěpaná číslovka osm ležící na boku - jenž obsahoval všechnen ten řízený chaos, se mohl objevit znovu s variacemi tak jemnými, že je lidské oko ani nepostřehlo.

Jistě, pomyslel si Donald, Edith si musí částí své mysli uvědomovat, že byla lapena do nekonečné smyčky. Co se stalo s tím skvělým mozkiem, který vymyslel a navrhl Fag'99, jenž z ní v časných hodinách prvního ledna roku 2000 udělal nakrátko nejslavnější ženu světa?

„Edith,“ řekl měkce, „tady je Donald. Mohu pro tebe něco udělat?“

Sestra Dolores se na něj podívala s neproniknutelným výrazem ve tváři. Nikdy se k němu nechovala doopravdy nepřátelsky, ale způsob, jakým s ním jednala, postrádal jakékoliv vřelosti. Někdy přemítal, jestli ho viní z Edithina stavu.

To byla otázka, kterou sám sobě kladl každý den po všechny ty měsíce, jež uplynuly od tragédie.

3.

Lepší past na myši

Roy Emerson považoval sám sebe - a docela oprávněně za přiměřeně dobromyslného, ale existovala jedna věc, která ho dokázala *skutečně* rozzuřit. Došel na to při svém - jak přísahal - posledním vystoupení v televizi, když se ho moderátor *Pozdně noční show* zeptal s očividnou škodolibostí: „Jak jsem pochopil, je princip Vlnového stěrače v podstatě velice prostý. Proč na to někdo nepřišel už dávno?“ Tón moderátorova hlasu jasně naznačoval, co si ve skutečnosti myslí: ‘Samozřejmě, že bych to dokázal vymyslet i já, kdybych neměl na práci mnohem důležitější věci.’

Emerson odolal pokušení odpovédět: „Vsadím se, že kdyby to šlo, položil byste podobně hloupou otázku i Einsteinovi, Edisonovi nebo Newtonovi.“ Místo toho odpověděl poměrně mírně: „No, *někdo* na to musel přijít první. Myslím, že jsem měl prostě štěstí.“

„A jak jste to vůbec objevil? Vyskočil jste náhle z vany a zařval: ‘Heuréka’?“

Až na moderátorův cynický postoj to byla otázka docela nevinná. Samozřejmě, Emerson ji slyšel už stokrát. Přepnul na automatiku a v duchu stiskl tlačítko PŘEHRÁVÁNÍ.

„Napadlo mne to - ačkoliv tehdy jsem si to ještě neuvědomoval - při jízdě na superrychlém člunu pobřežní hlídky na Key West v roce ‘03...“

Ačkoliv mu ta cesta získala slávu a bohatství, některé její aspekty ještě dnes raději příliš nerozváděl. Tenkrát mu to připadalo jako dobrý nápad - krátká zábavná cesta na pozvání bratrance z pobřežní hlídky po místech, kde žil Hemingway. Jak zázračný tehdy Ernestovi připadal cíl jejich protipašeráckých aktivit - kousek krystalu velký

jako krabička od zápalek, který cestoval z Hong Kongu via Kuba. Tyto TIMy - terabytové interaktivní megaknihovny - připravily o práci tolik amerických vydavatelů, že nakonec přiměly Kongres oprášit zákony z dávných dob prohibice.

Ano, znělo to velice přitažlivě - dokud byl stále na *terra firma*. Co Emerson zapomněl (nebo co mu jeho bratranec opomněl říct) bylo, že pašeráci nejraději pracují v nejhorším možném počasí, tedy za hurikánu.

„Byla to strastiplná cesta a prakticky jediná věc, na kterou se jasně pamatuji, byl speciální vynález na můstku, jenž umožňoval kormidelníkovi vidět navzdory hektolitřům dešťové vody trvale vrhaným proti oknu.

Byl to v podstatě kotouč ze skla, který rotoval vysokou rychlostí. Voda se na něm neudržela déle než setinu sekundy, takže byl pořád dokonale průhledný. Pomyslel jsem si, že je to mnohem lepší zařízení než automobilní stěrače, ale takřka okamžitě jsem na to zase zapomněl.“

„Na jak dlouho?“

„Stydím se to přiznat. Ach, možná na několik let. Pak jsem jednoho dne jel silnou průtrží mračen v New Jersey a zasekly se mi stěrače. Musel jsem zůstat stát u cesty, dokud se bouře nepřehnala. Trčel jsem tam možná půl hodiny a na konci té doby už jsem měl celou tu věc v hlavě hotovou.“

„A to je všechno?“

„Plus každý cent, který jsem tehdy byl schopen sehnat a dva roky patnáctihodinových pracovních dnů ve své garáži sedmkrát do týdne.“ (Emerson mohl ještě dodat: ‘A moje manželství,’ ale měl dojem, že už to moderátor stejně ví. Byl svou pečlivou přípravou na rozhovory známý.)

„Nechat rotovat čelní sklo - nebo jeho část - očividně nebylo příliš praktické. Řešením byly *vibrace* - ale jaké?

Zprvu jsem zkoušel rozvibrovat celé čelní sklo jako magnet v reproduktoru. Vody jsem se sice zbavil, ale zase tu byly problémy s hlukem. Proto jsem přešel na ultrazvuk. Spotřebovalo to kilowatty energie - a všichni psi v sousedství se mohli zbláznit. A co bylo, ještě

horší, čelní sklo vydrželo sotva několik hodin a pak se rozpadlo na prach.

Takže jsem to zkusil s *infrazvukem*. To už bylo lepší, ale po několika minutách řízení z toho člověka strašně rozbolela hlava. I když jste to neslyšel, cítil jste to.

Zarazil jsem se na celé měsíce a skoro jsem to celé vzdal, když jsem si konečně uvědomil, v čem dělám chybu. Pokoušel jsem se rozvibrovat celou masivní tabuli několikavrstvého bezpečnostního skla - nějakých deset kilogramů. Přitom všechno, co jsem potřeboval v pohybu, byla tenká vrstvička na povrchu: i kdyby byla tlustá jen několik mikrometrů, déšť by odpudila spolehlivě.

Tak jsem si přečetl všechno, co jsem dokázal sehnat o povrchových vlnách, transduktorech, impedančních -“

„Hu! Mohl byste mi ta slova hláskovat?“

„Popravdě řečeno, nemohl. Řeknu vám jen, že jsem našel způsob jak omezit nízkoenergické vibrace na tenkou povrchovou vrstvu tak, že na hlavní část hmoty skla nepůsobily. Pokud stojíte o podrobnosti, přečtěte si základní patent.“

„Rád vás vezmu za slovo, pane Emerson. A teď, náš další host -“

Pravděpodobně jen proto, že rozhovor vznikl v Londýně, kde práce novoanglických transcendentalistů nepatří ke každodennímu čtení, opomněl moderátor učinit obvyklou narážku na Emersonova slavného jmenovce (‘pokud vím, není to můj příbuzný‘). Žádný americký redaktor si ovšem nenechal ujít příležitost vyseknout Royovi poklonu za vynalezení apokryfické Lepší pasti na myši. Výrobci automobilů přirozeně stáli před jeho dveřmi ve frontě a během pouhých několika let byly téměř všechny rytmicky se pohybující pryžové stěrače nahrazeny Sonickým vlnovým stěračem. Ale co bylo ještě důležitější, zabránilo se tisícům nehod, které měla na svědomí snížená viditelnost za deště.

Při zkouškách posledního modelu vlnového stěrače udělal Roy Emerson svůj druhý průlom - a opět mohl děkovat štěstěně, že na to nikdo nepřišel před ním.

Jeho Mercedes Hydro ročník 4 ujížděl tiše Park Avenue. Vypadalo to, jako by centrum města zasáhly monzunové deště: ideální poča-

sí pro zkoušku vlnového stěrače Mark V. Emerson seděl vedle svého šoféra, seřizoval elektroniku a přitom diktoval poznámky.

Vypadalo to jako by vůz ujížděl mezi deštěm omývanými stěnami skleněného kařonu. Emerson už tudy jel stokrát, ale teprve toho dne si všiml očividného.

Když se mu podařilo znovu se nadechnout, řekl do svého mobilního telefonu: „Dej mi Joe Wickrama.“

Jeho právník, který se právě slunil na své jachtě u Velkého bariérového útesu, byl tím hovorem poněkud zaskočen.

„Bude tě to něco stát, Roy. Právě mi začal t'ukat mečoun.

Ale Emerson neměl na takové triviality náladu.

„Pověz mi, Joe - pokrývá můj patent *všechny* aplikace nejen čelní okna automobilů?“

I na tu dálku bylo zřejmé, že se jeho otázka Joea dotkla.

„Samozřejmě. Proto jsem tam dal tu klauzuli o adaptivních okruzích pro automatické přizpůsobení tvaru a velikosti. Uvažuješ o novém pojetí slunečních brýlí?“

„Proč ne? Ale teď zrovna myslím na něco trochu většího. Napadlo tě někdy, že vlnové stěrače neodstraňují jen vodu - setřesou *všechnu* špínu, která na skle ulpí. Vzpomínáš si, kdy jsi naposled viděl auto se špinavým čelním sklem?“

„Když o tom teď mluvíš, tak ani ne.“

„Díky. To je všechno, co jsem chtěl vědět. Hodně štěstí při rybaření.“

Roy Emerson se pohodlně opřel a provedl několik mentálních propočtů. Pomyslel si, jestli se plocha všech čelních skel vozů v celém New Yorku alespoň blíží ploše oken jediné z budov, kolem kterých právě projížděl.

Zničí celou jednu profesi: armáda umývačů oken si teď bude muset hledat novou práci.

Až do té chvíle byl Roy Emerson jen milionářem. Teď byl doopravdy bohatý.

A začal se nudit...

4.

Syndrom století

Když ručičky hodinek dosáhly v pátek 31. prosince 1999 půlnoci, jen velice málo vzdělaných lidí nevědělo, že následující rok ještě nebude znamenat začátek jedenadvacátého století - až ten příští. Už celé týdny vysvětlovala všechna média, že vzhledem ke skutečnosti, že západní kalendář začal Rokem 1 a nikoliv Rokem 0, dvacátému století stále ještě dvanáct měsíců zbývá.

Ve skutečnosti v tom žádný rozdíl nebyl. Psychologický efekt těch tří nul byl příliš silný, atmosféra *fin de siècle* příliš podmanivá. *Tohle* byl ten pravý víkend. 1. ledna 2001 bude už jen chabá repríza.

Existoval i jeden velice praktický důvod, proč by měl být tím pravním datem 1. leden 2000, a byl to důvod, který by ještě před čtyřiceti lety nikoho nenapadl. Od počátku šedesátých let přebíraly stále více a více světových výpočtů počítače a tento proces byl nyní v podstatě završen. Miliony optických a elektronických pamětí uchovávaly ve svých obvodech biliony transakcí - vpravdě veškerý obchod planety.

Samozřejmě, většina těchto údajů obsahovala datum. Jak se blížil začátek třetího tisíciletí, finančním světem se přehnal něco jako vlna šoku. Vyšlo totiž najevo, že většině těchto dat chybí jedna životně důležitá věc.

Lidští bankovní úředníci, kteří vedli účetnictví, se jen zřídka obtěžovali se zapsáním číslice '19' před třetí a čtvrtou číslicí letopočtu. Považovalo se to za samozřejmost; byla to záležitost všeobecné němé dohody. Jenže do této dohody, bohužel, nebyly zahrnuty počítače. Počínaje prvním ránem roku '00 mělo přijít miliony elektronických idiotů na to, že '00 je menší než '99. Tudíž dnes je dříve než včera - o přesně 99 let. Byly by přepočítány veškeré úroky, hypotéky a de-

betní salda... Výsledkem by byl mezinárodní chaos v měřítku dosud nevídaném, který by zastínil všechny dřívější výstřelky umělé stupidity - dokonce i Černé pondělí 5. června 1995, kdy vadný čip počítačového serveru v Zurichu nastavil bankovní úrok na sto padesát procent namísto obvyklých patnácti.

Na světě nebylo dost operátorů na to, aby prošli miliardy finančních operací provedených počítači a dodali ke všem datům předčísli '19'. Jediným řešením bylo vyvinout speciální software, který by se tohoto úkolu zhostil automaticky - asi tak jako dřívější viry - po rozšíření do všech programů.

Jak se blížil konec století, většina nejvýznamnějších světových programátorů se předháněla, kdo vyvine účinnější 'vakcínu 99'. Stalo se to něčím jako moderním svatým grálem. V roce 1997 bylo vypuštěno několik nedotažených verzí, jež vymazaly data všech zákazníků, kteří je použili bez patřičného předchozího zálohování. Pro právníky nastaly zlaté časy jak v žalobách, tak v obhajobách.

Edith Craigová náležela k malému panteonu slavných ženských programátorek, jehož tradici založila Byronova tragická dcera Ada, Prostopášná lady, a která pokračovala přes kontradmirála Grace Hopperovou až po doktorku Suzan Calvinovou. S pomocí pouhého tuctu pomocníků a jednoho SuperCraye vytvořila čtvrt milionu řádků programu DOUBLEZERO, který dokázal před hrozbou jedenadvacátého století uchránit jakýkoliv dobře vedený finanční systém. Mohl si poradit i se *špatně* vedenými, ale v tom případě si v průběhu práce žádal asistenci lidského programátora.

Ještě že 1. 1. 2000 byla sobota. Většina světa měla celý víkend na to, aby se vzpamatovala z kocoviny - a připravila se na okamžik pravdy v pondělí ráno.

Následující týden došlo k rekordnímu počtu bankrotů u firem, jejichž účetnictví a finanční záznamy se proměnily v shluky nesmyslných čísel. Ti, kteří investovali do DOUBLEZERA přežili a Edith Craigová se stala bohatou, slavnou... a šťastnou.

Ale zůstalo jí z toho jen bohatství a sláva.

5.

Impérium skla

Roy Emerson nikdy nečekal, že se stane boháčem, a proto na to nebyl patřičně připraven. Zprvu se naivně domníval, že si prostě najme odborníky, kteří budou dohlížet na jeho rychle se zvětšující bohatství, a sám si bude se svým časem moci dělat co ho těší. Brzy zjistil, že je to možné jen částečně: peníze mohou znamenat svobodu, ale nesou s sebou i zodpovědnost. Naskýtalo se bezpočet rozhodnutí, jež mohl učinit jen on sám, a tak dál trávil neuvěřitelné množství hodin se svými právníky a účetními.

Někdy v polovině své první miliardy zjistil, že se stal předsedou správní rady. Společnost měla pouze pět ředitelů - jeho matku, jeho staršího bratra, jeho mladší sestru, Joe Wickrama a jeho samého.

„Proč ne Diana?“ ptal se Joea.

Emersonův právní zástupce na něj pohlédl skrze brýle, které, jak doufal, mu měly ve věku desetiminutových operací očí dodat zdání distingovanosti.

„Rodiče a sourozenci jsou napořád,“ řekl Emersonovi.

„Ženy přicházejí a odcházejí - ty bys to měl vědět. Samozřejmě, ne že bych tím něco naznačoval...“

Joe měl samozřejmě pravdu; Diana ho opustila stejně jako předtím Gladys. Byl to docela přátelský, třebaže velice drahý rozvod, a když byl podepsán poslední dokument, Emerson zmizel na několik měsíců do své dílny. Když se po čase zase vynořil (bez jakéhokoliv nového vynálezu, protože strávil zjišťováním, *jak* vlastně funguje všechno to jeho báječné nové zařízení, tolik času, že se vůbec nedostal k tomu, aby ho použil) čekal na něj Joe s novým překvapením.

„Nezabere ti to mnoho času,“ řekl, „a je to velká čest: Parkinson's je jednou z nejváženějších firem v Anglii, založenou před dvěma sty lety. A je to *vůbec* poprvé, kdy nabízejí ředitelství někomu mimo rodinu - o tom, že by byl cizinec, ani nemluví.“

„Cha! Předpokládám, že potřebují víc kapitálu!“

„Samozřejmě. Ale je to i v tvém zájmu. A oni tě skutečně uznávají. Sám víš, co jsi udělal pro výrobce skla na celém světě.“

„Budu muset nosit cylindr a - jak tomu říkají - psí dečky?“

„Pouze pokud by sis přál být představen dvoru, což by *oni* mohli lehce zařídít.“

Ke svému vlastnímu překvapení to Roy Emerson shledal nejen příjemným, ale i stimulujícím. Dokud nepatřil do správní rady Parkinson's a nejezdil na pravidelné dvouměsíční zasedání v Londýně, myslel si, že o sklu něco ví. Rychle zjistil, jak se v tom směru mýlí.

Dokonce i běžné tabulové sklo, které celý svůj život považoval za samozřejmost - a které se zasloužilo o většinu jeho jmění - mělo svou historii, jež v něm budila úžas. Emerson se nikdy příliš nezajímal, jak se vyrábí. Předpokládal, že se vytlačuje z polotekutého materiálu mezi dvěma gigantickými válci.

Což sice byla pravda, ale jen do poloviny dvacátého století - a výsledkem takového procesu byly hrubé tabule, které vyžadovaly nákladné dolešťování. Pak jeden bláznivý Angličan řekl: 'Proč nenecháme pracovat gravitaci a povrchové napětí? Vylijme sklo na hladinu roztaveného kovu a získáme automaticky dokonale hladkou plochu...'

Po několika letech a několika milionech vynaložených liber se jeho kolegové z branže konečně přestali smát. 'Plavení skla' učinilo přes noc všechny ostatní metody výroby tabulového skla zastaralými.

Na Emersona udělal tento malý kousek technické historie o to větší dojem, že v něm nacházel jistou paralelu se svým vlastním průlomem. Byl však k sobě natolik kritický, že uznal, že tento případ vyžadoval mnohem víc odvahy a rizika než jeho vlastní skromný vynález. Byl to typický příklad rozdílu mezi genialitou a nadáním.

Stejně byl nadšen prastarým uměním foukání skla, které dodnes nebylo docela nahrazeno strojní technologií a pravděpodobně ani nikdy nebude. Dokonce navštívil i Benátky, jež se nyní nervózně krčily

za zdí vystavěnou Holanďany, a prohlédl si všechny divy Muzea skla. Nejenže shledal nemožným představit si, jak byly mnohé z exponátů vyrobeny, zázrak bylo už to, že je někdo dokázal *přepřavit* z místa jejich vzniku. Zdálo se, že neexistuje žádné omezení pro to, co se dá vyrobit ze skla, a i po dvou tisících letech byly stále objevována nová využití.

Při jednom obzvlášť nudném zasedání rady Emerson pozoroval z okna blízkou kupoli chrámu sv. Pavla. Na pořadu jednání byly už jen dvě věci a žádná z nich se ho přímo netýkala; pak všichni půjdou na skvělý oběd do Penthouse Suite.

Slova 'tlak čtyř set atmosfér' ho přiměla zpozornět. Sir Roger Parkinson právě četl z dopisu, který držel jako by to byl nějaký druh dosud neznámého hmyzu. Emerson rychle zalistoval v tlustém svazku papírů na svém stole a našel si svou kopii.

Dopisní papír vyhlížel luxusně, třebaže obchodní značka mu nic neříkala. S uspokojením však kvitoval, že adresa byla z Lincoln's Inn Fields. Ve spodní části papíru stála jako zdvořilé odkašlání slova 'zal. 1803,' vytištěná písmeny okem stěží rozeznatelnými.

„Jméno klienta neuvádí,“ řekl mladý (věk třicet pět) George Parkinson. „Zajímavé.“

„Ať už je to kdokoli,“ vložil se do rozhovoru William Parkinson-Smith - tajně obdivovaná černá ovce rodiny, milovaná sdělovacími prostředky pro časté dodávky senzací - „nepřipadá mi, že by věděl, co chce. Proč žádá o cenovou nabídku pro tak velký rozsah velikostí? Od průměru jednoho milimetru až po, pro smilování Boží, půl metru?“

„Větší velikosti,“ řekl Rupert Parkinson, slavný závodní jachtař, „mi připomínají ty japonské rybářské bóje, které lemují celý Pacifik. Vytvářejí nádherné ornamenty.“

„Pro ty malé si dokážu představit jediné použití,“ řekl George zamračeně. „Nukleární energie.“

„Nesmysl, strýčku,“ namítla Gloria Windsor-Parkinsonová (stříbro na 100 metrů na Olympiádě v roce 2004). „Laserového zažehování už nechali před lety. A mikrokuličky, které se na to používaly, byly *maličké*. I milimetr by byl příliš velký - pokud bys nechtěl získat vodíkovou bombu.“

„Kromě toho, podívejte se na požadovaná množství,“ řekl Arnold Parkinson (světový expert na předrafaelovské umění). „Je jich dost, aby naplnily Albert Hall.“

„Není to název písně, kterou zpívali Beatles?“ zeptal se William. Odpovědělo mu zamyšlené ticho a pak rychlé cvakání kláves. Gloria byla jako obyčejně první.

„Máš pravdu, strejdo Bille. Je to ze *Seržanta Peppera* - ‘A Day in the Life’. Nevěděla jsem, že se zajímáš o klasickou hudbu.“

Sir Roger nechal tento volně asociační proces běžet bez přerušení. Mohl by celou správnou radu zarazit jediným pozdvižením obočí, ale byl příliš moudrý na to, aby to udělal - prozatím. Věděl, jak často vede *brainstorming* k závažným závěrům - někdy i rozhodnutím - k jakým by pouhou logikou nikdy nebylo možné dojít. A i kdyby ne, pomáhalo to jeho rodině, povětšinou rozptýlené po celém světě, aby se lépe poznala.

Ale byl to Roy Emerson (příbraný Yankee), který všechny Parkinsony překvapil jasnozřivým dohadem. Už po několik minut klíčila v hloubi jeho mozku myšlenka. Rupertova poznámka o japonských bójích mu nasadila brouka do hlavy, ale nic by z ní nevyvodil, nebýt neuvěřitelné shody okolností, s jakou by se žádný soudný spisovatel nikdy ve svém románu neodvážil vyrukovat.

Emerson seděl čelem proti portrétu Basila Parkinsona, 1874 - 1912. Každý věděl, *kde* zemřel, ačkoliv se jisté podrobnosti jeho smrti stále pohybovaly v oblasti domněnek a přinejmenším jedna z nich i urážek na cti.

Našli se takoví, kteří tvrdili, že se pokusil převléknout za ženu, aby získal místo v posledním záchranném člunu. Jiní tvrdí, že ho zahlédli v rušné debatě s šéfkonstruktérem Andrewsem, přičemž na-prosto ignoroval ledovou vodu, která mu tou dobou už dosahovala ke kotníkům. Tato verze byla pokládána - přinejmenším rodinou - za nejpravděpodobnější. Oba brilantní inženýři se podle ní těšili ze své společnosti až do posledních okamžiků svých životů.

Emerson si trochu nervózně odkašlal. Možná, že teď, ze sebe udělá hlupáka...

„Sire Rogere,“ řekl. „Možná je to hodně bláznivá myšlenka. Ale všichni dobře víte, jak magicky působí při publicitě slovo století a do

roku 2012 zbývá jen pět let. Několik milionů bublinek z tvrzeného skla by tu práci patrně docela dobře zvládlo.

Myslím, že náš záhadný zákazník šilhá po *Titaniku*.“

6.

„Noc hodná zapamatování“

Ačkoliv se s jeho prací setkala většina lidstva, Donald Craig se nikdy nestal tak slavným, jako jeho žena. Jeho programátorské umění ho však učinilo stejně bohatým a jejich setkání bylo nevyhnutelné, protože oba používali k řešení problému typického pro konec druhého tisíciletí superpočítač.

V polovině devadesátých let filmová a televizní studia náhle zjistila, že stojí tváří v tvář krizi, kterou nikdo neočekával, ačkoliv už se k ní schylovalo celá léta. Mnoho filmových klasických děl, jež představovala hlavní kapitál obrovského zábavního průmyslu, se stalo bezcennými, neboť se na ně bylo ochotno dívat čím dál méně lidí. Miliony diváků nedokázalo potlačit svůj odpor k westernům, thrillerům s Jamesem Bondem, komediím Neila Simona a dramatům ze soudních síní z důvodu, který by ještě předcházející generace vůbec nepochopila. *Ukazovaly lidi, kteří kouřili.*

Epidemie AIDS byla za revoluci v lidském chování v devadesátých letech zodpovědná jen částečně. Druhá morová pohroma dvacátého století byla sice strašná, ale měla na svědomí jen malé procento mrtvých v porovnání s obětmi, jež zemřely - stejně strašným způsobem - na některou z nesčetných nemocí vyvolaných tabákem. Donaldův otec byl jedním z nich, a tak bylo možno vidět jistou vyšší spravedlivost ve skutečnosti, že jeho syn vydělal malé jmění 'očisťováním' starých filmů tak, aby mohly být předváděny novému publiku.

Ačkoliv některé z nich byly zamořeny cigaretovým kouřem natolik, že pro ně nebylo záchrany, u velkého množství filmů dokázal zručný počítačový odborník umazat pobuřující bílé válečky z rukou a

úst herců, stejně jako odstranit popelníky ze stolů. Tato technika směřování skutečných a smyšlených světů byla použita už dříve, například v takových filmech jako byla *Falešná hra s králíkem Roge-rem* a bezpočtu jiných - ne vždy legálních aplikacích. Odhlédlo-li se od služby, kterou prokázal vyděračům, mohl Donald Craig směle prohlásit, že jeho práce měla kladný společenský přínos.

S Edith se setkal, zrovna když pracoval na *Casablance* a ona mu navrhla, jak by svou práci mohl ještě vylepšit. Ačkoliv se traduje vtip, že si Edith vzal kvůli jejímu algoritmu, jejich manželství bylo oboustranně úspěšné jak po stránce profesionální, tak osobní. Ale- spoň po prvních několik let...

„...Bude to velice jednoduchá práce,“ řekla Edith Craigová, když monitor jejího počítače pohasl. „V celém filmu jsou jenom čtyři problematické scény. A to ani nemluvím o výhodě práce se starým dobrým černobílým materiálem!“

Donald mlčel. Film jím otrásl víc, než byl ochoten připustit, a na tvářích se mu stále ještě leskly slzy. Čím to, pomyslel si, že se mě to tak dotklo? Je to snad tím, že se to *doopravdy* stalo, a že jména všech těch stovek lidí, které viděl umírat - i když jen ve filmové rekonstrukci - ještě nebyla zapomenuta? Ne, muselo v tom být něco víc, protože nebyl mužem, jenž se snadno rozplakal...

Edith si ničeho nevšimla. Nechala si na monitor vyvolat první závadnou sekvenci a teď si zamyšleně prohlížela zmrazený obraz.

„Začneme záběrem 3751,“ řekla. „Tady to máme - muž si zapaluje doutník - muž na pravé obrazovce ditto - konec záběr 4432 - délka celé sekvence čtyřicet pět sekund jaký je postoj klienta k doutníkům?“

„Okay v případě historické nutnosti - vzpomínáš si na ten dokument s Churchillem? Předstírat, že nekouřil, je prostě nemožné.“

Edith se krátce zasmála. Zaznělo to skoro jako štěknutí. Donald se cítil čím dál popuzenější.

„Nikdy jsme si nedokázali představit Winstona bez doutníku - a řekla bych, že při nich jen vzkvétal. Koneckonců, žil přece do devadesátí.“

„Měl prostě štěstí. Podívej se třeba na ubožáka Freuda - strávil celé roky v agonii, než požádal svého doktora, aby ho zabil. A ke konci páchla jeho rána tak, že se k němu ani pes nechtěl přiblížit.“

„Takže nemyslíš, že by se skupina milionářů z roku 1912 dala zahrnout pod ‘historickou nutnost’?“

„Ne, pokud to nemá přímou souvislost s dějem - a to nemá. Takže jsem pro vyčištění.“

„No dobře - algoritmus šest a pár přidavných procedur si s tím poradí.“

Edithiny prsty se roztančily na klávesnici. Už se naučila nikdy v těchto záležitostech neoponovat manželovu názoru: pořád to pro něj ještě byla emocionální záležitost, třebaže od chvíle, kdy se díval na svého otce zápasícího o poslední doušek vzduchu, uplynulo už skoro dvacet let.

„Záběr 6093,“ řekla Edith. „Falešný hráč škupe bohaté kavky. Některé z jeho obětí mají doutníky, ale nemyslím, že by si toho mnoho lidí všimlo.“

„Souhlasím,“ řekl Donald trochu váhavě. „Pokud se nám podaří smazat ten obláček kouře vpravo. Zkus to zamlžovacím algoritmem.“

Bylo to zvláštní, pomyslel si, jak jedna věc vedla k druhé a pak další a zase další - a nakonec k cíli, který neměl žádnou patrnou souvislost s počátečním bodem. Do světa teorie chaosu, nespojitých funkcí a transeuklidovských metageometrií Edith zjevně přivedl obtížně řešitelný problém eliminování kouře a obnovení pixelů v částečně vyhlazeném obraze.

Odtud se už rychle dostala k fraktálům, které dominovaly matematice poslední dekády dvacátého století. Donald si začal dělat starosti kvůli času, který teď trávil výzkumem kouzelného a úžasného světa imaginárních krajin, jež - podle jeho mínění - neměly pro nikoho žádný praktický význam.

„Dobře,“ pokračovala Edith. „Uvidíme, jak si s tím poradí procedura 55. Ted’ záběr 9 873 - bezprostředně po nárazu... Tenhle muž si hraje s kousky ledu na palubě ale podívej se na ty herce vlevo.“

„S tím se nemá cenu zdržovat. Další.“

„Záběr 21397. Tuhle sekvenci nemůžeme zachovat v žádném případě! Nejde jen o *cigarety*. Těm hochům, kteří kouří, nemůže být víc

než šestnáct nebo sedmnáct. Štěstí, že nejde o žádnou důležitou scénu.“

„Ano, to bude snadné. Prostěji vystříhneme. Ještě něco?“

„Ne - kromě zvukové stopy u záběru 52763 - v záchranném člunu. Rozhněvaná dáma prohlašuje: ‘Ten muž tamhle kouří cigaretu! Myslí, že je to ostudné kouřit v takové chvíli!’ Ale na obraze ho vidět není.“

Donald se zasmál.

„Trefná poznámka - hlavně v souvislosti s okolnostmi. Nechme to tam.“

„Souhlasím. Ale uvědomuješ si, co to znamená? Celá ta práce nám zabere jen několik dní - analogově-digitální převod už máme hotový.“

„Ano - nesmíme si to zase tak ulehčovat! Kdy to klient chce?“

„Výjimečně ne příští týden. Koneckonců, je teprve rok 2007. Do stoletého výročí chybí ještě pět let.“

„To mě právě mate,“ řekl Donald zamyšleně. „Proč tak brzy?“

„Copak se nedíváš na zprávy, Donalde? Nikdo to ještě neřekl otevřeně, ale plánovat je třeba dopředu - a pokusit se shromáždit nějaké peníze. Zbývá toho ještě hodně udělat, než se jim podaří vyzvednout *Titanic*.“

„Nikdy jsem ty zprávy nebral vážně. Koneckonců, je těžce poškozený - rozlomil se na dvě části.“

„Říkali, že tím je to jednodušší. A každý technický problém se dá vyřešit - pokud na to máš dost peněz.“

Donald neodpověděl. Stěží slyšel, co Edith říkala, protože mu náhle vyvstala před očima jedna scéna z filmu. Viděl ji tak jasně, jako by se před ním znovu odehrávala na obrazovce monitoru. Ted' už věděl, proč mu při ní vyrazily slzy do očí.

„Sbohem, můj drahý synu,“ řekl mladý aristokratický Angličan, když spícího chlapce, který už nikdy neměl uvidět svého otce, podával do záchranného člunu.

Tak či tak, dřív, než zemřel v mrazivých vodách Atlantiku, ten muž měl a miloval svého syna - a Donald Craig mu záviděl. Edith byla v tomto směru nesmiřitelná ještě před tím, než se mu začala vzdalovat. Dala mu dceru, ale Ada Craigová nikdy nebude mít bratra.

7.

Třetinkový úvodník

Z London Times (Hardcopy a NewSat) 15. 4. 2007

Noc hodná zapomnění?

Některé artefakty mají tu moc, že přivádějí lidi k šílenství. Možná nejzajímavější příklady jsou Stonehenge, pyramidy a ohyzdné sochy na Velikonočních ostrovech. Kolem všech se vyvojily nejružnější pochybné teorie a dokonce vznikaly i náboženské kulty.

Nyní máme před sebou další případ kuriózní posedlosti pozůstatky minulosti. Za pět let uplyne přesně století od nejslavnější námořní katastrofy, potopení luxusní oceánské dopravní lodi Titanic při její panenské plavbě v roce 1912. Tato tragédie inspirovala na tucet knih a nejméně pět filmů - stejně jako hanebně slabou báseň Thomase Hardyho 'Sbližování páru.'

Po celých třiasedmdesát let ležela gigantická loď na dně Atlantiku jako monument patnácti set životů, které byly na její palubě zmařeny, a zdálo se, že je navždy mimo dosah lidí. Ale v roce 1985 byla díky revolučním krokům v oblasti vývoje ponorek objevena a stovky předmětů z jejího nitra byly vyzvednuty na denní světlo. Už tehdy to mnozí považovali za znesvěcení.

Nyní se podle zpráv, jež se objevily ve všech médiích, chystá ještě ambicióznější plán: jistá, prozatím nejmenovaná konsorcia, se chystají loď vyzvednout navzdory jejímu velice špatnému stavu.

Je třeba říct, že takový projekt je naprosto absurdní a věříme, že žádný z našich čtenářů nepodlehne pokušení do něj investovat. Dokonce i kdyby byly vyřešeny veškeré technické problémy, co by si

šťastní nálezci počali se čtyřiceti nebo padesáti tunami železného šrotu? Podmořští archeologové už dávno vědí, že kovové předměty - s výjimkou samozřejmě zlata - se rychle rozpadají poté, co jsou po dlouholetém pobytu pod vodou vystaveny vzduchu.

*Zakonzervování Titaniku bude ještě nákladnější než jeho záchra-
na. Neplatí tady - jako například u Vasy nebo Mary Rose - že by byl
'časovou kapslí' jež nám skýtá informace o době dávno minulé. Dva-
cáté století je dostatečně - někdy až příliš dobře - zdokumentováno.
Nemůžeme se dozvědět nic, co už nevíme z trosek nalezených čtyři ki-
lometry jižně od Grand Banks u Newfoundlandu.*

*Není třeba lod' vyzvedávat, abychom si uvědomili to nejdůležitější,
o čem nás může případ Titaniku poučit - hrozbu nebezpečí pramenící
z přehnaného sebevědomí a technické arogance. Černobyl, Challen-
ger, Lagrange 3 a Pokusný fusor 1 jako příklady docela postačují.*

*Samozřejmě, že bychom neměli zapomenout na Titanic. Ale nech-
me ho odpočívát v pokoji.*

9.

Soukromý podnik

Roy Emerson se jako obvykle nudil, ačkoliv to velice nerad přiznával, dokonce i sám sobě. Bývaly časy, kdy dokázal bloumat po skvěle vybavených obchodech přeplněných blýskajícími se nástroji a změtí elektronických přístrojů, naprosto neschopen se rozhodnout, se kterou drahou hračkou si chce hrát teď. Občas začal pracovat na projektu navrženém v některém z 'magazínů' na síti a připojil se k některé ze skupin podobně postižených hobbistů roztroušených po celém světě. Jen zřídka znal jejich jména - většinou jen jejich mnohdy žertovné volací znaky - a dával si velký pozor, aby oni neznali jeho. Od chvíle kdy se dostal na seznam stovky nejbohatších lidí Spojených států, naučil se vážit si anonymity.

Ale po několika týdnech ztratil i ten nejskvělejší projekt svou novost a on změnil své kódy a dal tak vale svým neviděným spoluhráčům. Pak několik dní pil přes míru a marnil čas prohledáváním síťových stránek a pátráním po osobních vzkazech, jejichž obsahy by první průkopníky elektronické komunikace patrně zděsily.

Příležitostně - po předchozím pečlivém ověření svým právníkem Joe Wickramem - odpověděl na nějaký z inzerátů nabízející 'osobní služby', jenž se mu zdál nejzajímavější. Výsledek byl jen zřídka uspokojivý a v žádném případě mu nezvedl sebevědomí. Novina, že se Diana znovu vdala, ho nijak zvlášť nepřekvapila, ale způsobila mu několikadenní depresi, ačkoliv se ji pokusil zahanbit nestydatě druhým svatebním darem.

Přebytek zábavy a žádná práce působila na Roye Emersona velice zlobně. Jako osvěžující déšť na vyprahlou půdu jeho dnů proto zapůsobil telefonát od Ruperta Parkinsona. Volal ze svého trimaranu

brázdícího vody Jižního Pacifiku a v Emersonovi znovu probudil chuť k životu.

„Máš zapnutý telefonní šifrovač?“ zeptal se ho Rupert naprosto nečekaně na uvítanou.

„Proč... normálně se s takovými věcmi neotravuji. Ale pokud ti na tom záleží, mohu přepnout na NSA 2. Jediný problém je, že u hovorů na dlouhé vzdálenosti má tendenci sekát slova. Takže nemluv moc rychle a nepřeháněj to s oxfordským přízvukem.“

„Cambridgeským, když už - a harvardským. Dobře, spusť to.“

Následovala pětisekundová pauza naplněná podivným pípáním a cvakáním. Pak se znovu ozval Rupert Parkinson, stále ještě rozeznatelným, i když výrazně zkresleným hlasem.

„Slyšíš mne? Fajn. Poslyš, vzpomínáš si ještě na poslední zasedání správní rady a ty skleněné mikrokuličky?“

„Samozřejmě,“ odpověděl Emerson trochu nervózně. Znovu si uvědomil, jak lehce ze sebe mohl udělat hlupáka. „Dostal jsi to tehdy na starost. Byl můj předpoklad správný?“

„Byla to trefa přímo do černého, starouši - doslova. Naši právníci měli několik nákladných věcí s *jejich* právníky a podařilo se nám vytáhnout z nich pár věcí. Samozřejmě, že nám neřekli, kdo je jejich klient, ale to už jsme si zjistili sami poměrně snadno. Britská videosít - která, na tom teď nezáleží - nabyla dojmu, že by z toho mohl být báječný seriál natočený v reálném čase a kulminující skutečným vyzvednutím. Jenže když zjistili, kolik by je to stálo, ztratili zájem a objednávku zrušili.“

„Smůla. *Kolik* by je to stálo?“

„Jenom samotná výroba kuliček v množství dostatečném k vyzvednutí padesáti kilotun nejméně dvacet milionů dolarů. Ale to by byl jen začátek. Musíš je tam ještě dostat a patřičně rozmístit. Nemůžeš je jen tak napumpovat do trupu - roztrhaly by loď na kusy. A to mluvím jen o přední polovině - rozdrčená zád' je docela jiný problém.“

Potom bys vrak musel odlepit ode dna - je napůl zapadlý v bahně. To znamená spoustu práce ponorek, a takových, které mohou operovat v hloubce čtyř kilometrů, není mnoho. Nemyslím, že bys celou tu

legraci pořídil za méně než sto milionů. Ale docela dobře by to mohlo být i několikrát víc.“

„Takže z obchodu sešlo. Proč mi potom voláš?“

„Už jsem se bál, že se snad ani nezeptáš. Podnikl jsem jistá soukromá pátrání. Koneckonců, my Parkinsonové jsme na tom do jisté míry zainteresováni osobně. Máme tam dole pradědečka - nebo alespoň jeho zavazadla. V kajutě číslo tři na zádi.“

„A ty vám stojí za sto megababek?“

„Možná, že ano - ale to není důležité. Některé věci se nedají penězi vyčíslit. Slyšel jsi někdy o Andreovi Bellinim?“

„Zní mi to jako jméno nějaké baseballové hvězdy.“

„Byl to největší benátský umělec, který kdy pracoval se sklem. Do dnešního dne nemáme tušení, jak dělal některé ze svých- Tak či tak, koncem sedmdesátých let devatenáctého století jsme skupili to nejlepší ze sbírek Muzea skla. Tato kolekce měla svým způsobem stejnou hodnotu, jako Elgin Marbles. Celé roky nás Smithsonianovo muzeum prosilo, abychom jim ji zapůjčili, ale vždycky jsme odmítli - bylo příliš riskantní poslat tak cenný náklad přes Atlantik. Samozřejmě pokud někdo nepostavil nepotopitelnou loď. Pak už jsme se vymlouvat nemohli.“

„Fascinující - teď, když se o tom zmiňuješ, vzpomínám si, že jsem viděl některé Belliniho práce, když jsem byl posledně v Benátkách. Ale není z toho teď už jen hromada střepů?“

„Docela určitě ne. Jak jistě chápeš, bylo to velice dobře zabaleno. A koneckonců, většina lodního kuchyňského nádobí katastrofu vydržela, přestože ho nechránilo vůbec nic. Vzpomínáš, jak před několika lety prodávala společnost White Star jídelní servis v aukci?“

„Dobře - berme to jako fakt. Ale přesto mi připadá poněkud extravagantní vyzvednout celou loď kvůli několika bednám.“

„To máš jistě pravdu. Jenže to není hlavní důvod, proč se Parkinsonové zajímají o *Titanic*.“

„A ty další?“

„Jsi ve správním radě už dost dlouho na to, abys věděl, že trocha publicity není nikdy na škodu. Celý svět by věděl, čím výrobek loď vyzvedl.“

To pořád ještě nestačí, pomyslel si Emerson. Parkinsonové si vedou docela dobře - a ne všechna publicita je dobrá. Pro mnohé lidi byl vrak skoro posvátný. O cejch vykradačů hrobů není co stát.

Ale zároveň věděl, že lidé své pravé motivy často tají i když to někdy sami nevědí. Ruperta si oblíbil už od chvíle, kdy se připojil ke správní radě, třebaže by ho stěží nazval svým blízkým přítelem. Pro cizince není lehké přiblížit se k Parkinsonovým.

Rupert měl svůj vlastní důvod vyřídit si to s mořem. Před pěti lety ho připravilo o jeho překrásnou pětadvacetimetrovou jachtu *Aurora*, když při silném poryvu větru u pobřeží Scilly přišla o stěžeň a vzápětí se roztránila o útes, který už měl na svědomí mnoho dřívějších obětí. Jen čirou náhodou nebyl tenkrát na palubě. Byla to rutinní cesta z Cowes do Bristolu, kde měla postoupit pravidelnou údržbu. Celá posádka na to doplatila životem - včetně kapitána. Rupert Parkinson se z toho nikdy docela nevzpamatoval. Přišel zároveň o svou loď i - jak se všeobecně vědělo - o svého milence. Vystupování playboye, kterým byl od té doby znám na veřejnosti, byla jen docela průhledná maska.

„To všechno je velice zajímavé, Ruperte. Ale oč ti přesně jde? Určitě nečekáš, že bych se do toho vložil já!“

„Ano a ne. V tuto chvíli je to - jak se tomu říká? - *myšlenkový experiment*. Chci si nechat udělat studii proveditelnosti a jsem připraven financovat ji sám. Teprve potom, za předpokladu, že se ukáže, že to má nějaký smysl, bych chtěl projekt předložit radě.“

„Ale *sto milionů*! Tolik společnost riskovat nemůže. Podílníci by nás posadili za mříže, než bychom se nadáli. Jen ještě nevím, jestli spíš do vězení nebo do bláznince.“

„Mohlo by to stát víc - ale nečekám, že by celý kapitál poskytla společnost Parkinson's. Možná dvacet nebo třicet M. Mám pár přátel, kteří by dali stejně.“

„To pořád nestačí.“

„Přesně tak.“

Zavládlo dlouhé ticho, rušené jen tichým cvakáním dekodovacího systému, který se marně pokoušel překládat nepřeložitelné.

„No dobře,“ řekl Emerson nakonec. „Půjdu s tebou půl na půl - alespoň pokud se jedná o tu studii proveditelnosti. Na koho se obrátíš? Znáš ho?“

„Myslím, že ano. Jmenuje se Jason Bradley.“

„Ach - ten s tou obrovskou chobotnicí.“

„To byla jen nepodstatná vedlejší činnost. A vidíš, co to udělalo s jeho popularitou.“

„A určitě i s výší jeho honorářů. Už jsi to prosondoval? Projevil zájem?“

„Velký - ale ten by projevil každý v jeho branži. Jsem si jist, že někteří by do toho byli ochotni vložit své vlastní peníze, nebo alespoň pracovat bez zisku, jen pro reklamu.“

„Dobře, pusť se do toho. Ale abych k tobě byl upřímný, myslím, že je to marnění peněz. Myslím, že všechno, co získáme, bude velice drahá expertiza od pana Bradleyho. A i kdyby ne, pořád nevím, co by sis počal s padesáti nebo kolika vlastně tisíci tunami rezavého železa.“

„To nech na mně. Mám pár nápadů, ale chtěl bych si je ještě nechat pro sebe. Pokud by některý z nich fungoval, projekt by se zaplatil sám o sobě - při troše štěstí. Možná, že bys na něm i vydělal.“

Emerson pochyboval, že užití genitivu bylo pouhým přeroknutím. Rupert byl velice dobrý diplomat a věděl přesně co dělá. A určitě věděl, že ten, ke komu mluví, by se pod jeho projekt klidně mohl podepsat - pokud by si to přál.

„Ještě jedna věc,“ pokračoval Parkinson. „Dokud to neodkývnu - což nebude dřív, než dostanu hlášení od Bradleyho - nikomu ani slovo. *Zvláště* ne siru Rogerovi myslel by si, že jsme se zbláznili.“

„Chceš snad říct,“ neodpustil si poznamenat Emerson, „že by se v tom směru mohly vyskytnout nějaké pochyby?“

9.

Prorok jisté váženosti

Vydavateli *The London Times*

od: Lord Aldiss z Brightfountu, O.M. ^{*)}

emeritní prezident Science Fiction World Association

Drahý pane,

Váš Třetinkový úvodník (15.4.'07) týkající se plánů na vyzdvižení *Titaniku* znovu dokazuje, jaký vliv má tato katastrofa - bezpochyby největší v historii námořní dopravy - na představivost lidí.

Jedním ze zvlášť pozoruhodných aspektů celé tragédie je, že byla popsána s úžasnou přesností *čtrnáct let předtím, než k ní došlo*.

Jak uvedl ve svém dnes již klasickém literárním ztvárnění katastrofy *Noc hodná zapamatování* Walter Lord, 'v roce 1898 jistý spisovatel jménem Morgan Robertson napsal román o slavné transatlantické dopravní lodi, větší, než jaká kdy dřív byla postavena. Robertson ji naložil bohatými a samolibými pasažéry a pak ji jedné chladné dubnové noci nechal narazit na ledovou kru.'

Tato smyšlená loď měla prakticky stejnou velikost, rychlost a výtlak jako *Titanic*. I ona měla na palubě tři tisíce pasažérů a záchranné čluny jen pro malou část z nich...

Jistě, byla to náhoda. Ale je tady jeden detail, který ve mně vyvolává mrazení. Robertson svou loď nazval *Titan*.

Rád bych rovněž upozornil na fakt, že dva členové profese, kterou mám tu čest reprezentovat - tedy spisovatelé science fiction - utonuli s *Titanikem*. Jeden z nich, Jacques Futrelle, je teď takřka zapomenut,

^{*)} Order of Merit - řád za zásluhy. Pozn. překladatele.

a dokonce i jeho národnost je nejistá. Ale ve věku třiceti sedmi let dosáhl jistého úspěchu s romány *Pán diamantů* a *Myslící stroj*, takže si mohl dovolit cestovat se svou ženou první třídou (a jeho paní tudíž jako 97% dam z první třídy - ale jen 55% z třídy třetí - katastrofu přežila.)

Mnohem známější byl druhý muž, který napsal jen jedinou knihu. Jmenovala se *Jinými světy: román z budoucnosti* a vyšla v roce 1894.^{*)} Popisuje se v ní poněkud mystická cesta po Sluneční soustavě uskutečněná v roce 2000 za použití antigravitace a jiných zázraků. Arkham House knihu vydal znovu i v tomto století.

Označil jsem autora jako 'známého', ale to zdaleka nevystihuje skutečnost. Jeho jméno se *jako jediné* objevilo nad velkým titulkem v *New York American* z 16. 4. 1912: '1500 AŽ 1800 MRTVÝCH.'

Byl to multimilionář John Jacob Astor, ve své době občas označovaný jako 'nejbohatší muž světa'. Zcela určitě to byl nejbohatší spisovatel science fiction, který kdy žil a nezmění na tom nic ani fanoušci pozdějšího L. Rona Hubbarda, pokud ještě nějakí žijí.

S veškerou úctou

Váš oddaný
Aldiss z Brightfountu, O.M.
emeritní prezident SFWA

^{*)} *John Jacob Astor* - 'A Journey in Other Worlds: A Romance of the Future', česky jako *Jinými světy: román budoucnosti*, J. R. Vilímek, 1896. Pozn. překladatele.

10.

‘Ostrov mrtvých’

Každá živnost má své uznávané mistry, jejichž sláva jen zřídka pronikne za hranice jejich profese. Jen velice málo lidí bylo v kterékoliv dané době schopno jmenovat nejlepšího světového účetního, dentistu, hygienika, pojišťovacího agenta nebo obstaravatele pohřbů... abych jmenoval jen několik nepříliš atraktivních, nicméně potřebných povolání.

Na druhé straně jsou jisté druhy zaměstnání, jež jsou natolik na očích, že jména jejich čelních představitelů proniknou i na veřejnost. V první řadě se to samozřejmě týká herců, zpěváků a hudebníků, kteří se - pokud se stanou hvězdami - okamžitě dostanou do povědomí velké části lidstva. V těsném závěsu za nimi jsou sportovci a politici. A cynik by k nim jistě neopomenul přidat zločince.

Jason Bradley nespadal do žádné z těchto kategorií a nikdy nečekal, že se stane slavným. K epizodě s *Glomar Explorerem* došlo už před více než třemi desetiletími, a i kdyby nebyla udržována v tajnosti, jeho role byla příliš obskurní, než aby se jí proslavil. Ačkoliv byl několikrát kontaktován spisovateli, kteří doufali, že naleznou nový úhel pohledu na operaci JENNIFER, z jejich úsilí nikdy nic nevzešlo.

Zdálo se, že dokonce ještě dnes CIA cítila, že jedna kniha napsaná na toto téma je až příliš, a podnikla kroky, aby ostatní autory od záměru napsat další odradila. Po několik let od roku 1974 byl Bradley pravidelně navštěvován bezejmennými, nicméně velice zdvořilými gentlemany, jež mu taktně připomínali dokument, který podepsal před svým uvolněním ze služby. Přicházeli vždy ve dvojicích a občas mu nabízeli práci blíže neurčené povahy. Ačkoliv ho ujišťovali, že

bude 'zajímavá a dobře placená', vydělal si velice slušné peníze u Severooceánské naftařské společnosti, takže snadno odolal pokušení zajímat se o podrobnosti. Nyní od poslední takové návštěvy uplynulo už více než deset let, ale nepochyboval, že Společnost ho má stále pečlivě uloženého ve svých obrovských databankách na Langley - nebo kde se vlastně jejich sídlo dnes nacházelo.

Byl zrovna ve své kanceláři ve čtyřicátém pátém poschodí Teaguoovy věže - už dávno zastíněné novějšími houstonskými mrakodrapy - když dostal úkol, který mu získal světovou proslulost. Došlo k tomu shodou okolností 2. dubna a první Bradleyho myšlenkou bylo, že se jeho příležitostný klient Jeff Rawlings o den opozdil s aprílem. Navzdory obrovské zodpovědnosti spojené s prací operačního ředitele vrtné plošiny Hibernie, byl Jeff znám svým smyslem pro humor. Tentokrát však nežertoval. Přesto chvíli trvalo, než Jason začal brát jeho slova vážně.

„Čekáš, že ti uvěřím,“ řekl, „že tvou miliontunovou soupravu zlikvidovala... *chobotnice*?“

„Samozřejmě že ne celou - jen Komplex 1 - naši nejproduktivnější jednotku. Čtyřicet tisíc barelů denně. Bylo na ní pět vrtných souprav a všechny jely na plný výkon. Až do včerejška.“

Projekt Hibernia, napadlo náhle Jasona, se sám trochu podobal chobotnici. Chapadla - nebo potrubí - se rozbíhala z ústřední plošiny k tuctu studní na mořském dně, které byly vyvrtány do hloubky tří tisíc metrů v písku bohatém na ropu. Než dosáhlo hlavní plošiny, spojovalo se potrubí z několika studní ve výrobních komplexech umístěných rovněž na mořském dně, skoro sto metrů pod hladinou.

Každý z těchto komplexů byl vlastně plně automatizovaný průmyslový závod o velikosti činžovního domu, obsahující veškeré specializované vybavení potřebné k tomu, aby si poradil s vysokotlakou směsí plynu, ropy a mořské vody tryskající ze studní. Před deseti miliony lety příroda vytvořila a ukryla tento poklad; nebylo lehké jí ho vyrvat.

„Řekni mi co přesně se stalo.“

„Je tahle linka bezpečná?“

„Samozřejmě.“

„Před třemi dny jsme začali dostávat zmatené hodnoty z přístrojů. Tok byl naprosto normální, a proto jsme se s tím příliš netrápili. Ale pak najednou naše přístroje umlkly úplně a my jsme ztratili všechny monitorované veličiny. Bylo jasné, že byl přerušen hlavní optický kabel a automat přístroje odpojil.“

„Žádné potíže se vzdouváním hladiny?“

„Ne, vlnolamy tentokrát fungovaly dokonale - kupodivu.“

„A pak?“

„Běžná rutina - spustili jsme dolů kameru - Rybí oko Mark 5. A víš co?“

„Došly baterky.“

„Nikoliv. Přívodový kabel ovládání pohybového mechanismu se zapletl do vnější konstrukce dřív, než jsme se vůbec stačili podívat.“

„Co se stalo s operátorem?“

„No, naše kuchyně není plně mechanizovaná a šéfkuchař Dubois si pro nekvalifikovanou pracovní sílu vždycky něco najde.“

„Takže jste přišli o kameru. Co bylo dál?“

„Neztratili jsme ji - věděli jsme *přesně* kde je - ale všechno co ukazovala, byla hejna ryb. Tak jsme dolů poslali potápěče, aby ji zkusil dát do pořádku - a trochu se tam porozhlédl.“

„Proč ne ROV?“

Na petrolejářských plošinách vždycky měli několik podmořských dálkově ovládaných manipulačních zařízení - *remotely operated vehicles*, běžně nazývaných zaužívanou zkratkou ROV. Staré časy, kdy všechno museli odedřít lidé, už byly dávno pryč.

„Bál jsem se, že se mě na to zeptáš. Krátce předtím jsme měli menší nehodu. Dva ROV se přestavují a ostatní jsme nemohli použít, protože prováděly záchranné práce na plošině Avalon.“

„Nebyl to zrovna nejšťastnější den, co? Tak proto jsi zavolał Bradley Corporation - ‘žádná práce pro nás není příliš hluboko’. Řekni mi víc.“

„Ušetři mě těch svých pitomých sloganů. Jelikož tam je hloubka pouhých devadesát metrů, poslali jsme tam potápěče se standardním heliovým dýchacím přístrojem. Poslyš - už jsi slyšel řvát chlapa, který dýchá heliovou atmosférou? Není to pěkný zážitek...

Když jsme ho vytáhli a on byl zase schopen mluvit, řekl nám, že celý komplex pokrývá chobotnice. Přísahal, že má rozpětí chapadel nejméně sto metrů. To je samozřejmě směšné - ale není pochyb o tom, že je to pořádná obluda.“

„Ať už je velká jakkoliv, menší nálož dynamitu by ji odtamtud vypudila.“

„Příliš riskantní. Ty přece víš, co je tam za podloží. Koneckonců, pomáhal jsi nám s instalací.“

„Říkal jsi, že kamera pořád ještě pracuje. Nezachytila alespoň na chvíli to zvíře?“

„Jen kousek chapadla - jak je ta bestie velká se podle něj usoudit nedá. Bojíme se, aby nepotrhlala další kabely.“

„Nenapadlo vás, že se třeba jen zamilovala do potrubí?“

„Velice vtipné. Já si myslím, že našla oběd zdarma. Však víš - ten zatracený Oasisův efekt, kterým se publicisté pořád ohánějí.“

Bradley to samozřejmě věděl. Navzdory tomu, co říkali ochránci přírody, jakékoliv předměty zanechané lidmi pod vodou se stávaly neodolatelnými pro veškerý podmořský život a často v důsledku toho i cílem rybářských člunů a rájem pro rybáře. Občas se divil, jak ryby vůbec mohly přežít, než je lidský druh štědře vybavil bezpočtem lodních vraků roztroušených po mořských dnech celého světa.

„Možná by něco zmohl elektrický bič - nebo dávka infrazvuku.“

„Nám je jedno, *jak* se to provede - pokud nebude poškozeno zařízení. Každopádně to vypadá jako práce pro tebe - a Jima, samozřejmě. Je připravený?“

„Jim je připravený *vždycky*.“

„Jak brzy se s ním můžeš dostat do Saint Johnu? Z Dallasu bys mohl letět *Chevronem* - a do hodiny si tě odtamtud vyzvedneme. Jak to vypadá s Jimovou váhou?“

„Jedna celá pět tuny.“

„To není problém. Kdy můžeš být na letišti?“

„Dej mi tři hodiny. Není to běžný případ - musím si pár věcí prověřit.“

„Obvyklé podmínky?“

„Ano - sto tisíc plus výdaje.“

„A platba jen v případě úspěchu?“

Bradley se usmál. Tahle stará obchodní formule by patrně v případě jako je tento neměla být vůbec vyslovena. Ale vypadalo to na snadnou práci. Pouhých sto metrů! Vždyť je to nesmysl...

„Samozřejmě. Zavolej mi za hodinu. Do té doby mi odfaxuj plány vrtného komplexu, abych si mohl osvěžit paměť.“

„Dobře - za tu hodinu zjistím, co bych pro tebe ještě mohl vyšťachat.“

Nemělo smysl marnit čas balením. Bradley měl stále připravena dvě zavazadla - jedno pro tropy a druhé pro polární oblasti. To první bylo jen velice málo opotřebované; většinou dostával práci v těch nejnejpříjemnějších koutech světa a tahle zřejmě neměla být výjimkou. Severní Atlantik byl v tuto roční dobu studený a pravděpodobně i neklidný. Ne že by na tom sto metrů pod hladinou nějak zvlášť záleželo.

Ti, kteří by JASONA Bradleyho považovali za chladnokrevného a nesentimentálního muže činu, by patrně byli překvapeni jeho dalším postupem. Stiskl tlačítko na svém psacím stole, pohodlně se uvelebil v křesle, jehož opěradlo se částečně sklopilo a zavřel oči. Na první pohled by se mohlo zdát, že spí.

Už před léty zjistil, co to bylo za strašidelnou hudbu, kterou před půlkou svého života zaslechl na palubě *Glomar Exploreru*. Už tehdy věděl, že má něco společného s mořem. Pomalý rytmus vln byl nezaměnitelný. A jak příhodné bylo, že ji zkomponoval Rus - nejméně známý ze tří gigantů své rodné země, jen zřídka zmiňovaný stejným dechem jako Čajkovskij a Stravinský...

Stejně jako kdysi Sergej Rachmaninov sám, i Jason Bradley byl naprosto ochromen 'Ostrovem mrtvých' Arnolda Boecklina a nyní ho zase v duchu viděl před sebou. Někdy sám sebe ztotožňoval s tajemnou postavou v rubáši stojící ve člunu, někdy byl veslařem (byl to Charón?) a někdy zlověstným pasažérem odváženým k místu posledního odpočinutí pod cypřiši.

Byl to jeho tajný rituál, který provozoval už mnoho let a o kterém věřil, že mu nejednou zachrání život. Protože zatímco se rozpouštěl v hudbě, jeho podvědomí - které takové triviality zjevně nezajímaly - se zabývalo analyzováním práce, již měl před sebou, a předvídaním problémů, jež by mohly nastat. Alespoň tomu tak bylo podle Brad-

leyho víc než jen zpola vážně míněné teorie, kterou úmyslně nikdy nepodrobil zkoušce.

Nakonec vstal, vypnul hudbu a přesunul své křeslo k jedné z půltuctu klávesnic na svém stole. NeXT Mark 4, který ve své databázi uchovával většinu jeho údajů a informací, nebyl sice poslední výkřik počítačové techniky, ale Bradley si na něj zvykl a odmítl jakoukoliv modernizaci na základě zlatého pravidla: 'Když něco funguje, nepokoušej se to opravit.'

„Myslel jsem si to,“ zamumlal, když si v encyklopedii vyhledal heslo 'chobotnice'. „Maximální rozpětí chapadel může být až deset metrů. Váha od padesáti do sta kilogramů.“

Bradley nikdy neviděl chobotnici, která by dosáhla popsané velikosti, a jako většina potápěčů je považoval za okouzlující a naprosto neškodné tvory. To, že by mohly být agresivní, natož pak nebezpečné, byla myšlenka, kterou nikdy nebral vážně.

„Dále viz hesla 'podvodní sporty'.“

Při pohledu na tento poslední odkaz dvakrát zamrkal a pak si ho přečetl se směsicí pobavení a překvapení. Ačkoliv se několikrát o sportovní potápění pokoušel, na amatérské žabí muže se jako většina 'skutečných' potápěčů díval tak trochu z patra. Příliš mnoho jich k němu chodilo žádat o práci, naprosto přehlížejíce fakt, že hloubka, v níž obvykle operoval, byla pro nechráněné osoby příliš velká a světlo - a tudíž i viditelnost - často nulové. Ale musel se obdivovat neohroženým potápěčům z Puget Soundu, kteří zápasili s protivníky těžšími než oni sami a se čtyřikrát více rukama - a vynesli je na hladinu, aniž by je zranili. (Zdálo se, že je to jedno z pravidel hry: zraníš-li chobotnici, než ji vypustíš zpátky do moře, budeš diskvalifikován.)

Krátká videosekvence v encyklopedii byla dokonalá noční můra: Bradleyho napadlo, jak dobře asi potápěči z Puget Soundu spí. Ale poskytla mu jednu životně důležitou informaci.

Jak ti blázniví sportovci - a sportovkyně, žen mezi nimi nebylo o nic méně než mužů - přesvědčili mírumilovné měkkýše, aby vylezli ze svého doupěte a pustili se s nimi do křížku? Stěží dokázal uvěřit, že odpověď byla tak prostá.

Zdržel se už jen, aby vydal několik nezbytných pokynů svým pravidelným dodavatelům, popadl své cestovní zavazadlo a vydal se na letiště.

„Takhle snadno jsem si sto tisíc ještě nevydělal,“ pomyslel si Jason Bradley.

11.

Ada

Dítě dvou geniálních rodičů má dvojí handicap, a Craigovi své dceři ztížili život ke všemu i tím, že ji pojmenovali Ada. Tato oči-vidná pocta první světové teoretičce v oblasti počítačů dokonale vystihovala záměry, které se svým dítětem měli, třebaže doufali, že bude šťastnější než tragická Byronova dcera, Prostopášná lady Ada.

Bylo pro ně proto velkým zklamáním, když Ada nevykázala žádný zvláštní talent pro matematiku. Když jí bylo šest let, Craigovi přátelé vtipkovali: „Mohla by alespoň objevit binomický teorém.“ Jak se zdálo, používala svůj počítač, aniž by projevila zájem, jak vlastně funguje. Považovala ho prostě zajeden z mnoha domácích spotřebičů jako videofon, dálkový ovladač, nástěnnou televizi, hlasové ovládání, kolorfax...

Dokonce se zdálo, že Ada má potíže s jednoduchou logikou a AND, NOR a NAND ji mátly docela. K booleanům se postavila vyloženě odmítavě a každé IF-THEN jí vehnalo slzy do očí.

„Dej jí čas,“ naléhal Donald na netrpělivější Edith. „Její inteligence je dokonale v pořádku. Mně bylo nejmín šest, když jsem konečně pochopil rekurzivní smyčky. Možná, že z ní bude umělkyně. Z malování a modelování z hlíny má samé jedničky-“

„A čtyřky z matematiky. A co je horší, vypadá to, že jí to *nevadí!* Právě to mě tak zneklidňuje.“

Donald se svou ženou sice nesouhlasil, ale věděl, že by jen rozpoutal další hádku, kdyby to řekl nahlas. Miloval Adu příliš, než aby na ní dokázal vidět nějakou chybu. Jediné na čem mu doopravdy záleželo bylo, aby se cítila šťastná a ve škole si vedla poměrně slušně. Někdy si přál, aby ji nezatížili tím evokujícím jménem, ale Edith se

ještě nevzdala svého předsevzetí mít geniální dceru. To teď, bylo nejčastější téma jejich neshod. Vlastně, nebýt Ady, už dávno by se rozešli.

„Jak to uděláme s tím štěnětem?“ zeptal se, aby změnil téma hovoru. „Do jejích narozenin chybí už jen tři týdny - a slíbili jsme jí ho.“

„No,“ řekla Edith a její hlas trochu zjhl, „ještě pořád si nerozmyslela, jakou rasu vlastně chce. Jenom doufám, že si nevybere něco příšerného - jako třeba dánskou dogu. Nehledě na to, že to nebyl slib. Řekli jsme jí, že to bude záležet na výsledcích jejího příštího testu.“

Tys jí to řekla, pomyslel si Donald. Ať už to dopadne jakkoliv, Ada své štěně dostane. I kdyby chtěla irského vlkodava - koneckonců, pro ten obrovský zámek, ve kterém žili, by to byl docela přiměřený pes.

Donald si stále nebyl jist, jestli to byl dobrý nápad, ale mohli si to dovolit bez problémů a už dávno pochopil, jak nesmyslné je hádat se s Edith. Narodila se a vyrostla v Irsku a trvala na tom, aby její dcera těžila ze stejné výhody.

Conroyské panství bylo opuštěné už půl století a některé jeho části byly v ruinách. Ale to, co zůstalo, stačilo víc než dostatečně pro moderní rodinu. Stále byly ve zvlášť zachovalém stavu, neboť je udržovala místní jezdecká škola. Po důkladném vydrhnutí a vydesinfikování se skvěle hodily pro umístění počítačů a komunikačního zařízení. Místní to ovšem považovali za změnu výrazně k horšímu.

Když se to však vzalo kolem a kolem, domorodci se k nim chovali docela přátelsky. Koneckonců, Edith byla Irka, která to ve světě někam dotáhla, třebaže nakonec udělala tu chybu, že se provdala za Angličana. A velice vítali úsilí Craigových obnovit alespoň částečně slavnou zámeckou zahradu.

Jedním z prvních Donaldových počínů po zajištění západního křídla byla obnova *camera obscura*, jejíž kupole byla pozdně viktoriánský dodatečný nápad (někdo by řekl spíš výrůstek) na zámeckém cimbuří. Postavil ji tam lord Francis Conroy, náruživý amatérský astronom a výrobce teleskopů, v poslední dekádě svého života. Byl stížen paralýzou, ale byl příliš hrdý, než aby se po panství nechal vozit v kolečkovém křesle, a tak strávil celé hodiny obhlížením svého ma-

jetku z tohoto strategického bodu - a odesíláním pokynů své armádě zahradníků prostřednictvím semaforu.

Sto let stará optika byla stále v pozoruhodně dobrém stavu a vrhala na horizontální zobrazovací desku ostrý obraz. Ada byla tím zařízením nadšena stejně jako pocitem moci, který jí dodával, když si s ním prohlížela okolí. Prohlásila, že je to mnohem lepší než televize - nebo ty nudné staré filmy, na kterých její rodiče pořád pracovali.

A tam na cimbuří neslyšela jejich zuřivé hádky.

12.

Měkkýš nezvyklé velikosti

První špatná zpráva přišla, když se Bradley posadil ke svému opožděnému obědu. *Chevron Canada* krmila své potentáty dobře a Jason věděl, že jakmile přistane v St. Johnu, nebude mít na pravidelnou stravu čas.

„Je mi líto, že vás ruším, pane Bradley,“ řekl steward, „ale mám pro vás naléhavý hovor z Hlavní kanceláře.“

„Mohu si ho vzít tady?“

„Bojím se, že ne - je to i video. Musíte se mnou dozadu.“

„Zatraceně,“ řekl Bradley a rychle zhltl poslední sousto skvělého texaského steaku. Váhavě odstrčil talíř stranou a vydal se do komunikační kabinky na zádi letadla. Video bylo jen jednosměrné, takže mu nic nebránilo, aby pokračoval ve žvýkání, zatímco poslouchal Rawlingsovo hlášení.

„Trochu jsem se poptával ohledně velikosti té chobotnice, Jasone - lidi tady na plošině nebyli příliš šťastní, když zjistili, že ses jejich odhadu smál.“

„To je zlé. Prověřil jsem si to ve své encyklopedii. Opravdu *největší* chobotnice má v rozpětí méně než deset metrů.“

„Tak to se raději podívej na tohle.“

Ačkoliv fotografie, která se objevila na obrazovce, byla očividně velice stará, její kvalita byla mimořádně dobrá. Ukazovala skupinku mužů na pláži, kteří obklopovali beztvarem masu zhruba o velikosti slona. V rychlém sledu následovalo několik jiných fotografií: všechny byly stejně ostré, ale co ukazovaly se říct nedalo.

„Kdybych si na to měl vsadit,“ řekl Bradley, „tipoval bych na značně rozloženou velrybu. Viděl jsem jich - a cítil několik. Vypada-

ly přesně takhle, jenže pokud zrovna nejsi zoolog, těžko je identifikuješ. Tak se zrodili i vodní hadi.“

„Dobrý pokus, Jasone. Přesně totéž tehdy říkala i většina odborníků - snímky jsou z roku 1896. A místem pořízení byla Florida - pláž u Saint Augustine, abych byl přesný.“

„Chladne mi steak a tohle mi chuť zrovna nezlepšilo.“

„Už tě nebudu příliš dlouho zdržovat. Ten drobeček vážil pět tun a naštěstí se kousek zachoval ve Smithsonianově muzeu, takže ho mohli biologové o padesát let později prozkoumat znovu. Není pochyb, že to *byla* chobotnice a musela mít rozpětí alespoň sedmdesát metrů. Takže odhad našeho potápěče nemusel být zase až tak špatný.“

Bradley neodpověděl a pokoušel se strávit tu nečekanou a nevíтанou informaci jak uměl.

„Uvěřím, až ji uvidím,“ řekl nakonec, „ačkoliv si nejsem jist, jestli o to stojím.“

„Mimochodem,“ řekl Rawlings, „zmínil ses o tom před někým?“

„Samozřejmě, že ne,“ odsekl Jason, kterého už jen ten nápad urazil.

„No, novináři to nějak vyšťourali: už ji dokonce stačili pojmenovat na Oskara.“

„Dobrá reklama. Co ti na tom vadí?“

„Doufali jsme, že tu bestii zaženeš, aniž by ti někdo koukal přes rameno. Teď, budeme muset být opatrní - nesmíme našemu maličkému Oskárkovi ublížit. Světový svaz pro ochranu zvířat už nastražil uši. O Bluepace ani nemluví.“

„Ti blázni!“

„Možná. Ale SSPOZ to bere vážně a nezapomínej, koho mají za prezidenta. Nechceme mít žádné komplikace s Palácem.“

„Budu tak jemný, jak jen to půjde. Žádné nukleární bomby, to ti slibuji - ani docela maličké.“

Když se znovu zakousl do teď už studeného steaku, něco ho napadlo. Už několikrát jedl chobotnici - a docela mu chutnala.

Doufal, že tentokrát tomu nebude naopak.

13.

Pyramidální energie

Když byla vzlykající Ada odeslána do svého pokoje, Edith a Donald Craigovi se na sebe nevěřícně podívali.

„Vůbec to nechápu,“ řekla Edith nakonec. „Dřív tak neposlušná nebývala. Pokud vím, se slečnou Ivesovou vycházela docela dobře.“

„A s testy tohoto druhu také nikdy nemívala potíže - žádné rovnice, jen možnosti na výběr a hezké obrázky. Ukaž, přečtu si tu poznámku ještě jednou...“

Edith mu podala dceřinu žákovskou knížku a vrátila se k písemnému testu, který všechny ty problémy způsobil.

Vážený pane Craigu,

„Je mi to velice líto, ale bohužel jsem dnes Vaši dceru musela pro její nespolupráci vyloučit z výuky.

Dnes ráno jsem její třídě zadala standardní test prostorové vnímavosti. Poradila si mimořádně dobře (95%) se všemi příklady s výjimkou čísla 15. K mému překvapení byla jediná ve třídě, která na tuto velice jednoduchou otázku odpověděla špatně.

Když jsem ji na to upozornila, prostě popřela, že by se mohla mýlit. Dokonce i když jsem jí ukázala předtištěnou odpověď, trvala na tom, že ona příklad vyřešila správně a mýlí se všichni ostatní! Z důvodu zachování disciplíny ve třídě jsem ji tedy byla nucena poslat domů.

Je mi to opravdu líto, protože obvykle se chová velice způsobně. Možná byste si s ní měl promluvit a zjistit, jaké k tomu měla pohnutky.

„Skoro to vypadá,“ řekl Donald, „jako by to *schválně* vyřešila špatně.“

Edith zavrtěla hlavou. „Nemyslím. I s touhle chybou by z testu musela dostat jedničku.“

Donald se zadíval na stránku pokrytou barevnými geometrickými obrazy, která stála na počátku celého toho problému.

„Teď se dá udělat jen jediné,“ řekl nakonec. „Jdi za ní, promluv si s ní a pokus se ji uklidnit. Dej mi deset minut, nůžky a nějaký tužší papír - a pak to vyřešíme jednou a provždy, abychom se k tomu už nikdy nemuseli vracet.“

„Bojím se, že se soustřeďuješ jen na jeden symptom, nikoliv na její chorobu samotnou. *Musíme* se dozvědět, proč si myslí, že má pravdu. Chová se skoro *patologicky*. Budeme ji muset poslat k psychiatrovi.“

Donald už ta myšlenka napadla, ale ihned ji zaplašil. V pozdějších letech často vzpomínal na ironii toho okamžiku.

Zatímco Edith konejšila Adu, rychle pomocí pravítka a tužky narýsoval potřebné trojúhelníky, vystříhl je z papíru a spojil je na vrcholech tak, že získal tři exempláře dvou jednoduchých těles - dva čtyřstěny a jeden čtyřboký jehlan, všechny se shodnými stranami. Připadalo mu to poněkud dětinské, ale řekl si, že to dělá pro svou milovanou a trápící se dcerku.

15 (a) [četl]. *Jsou dány dva identické čtyřstěny. Jejich stěny tvoří 4 rovnostranné trojúhelníky, tedy dohromady 8. Pokud je spojíme kterýmikoliv dvěma stranami k sobě, kolik stěn bude mít výsledné těleso?*

Byla to tak prostá myšlenková konstrukce, že by si s ní mělo poradit každé dítě. Jelikož byly dvě stěny pohlceny výsledným tělesem ve tvaru špalíčku, odpověď byla očividně šest. Alespoň *tohle* Ada vyřešila správně...

Donald několikrát zatočil lepenkovým špalíčkem mezi prsty a pak ho s povzdechem upustil na stůl. Špalíček se znovu rozpadl ve dvě původní tělesa.

15 (b). Je dán čtyřstěn a čtyřboký jehlan, oba s hranami o stejné délce. Čtyřboký jehlan se skládá ze čtvercové podstavy a 4 trojúhelníkových stěn. Dohromady tedy obě tělesa mají 9 stěn. Jestliže tělesa spojíme dvěma trojúhelníkovými stěnami, kolik stěn bude mít výsledné těleso?

„Sedm, samozřejmě,“ zamumlal Donald, jelikož dvě stěny původních těles se ztratí v novém tělese...

Mimovolně k sobě přitiskl dva své lepenkové výtvary, až se jejich trojúhelníkové stěny spojily.

Pak zamrkal.

Pak mu poklesla čelist.

Chvilí tam jen tak seděl a mlčky zíral na těleso ve svých rukou. Pak se mu po tváři pomalu rozlil úsměv a zavolal: „Edith - Ado - mám tady něco, co byste měly vidět!“

Krátce nato vešla do pokoje Ada. Oči měla zarudlé a stále ještě popotahovala. Donald k ní napřáhl ruce a sevřel ji do náručí.

„Ado,“ zašeptal a něžně ji pohladil po vlasech, „jsem na tebe velice hrdý.“ Úžas v Edithině tváři ho potěšil víc, než by bylo záhodno.

„To je neuvěřitelné,“ řekl. „Odpověď je tak samozřejmá, že se to nikdo neobtěžoval prověřit. Podívej se...“

Vzal pětistěnnou pyramidku a přitiskl k ní lepenkový čtyřstěn.

Vzniklé těleso mělo jen pět stěn - ne ‘samozřejmých’ sedm...

„I když teď, znám správnou odpověď,“ pokračoval Donald - a v jeho hlase zazníval úžas, když se díval na svou dcerku, která se teď už usmívala - „nedokážu si to vizuálně představit. Jak jsi věděla, že dvě a dvě stěny takhle splynou?“

Ada se zatvářila udiveně.

„A co jiného by mohly udělat?“ odpověděla.

Nastalo dlouhé ticho, během něhož Donald a Edith vstřebávali její odpověď, aby takřka současně dospěli ke stejnému závěru.

Ada možná nemá příliš pochopení pro logiku nebo analýzu, ale její prostorová představivost - její geometrická intuice - byla naprosto výjimečná. V devíti letech už předčila své rodiče. Nemluvě o těch, kteří sestavovali test...

Napětí v místnosti se pomalu uvolnilo. Edith se rozesmála a její manžel a dcera se k ní připojili.

„Ubohá slečna Ivesová!“ vyrazil ze sebe Donald. „Ta se bude divit, až jí povím, že má ve třídě geometrického Ramanujana!“

Byl to jeden z nejšťastnějších okamžiků jejich manželského života. V hořkých letech, které přišly později, se k němu v duchu často uchýlovali pro útěchu.

14.

Vyvolávání Oskara

„Proč tyhle věci vždycky dostanou jméno Jim?“ zeptal se reportér, který Bradleyho očekával na letišti v St. Johnu. S přihlédnutím k rozruchu, jenž jeho mise ve sdělovacích prostředcích vyvolala, bylo překvapující, že tam byl jen jeden. Samozřejmě, i to bylo často víc než dost, ale alespoň tam na něj nečekali demonstranti z Bluepace.

„Po prvním potápěči, který použil v třicátých letech při zachraňování zlata z potopené *Lusitanie* poprvé pancéřovaný skafandr. Samozřejmě, od té doby byl podstatně vylepšen...“

„Jak?“

„No, má vlastní pohon a mohl bych v něm žít padesát hodin v hloubce dvou kilometrů - i když by to asi nebyla žádná legrace. I se dvěma pomocnými servokončetinami jsou čtyři hodiny práce na hranici efektivity.“

„*Mne* by do toho nikdo nedostal,“ řekl reportér, prohlížeje si patnáct set kilogramů titanu a plastiku, které doprovázely Bradleyho z Houstonu a teď byly opatrně nakládány do helikoptéry *Chevron*. „Jen se na to podívám a už mám klaustrofobii. Zvlášť když si vzpomenu-“

Bradley věděl, co bude následovat, a proto redaktorovi zamával na rozloučenou a vykročil k helikoptéře. Podobnými otázkami se z něj pokoušelo vymámit nějakou reakci už nejméně tucet redaktorů. Všichni byli zklamáni a nakonec se vždycky museli uchýlit k tak neurčitým titulům jako: ŽELEZNÝ MUŽ V TITANOVÉM OBLEKU.

„Nebojíte se duchů?“ ptali se ho dokonce i jiní potápěči. Těm jediné odpovídal vážně.

„Měl bych?“ říkal vždycky. „Ted Collier byl můj nejlepší přítel. Bůh sám ví, kolikrát jsme se dělili o pití (‘a o holky,‘ mohl by dodat.) „Ted by byl rád. Neexistovala jiná možnost, jak bych si tehdy mohl Jima pořídit - za čtvrtinu toho, co stála jeho výroba. Svým způsobem je to umělecké dílo - nikdy neselhal. Byla to prostě smůla, že Ted uvízl, než ho mohli dostat ze zničeného vrtného komplexu. A víte... Jim ho udržel naživu o tři hodiny déle, než stojí v záruce. Někdy se mi ty tři hodiny mohou hodit.“

Ale ne při téhle práci, pomyslel si vzápětí - pokud jeho tajná směs bude fungovat. Ted, už bylo příliš pozdě couvnout. Musel se spolehnout na encyklopedii, která se však pohříchu zdála být velice strohá v těch nejdůležitějších věcech a na druhé straně až příliš popisná v nepotřebných detailech.

Jako vždy, Jason byl opět ohromen pouhou velikostí plošiny Hybernien, ačkoliv jí nad mořskou hladinou byla vidět jen malá část. Million tun těžký betonový ostrov vypadal jako pevnost, její zubaté opevnění se rozprostíralo do všech směrů. A opravdu byla navržena, aby vzdorovala nesmiřitelnému, byť nikoliv lidskému nepříteli - obrovským ledovým krám, které sem připlouvaly ze severu. Její konstruktéři se zapřísahali, že je navržena tak, aby vydržela maximální možný náraz. Ne každý jim věřil.

Než helikoptéra dosedla na střechu jedné z mnohapatlažních budov, došlo k menšímu zpoždění. Na přistávací ploše už stála helikoptéra RAF, kterou bylo třeba odtáhnout stranou, aby se tam vůbec vešli. Bradley se jen podíval na její označení a zasténal. *Jak* se sem dostali tak rychle, napadlo ho.

Prezident Světového svazu pro ochranu zvířat už na něj čekal. „Pan Bradley? Už jsem o vás samozřejmě slyšel - jsem rád, že se s vámi mohu setkat osobně.“

„Ehm - děkuji vám, Vaše Výsosti.“

„Ta chobotnice - je *opravdu* tak velká, jak říkají?“

„To právě mám v úmyslu zjistit.“

„Raději vy než já. A jak navrhujete se s ní vypořádat?“

„Ehm - to je obchodní tajemství.“

„Nic násilného, doufám.“

„Už jsem slíbil, že atomové bomby nepoužiji... sire.“

Princ ho obdařil letmým úsměvem a pak ukázal na poněkud otlučení hasicí přístroj, který si Bradley nesl s sebou.

„Jste patrně první potápěč, který si s sebou bere pod vodu *tohle*. Chcete to použít jako podkožní injekcí? Myslíte, že se setkáte s odporem?“

Nehádá špatně, pomyslel si Bradley, dal bych mu šest bodů z deseti. Jenže já nejsem britský občan, takže mne nemůže uvrhnout do Toweru, když mu odmítnu odpovědět na jeho otázku.

„Něco takového, Vaše Výsosti. Žádné trvalé následky to mít nebude.“

Doufám, dodal v duchu. Může to dopadnout úplně jinak - že si toho Oskar ani nevšimne, nebo že se rozzuří. Bradley věřil, že uvnitř Jimova kovového brnění bude dokonale v bezpečí, ale netoužil po tom, aby ho nějaký přerostlý hlavonožec použil jako chrástítko.

Princ se pořád ještě tvářil ustaraně a Bradley si byl jist, že to není lidský protagonista, o koho má v tomto případě starost. Slova Jeho Královské Výsosti jeho podezření vzápětí potvrdila.

„Pamatujte si, prosím, pane Bradley, že ten tvor je jedinečný - je to poprvé, kdy někdo viděl živý exemplář. Pravděpodobně je to největší tvor na světě. *Možná největší, jaký kdy existoval*. Jistě, někteří dinosauři patrně vážili víc - ale nepokrývali tak velkou plochu.“

Bradley na jeho slova vzpomínal, zatímco pomalu klesal k mořskému dnu a bledé severoatlantické slunce sláblo až do úplné nicoty. Spíš ho rozveselila, než postrašila. Nemohl by dělat to, co dělal, kdyby se nechal snadno vyděsit. A cítil, že není sám. Do hlubin s ním sestupovali dva duchové z minulosti.

Jedním z nich byl první muž, který se vypravil do tohoto světa - jeho hrdina z dětství, William Beebe, který v roce 1930 prozkoumal okraj hlubiny v primitivní batysféře. A druhým byl Ted Collier, který zemřel v obleku, ve kterém se Bradley právě nacházel - klidně a bez zbytečného povyku, protože už se nic jiného udělat nedalo.

„Blížím se ke dnu: viditelnost asi dvacet metrů - konstrukci ještě nevidím.“

Nahoře jej všichni mohli sledovat na monitoru a - jakmile se k ní dostane - i na problematické kameře.

„Cíl třicet metrů, směr dva dva nula.“

„Já vím, proud tu musí být silnější, než jsem si myslel. Přistávám.“

Po několik sekund bylo všechno zakryto mrakem naplaveniny a Bradley si - jako vždycky při takových příležitostech - vzpomněl na přistání Apolla 11. Proud mrak rychle rozptýlil a on před sebou uviděl obrovský těžební komplex, tyčící se ve světle Jimových vnějších světél.

Vypadalo to, jako by tu na mořské dno byla odložena úctyhodně velká chemická továrna a ihned byla zabydlena myriádou ryb. Bradley viděl sotva čtvrtinu celého komplexu, zbytek se rozplýval ve tmě a v dálce, ale jeho konstrukci znal dobře, protože strávil dost času na podobných podmořských zařízeních.

Masivní konstrukce z ocelových trubek silnějších než člověk tvořila otevřenou klec kolem změti potrubí, ventilů a tlakových nádob, propojených kabely a rozličnými tenčími trubkami. Nezasvěcenému pozorovateli by se mohlo zdát, že jsou nakupeny bez ladu a skladu, ale Bradley dobře věděl, že celé zařízení bylo pečlivě navrženo, aby odolalo nesmírnému tlaku u mořského dna.

Jim neměl nohy - pod vodou, stejně jako v kosmickém prostoru, byly spíše na obtíž než k užitku - a jeho pohyb zajišťovala soustava nízkotlakých trysek. Od chvíle, kdy měl Bradley svůj pancéřový oblek na sobě naposledy, uplynul už skoro rok, takže se zprvu nepohyboval tak jistě, jak by bylo třeba, ale brzy se do toho zase vpravil.

Pomalů vyrazil ke svému cíli, drže se několik centimetrů nade dnem, aby se vyhnul víření naplaveniny. V situacích, jako byla tato, byla dobrá viditelnost nesmírně důležitá a Bradley byl rád, že mu Jimova průhledná kupole skýtá výhled všemi směry.

Bradley měl na paměti osud kamery - ležela několik metrů od něj zamotaná do vlastní kabeláže - a proto zastavil před ochrannou klecí komplexu, aby si rozmyslel, kudy nejlépe dovnitř. Jeho prvním cílem bylo najít přetržené místo optického kabelu monitorovacího systému. Věděl přesně jak na to, takže by to nemělo představovat žádný vážnější problém.

Jeho druhým úkolem bylo vystěhovat Oskara - to už tak snadné být nemuselo.

„Tak jsem tady,“ hlásil nahoru. „Vstupuji vchodem pro dodavatele - Přístupový tunel B... není tu zrovna moc místa na manévrování, ale jde to...“

V jednu chvíli se velice jemně otřel o kovovou stěnu kruhového koridoru a při tom uslyšel jednotvárné, hluboké *dump, dump, dump...* vycházející odněkud z bludiště nádrží a trubek kolem něj. Něco ze zařízení zřejmě ještě pracovalo - kdyby byl v chodu celý komplex, byl by tady větší rámus...

Ta myšlenka v něm vyvolala dávno zapomenutou vzpomínku. Jako malý kluk jednou umlčel tlampač místního rozhlasu tátovou puškou - a pak žil celý týden ve strachu, že bude odhalen. Možná, že i Oskar měl námitky proti rušení a podnikl podobné kroky, aby obnovil ticho a klid.

Ale *kde* byl Oskar?

„Jsem na rozpacích - nacházím se teď uvnitř a celý komplex mám jako na dlani. Je tady spousta schovávaček - ale ne pro něco většího než člověk. Určitě pro nic většího než slon! Aha - tohle je to, co vás asi zajímá!“

„Co jsi našel?“

„Hlavní svazek kabelů - vypadá jako talíř špaget rozsypaných nešikovným číšníkem. K roztržení bylo třeba pořádné síly. Budete zřejmě muset vyměnit celou sekci.“

„Kdo to mohl udělat? Hladový žralok?“

„Nebo hladová muréna. Ale žádné stopy po zubech nevidím - měly by tu být. A také vylomené zuby, když už o tom mluvím. Takže to asi přece jen bude chobotnice. Ale ať je to jakkoliv, doma není.“

Bradley pomalu prozkoumal celý vnitřek komplexu a další škody nenašel. Při troše štěstí by mohla být jednotka uvedena do chodu během několika málo dnů - pokud záhadný sabotér neudeří znovu. Prozatím víc udělat nemohl, zapnul tedy trysky a začal se vracet stejnou cestou, kterou přišel, kormidluje s Jimem opatrně mezi nosníky a trubkami. Cestou vyplašil tvora, z něhož se vyklubala chobotnice - neměla však větší rozpětí než jeden metr.

„Tak *tebe* ze seznamu podezřelých škrtám,“ zamumlal.

Byl už skoro u vnější klece z ocelových trubek a nosníků, když si všiml, že se scénérie změnila.

Před mnoha lety byl jako malý chlapec na školním výletě do botanické zahrady v jižní Georgii. Už si z toho nepamatoval skoro vůbec nic, až na jednu věc, která na něj, bůh ví proč, učinila obrovský dojem. Nikdy neslyšel o banyanu a byl překvapen, když zjistil, že se jedná o strom, který nemá jeden, ale tucty kmenů - každý jako oddělený sloup podpíral část široké koruny větví.

V tomto případě jich bylo samozřejmě přesně osm, ačkoliv se rozhodně nepokoušel je přepočítat. Hleděl přímo do velkých, uhlově černých očí podobajících se bezedným studnám tuše, které ho nezúčastněně pozorovaly.

Bradleyho se často ptali: 'Cítil jste někdy strach?' a on odpovídal vždycky stejně: 'Bože, jistě - mnohokrát. Ale vždycky až když to bylo za mnou - díky tomu jsem pořád naživu.' Ačkoliv mu to nikdy nikdo nevěřil, neměl strach ani teď - cítil jen úžas jako někdo, kdo na jednu stane tváří v tvář nějakému nečekanému divu. Samozřejmě, jeho první reakce byla: 'Měl bych se tomu potápěči omluvit.' Druhá pak: 'Teď, uvidíme, jestli to funguje.'

Válec hasicího přístroje měl stále připraven v Jimově levém vnějším manipulátoru a Bradleymu stačilo jen zamířit. Současně položil mechanické prsty pravé Jimovy končetiny na spoušť. Celá tato operace trvala pouhou sekundu, ale Oskar přesto zareagoval rychleji.

Zdálo se, jako by napodoboval Bradleyho, když na něj namířil masitou trubici - ne nepodobnou jeho ve spěchu upravenému hasicímu přístroji. Chce snad zaplašit on *mne*? podivil se Bradley...

Nikdy by nevěřil, že se něco tak obrovského dokáže pohybovat tak rychle. Dokonce i uvnitř svého brnění Bradley ucítil sílu nárazu proudu, když Oskar zapnul svůj nouzový pohon: nebyl čas procházet se po mořském dně jako osminohý stůl. Pak všechno zmizelo v oblaku inkoustu tak hustého, že Jimovy reflektory byly zcela k nepotřebě.

Při svém pomalém výstupu na hladinu Bradley tiše zašeptal svému mrtvému příteli: „Tak Tede, zase jednou jsme to dokázali - ale nemyslím, že bychom na tom tentokrát měli příliš velkou zásluhu.“

Soudě podle spěchu, se kterým se Oskar poroučel, nebylo příliš pravděpodobné, že se ještě kdy vrátí. Bradley docela chápal jeho hledisko - snad by se dalo i říct, že s ním soucítíl.

Oskar byl přes svůj hrozivý vzhled mírumilovný měkkýš, který se tiše staral výhradně o své záležitosti - tedy, aby se severní Atlantik neproměnil v jedinou masu tresek. A teď se před ním znenadání objeví podivná nestvůra jež ho oslepuje nepříjemným světlem a mává zlověstnými výrůstky. Oskar udělal to, co by udělala každá inteligentní chobotnice. Poznal, že má před sebou mnohem nebezpečnějšího tvora, než je on sám.

„Gratuluji vám, pane Bradley,“ řekla Jeho Královská Výsost, když se Jason postupně vyprostil ze svého brnění. Byla to zdloouvavá a namáhavá operace, ale na druhé straně ho udržovala v kondici. Kdyby přibral jen několik kilogramů a několik centimetrů kolem pasu, už by se O-kroužkem přilbového zámku neprovlékl.

„Děkuji vám, pane,“ odpověděl. „Běžná každodenní práce.“

Princ se zasmál.

„Myslím, že my, Britové, máme monopol na pochopení. Takže ani nepředpokládám, že byste byl ochoten odhalit svou tajnou ingredienci?“

Jason se usmál a zavrtěl hlavou.

„Možná ji ještě někdy budu potřebovat.“

„Ať už to bylo cokoliv,“ řekl Rawlings s úsměvem, „stálo nás to pěkný balík. Když jsme ho zachytili na sonaru - je až pozoruhodné, jak slabý odraz dával - Oskar velice rychle mizel směr hlubina. Ale co když se vrátí, až zase dostane hlad? V severním Atlantiku není druhé podobné místo, kde by se tak dobře rybařilo.“

„Můžeme spolu uzavřít dohodu,“ odpověděl Jason a ukázal na svůj otlučený hasicí přístroj. „Pokud by k tomu došlo, pošlu vám svou kouzelnou zbraň - a vy s ní pošlete dolů vašeho muže. Nebude vás to stát ani cent.“

„Určitě to má nějaký háček,“ zamračil se Rawlings. „Tak snadné to přece být nemohlo.“

Jason se usmál, ale neodpověděl. Ačkoliv hrál přísně podle pravidel, cítil tak trochu - ale opravdu jen trochu výčitky svědomí. Slogan ‘platba jen v případě úspěchu’ mimo jiné znamenal, že pokud uspějete, dostanete své peníze a nikdo se vás na nic nebude vyptávat. Dostal svých sto tisíc a kdyby se ho někdo zeptal, jak to dokázal, odpo-

věděl by: „Vy to nevíte? Chobotnice se snadno nechají zhypnotizovat.“

Byla tu jen jedna drobnost, která mu chyběla k úplné spokojenosti. Moc si přál, aby měl příležitost vyzkoušet svůj podomácku vyrobený přístroj, který si udělal po vzoru starého pána Jacquese Cousteaua, o němž se zmiňovala jeho encyklopedie. Bylo by zajímavé zjistit, jestli má *Octopus gigariteus* stejnou averzi vůči koncentrovanému síranu měďnatému jako jeho nanejvýš desetimetrový bratranec, *Octopus vulgaris*.

15.

Conroyské panství

Mandelbrotova sada - dále jen M-sada - je jedním z nejneobyčejnějších objevů v celé historii matematiky. Je to sice odvážné tvrzení, ale doufáme, že ho budeme umět obhájit.

Omračující krása obrazů, které generuje, spočívá v tom, že na náš smysl pro estetiku působí jak čistě emocionálně, tak i univerzálně. V těch, kdo se s nimi setkali poprvé, vyvolávají tyto obrazy výkřiky úžas. Viděl jsem lidi, kteří byli prakticky hypnotizováni počítačem vytvořenými filmy a pokoušeli se obsáhnout jejich doslova - nekonečné hranice.

Není nijak překvapující, že v průběhu jediného desetiletí po objevu jenž učinil Benoit Mandelbrot v roce 1980, nastal zlom v užitém umění, jako například navrhování tapet, potahovin, koberců a dokonce i šperků. Použití pro ně samozřejmě brzy našla i hollywoodská továrna na sny (a její příbuzné)...

Psychologické důvody jejich tak nezvyklé sugestivity jsou stále ještě záhadou a možná jí zůstanou navždy. Možná v mysli člověka existuje nějaká struktura, smím-li použít tento termín, která rezonuje se vzory M-sady. Carl Jung by byl překvapen - a potěšen - kdyby věděl, že třicet let po jeho smrti podpořily počítače, počátky jejichž éry ještě zažil, nové důkazy na podporu jeho teorie archetypů a jeho víry v 'kolektivní nevědomí.' Mnohé vzory M-sady silně připomínají islámské umění, možná nejznámějším příkladem je čárkový 'kašmírový' vzor. Ale existují i jiné vzory, připomínající zase organické struktury - chapadla, složité hmyzí oči, hejna mořských koníků, sloní choboty... a pak náhle se obraz, který sledujeme, přeskupí do krystalů a sněhových vloček ze světa před počtím života.

Ale možná nejúžasnějším rysem M-sady je její principiální jednoduchost. Na rozdíl od skoro všeho ostatního v moderní matematice může každé dítě školou povinné pochopit, jak vzniká. Její vytvoření nevyžaduje nic složitějšího než přičítání a násobení, není pro to třeba umět ani odčítat nebo dělit, natož pak používat vyšší matematické funkce...

V principu - ale ne v praxi! - mohla být objevena hned jak se lidé naučili počítat. Ale ani kdyby se nikdy neunavily a nikdy neudělaly chybu, všechny lidské bytosti od počátku světa by dohromady nebyly schopny udělat dost matematických operací, aby vytvořily byt' jen jedinou skromnou M-sadu...

(Z 'Psychodynamiky M-sad' od Edith a Donalda Craigových, v Eseji věnované profesoru Benoitu Mandelbrotovi k jeho osmdesátým narozeninám: MIT Press, 2004)

„Zaplatili jsme za psa nebo za rodokmen?“ zeptal se Donald Craig v líčeném rozhořčení, když obdržel impozantní arch pergamenu. „Dobré nebe, ona má dokonce i svůj erb!“

Mezi lady Fionou McDonaldovou z Glen Abercrombie - roztomilou půlkilovou fenkou skotského terriéra - a devítiletou holčičkou Adou to byla láska na první pohled. K překvapení a zklamání sousedů neprojevila dcera současných majitelů Conroyského panství ani ten nejmenší zájem o poníky. „Příšerně páchnou,“ řekla Patricku O'Brianovi, hlavnímu zahradníkovi. „Na jednom konci koušou a na tom druhém kopou.“ Starý pán byl tak neobvyklou reakcí od mladé dámy šokován, zvláště když věděl, že v sobě má z poloviny irskou krev.

Nebyl příliš nadšen ani některými plány, které měli noví majitelé s panstvím, na němž jeho rodina pracovala už pět generací. Samozřejmě, bylo skvělé, že do Conroyského panství po letech chudoby zase jednou proudily skutečné peníze - ale přeměnit stáje na počítačové sály! Člověk by se z toho dal na pití - tedy nebýt toho, že už stejně pil.

Patrick se pokoušel zhatit některé z excentričtějších Craigových plánů metodou konstruktivní sabotáže, ale noví páni - přesněji řečeno 'míz Edith' - byli ve věci přetvoření jezera neústupní. Poté, co bylo

vysušeno a odstraněno několik tun vodních hyacintů; předložila paní Craigová Patrickovi zvláštní mapu.

„*Takhle* chci, aby jezero vypadalo,“ řekla tónem, který Patrick už velice dobře znal.

„Co to má být?“ zeptal se s neskrývanou nechutí. „Nějaký brouk?“

„Můžete tomu tak říkat,“ odpověděl Donald hlasem, který jasně naznačoval, že nemíní nést odpovědnost za Edithiny nápady. „Mandelbrouk. Požádejte Adu, ať vám to někdy vysvětlí.“

Ještě před několika měsíci by O'Brien považoval podobnou poznámku za nemístnou, ale teď tomu bylo jinak. Ada byla zvláštní dítě a svým způsobem byla génius. Patrick si všiml, že k ní oba její učení rodiče vzhlížejí s úžasem a obdivem. A starý Ir si Donalda oblíbil mnohem víc než Edith. Na Angličana to byl docela dobrý chlap.

„Jezero není problém. Ale přestěhovat všechny tyhle vzrostlé cypřiše - byl jsem malý chlapec, když je sadili! Mohlo by je to zahubit. Musím si o tom promluvit s Lesní správou v Dublinu.“

„Jak dlouho to bude trvat?“ zeptala se Edith naprosto ignorující jeho připomínky.

„Chcete to rychle, levně nebo dobře? Můžete si vybrat kterékoliv dvě možnosti.“

Tenhle starý žert spolu Patrick a Donald praktikovali často a odpověď byla taková, jakou oba očekávali.

„Poměrně rychle - a *velice* dobře. Matematik, který to objevil, má už přes osmdesát a rád by výsledek viděl tak brzy, jak jen to půjde.“

„*Já* bych na takový objev rozhodně hrdý nebyl.“ Donald se zasmál. „To je jen první hrubé přiblížení. Počkejte až vám Ada ukáže na počítači pořádné mandelbrouky. Budete překvapen.“

Silně pochybuji, pomyslel si Patrick.

Starý Ir se nemýlil často. Tohle byla jedna z řídkých výjimek.

16.

Kiplingův byt

Jason Bradley a Roy Emerson měli hodně společného, pomyslel si Rupert Parkinson. Oba byli zástupci ohroženého, ne-li vymírajícího druhu - třídy amerických podnikatelů, kteří se vypracovali z ničeho a založili nové odvětví průmyslu, nebo se dostali do čela starého. Obdivoval je, ale nezáviděl jim. Za svou osobu byl naprosto spokojen s tím, že se - jak často říkával - narodil do už zavedeného podniku.

Jeho rozhodnutí vybrat pro setkání Kiplingův byt bylo více méně impulzivní a vlastně neměl ani potuchy, jak mnoho nebo jak málo toho jeho hosté o tomto spisovateli vědí. Tak či tak, na Emersona i Bradleyho udělala *atmosféra* toho bytu s historickými fotografiemi na stěnách a psacím stolem, za nímž velký muž kdysi pracoval, velký dojem.

„Nikdy jsem příliš nehoroval pro T. S. Eliota,“ začal Parkinson, „dokud jsem nenarazil na jeho *Výběr Kiplingových veršů*. Vzpomínám si, jak mi můj učitel anglické literatury říkal, že básník, který má rád Kiplinga, nemůže být tak docela špatný. Nedělal si legraci.“

„Bojím se,“ řekl Bradley, „že jsem poezii nikdy moc nečetl. Jediná věc, kterou od Kiplinga znám, je ‘Když -’“

„Škoda, určitě by se ti líbil. Byl to básník moře a techniky. Opravdu si musíš přečíst jeho ‘McAndrewův hymnus’; třebaže se jedná o sto let zastaralou techniku, ještě nikomu se nepodařilo vzdát tak skvěle poctu strojům. A napsal báseň o hlubokomořském kabelu, která by se vám líbila. Poslouchejte:

„*Vraky rozpouští se nad námi, prach jejich zvolna se
ke dnu snáší,*“

*dolů do tmy, do černočerné tmy, kde žijí slepí
mořští hadi pláší.*

*Tam není zvuk, ni zvuku ozvěna, v těch hlubinách
pustých až mrazí,
jen velká šedá mokrá pláň, kde, mušlemi pokrytý,
se kabel plazí.“*

„Líbí se mi to,“ připustil Bradley, „ale s tím ‘ni zvuku ozvěna’ se mýlil. Moře je velice hlučné místo - pokud vlastníte správné sluchové ústrojí.“

„No, *tohle* v devatenáctém století vědět nemohl. Ale náš projekt by ho určitě velice zajímal - zvláště když napsal román o Grand Banks.“

„Opravdu?“ zeptali se Emerson i Bradley současně.

„Ne moc dobrý - nic tak skvělého jako *Kim* - ale co je? *Odvážní kapitáni* je o newfoundlandských rybářích a jejich těžkém životě. Hemingway odvedl o půl století později a dvacet stupňů jižněji lepší práci...“

„To jsem četl,“ prohlásil Emerson hrdě. „*Stařec a moře*.“

„Je to povinná školní četba, Royi. Vždycky jsem považoval za tragédii, že Kipling nenapsal epickou báseň o *Titaniku*. Možná, že to měl v úmyslu, ale Hardy ho předstihl.“

„Hardy?“

„Na tom nezáleží. Prosím, omluv nás na chvíli, Rudyard, protože teď se musíme věnovat našim záležitostem...“

Tři ploché displeje (jak ty by nadchly Kiplinga!) se rozsvítily současně. Rupert Parkinson se podíval na svůj a začal: „Máme tvou zprávu z třináctého dubna. Předpokládám, že jsi k ní od té doby nic nepřidal.“

„Nic důležitého. Můj štáb přepočítal všechny výpočty. Myslíme si, že bychom na nich ještě mohli něco vylepšit - ale raději budeme konzervativní. Ještě jsem nezažil žádnou velkou podmořskou operaci, která by něčím nepřekvapila.“

„Týká se to i tvého slavného střetu s Oskarem?“

„To bylo největší překvapení ze všech. Šlo to lépe, než jsem čekal.“

„Jak to vypadá s *Explorerem*?“

„Beze změny, Rupe. Pořád je zakonzervován v Suisun Bay.“

Parkinson sebou při oslovení ‘Rupe’ lehce trhl. Na druhé straně, bylo to lepší než ‘Parky’ - to měl vyhrazeno jen pro své nejdůvěrnější přátele.

„Nemohu vůbec uvěřit,“ řekl Emerson, „že tak cenná - tak *jedinčná* - loď, byla použita jen jedenkrát.“

„Je příliš velká, než aby mohla být ekonomicky využívána pro běžné komerční projekty. Dovolit si ji mohla jen CIA - a i ti si ji museli na Kongresu tvrdě vybojovat.“

„Mám dojem, že se ji jednou pokusili pronajmout Rusům.“

Bradley se podíval na Parkinsona a zašklebil se. „Tak ty o tom víš?“

„Přirozeně. Než jsme za tebou přišli, udělali jsme si podrobný průzkum.“

„Začínám se ztrácet,“ postěžoval si Emerson. „Napovězte mi, jestli můžete.“

„No, v roce 1989 se jedna z nejnovějších ruských ponorek-“

„Jediná v třídě Mike, kterou kdy postavili.“

„- potopila v Severním moři a nějací chytráci v Pentagonu si řekli: ‘Hej - možná by se nám mohlo podařit dostat něco ze svých peněz zpátky!’ Ale nic z toho stejně nebylo. Nebo *ano*, Jasone?“

„No, nepřišel na to zrovna Pentagon. Na tohle tam nikdo neměl dost představitosti. Ale mohu ti prozradit, že jsem strávil příjemný týden v Ženevě s náměstkem ředitele CIA a třemi admirály - jedním naším a dvěma jejich. Bylo to... ano, na jaře 1990. Zrovna když začala perestrojka, takže všichni nakonec ztratili zájem. Igor a Alexej rezignovali a založili si firmu zabývající se exportem a importem. Každoročně od nich dostávám pohled k vánocům z jejich kanceláře v Lenin - chci říct v Saint Peterburgu. Jak jsi říkal, nic z toho tenkrát nebylo, ale každý z nás přibral asi deset kilo a trvalo nám celé týdny, než jsme se zase dostali do kondice.“

„Já ty ženevské restauranty znám. Kdybys měl k dispozici *Explorer*, jak dlouho by ti to trvalo?“

„Kdybych si mohl vybrat lidi, tři nebo čtyři měsíce. To je jediný odhad, kterým jsem si jistý. Dostat se dolů k vraku, posoudit jeho

soudržnost, vybudovat přídatné podpěrné konstrukce, dostat do něj miliardy těch vašich skleněných kuliček - ve skutečnosti je dokonce i tenhle *maximalistický* odhad vlastně střelený od pasu. Ale jakmile s prací začnu, budu brzy schopen termín upřesnit.“

„To mi připadá docela rozumné, tvou poctivost oceňuji. V tomto stadiu ze všeho nejvíc potřebujeme vědět, jestli je ten projekt vůbec *uskutečnitelný* - v časovém rámci.“

„Co se času týče - ano. Co se týče nákladů - kdo ví? Mimocho-dem, jaký je váš strop?“

Rupert Parkinson sebou nad neomaleností Bradleyho otázky znatelně trhl.

„Na konečné částce jsme se vlastně ještě neshodli - že ano, Royi?“

Proběhl mezi nimi jakýsi signál, který Bradley nedešifroval, ale vořítko mu poskytla Emersonova odpověď.

„Pořád jsem připraven dát tolik, kolik správní rada, Ruperte. Pokud uspějeme, vrátím to všechno na plán B.“

„Mohu se zeptat, co je to plán B?“ řekl Bradley. „A když už je o tom řeč, co je plán A? Pořád jste mi ještě neřekli, co s tím vrakem miníte udělat, až ho dostanete do New Yorku. Totéž co s *Vasou*?“

Parkinson zděšeně rozhodil ruce. „On vymyslel plán C,“ zasténal. „Ano, říkali jsme si, že až ji - se stoletým zpožděním - dostaneme na Manhattan, mohli bychom ji vystavit. Ale sám nejlépe víš, co se stane se železnou lodí, když leží několik desítek let pod vodou - zakonzervovat *dřevěné* dá dost práce. Naložit *Titanic* do těch správných chemikálií by trvalo desetiletí - a pravděpodobně by to stálo víc, než ho vyzvednout.“

„Takže ho necháte někde na mělčině. To by ale znamenalo dopravit ji na Floridu, jak to navrhovali v té televizní show.“

„Podívej se, Jasone - pořád ještě zvažujeme *všechny* možnosti. Disney World je jen jednou z nich. Nebudeme nijak zklamáni, jestliže ho budeme muset nechat na dně - pokud se nám podaří zachránit obsah kajuty mého pradědečka. Ještě štěstí, že odmítl nechat všechny ty bedny naložit do nákladového prostoru; ve svém posledním mar-

conigramu^{*)} si stěžoval, že má hrozně málo místa, aby mohl pořádat večírky.“

„A ty věříš, že všechno to křehké sklo přežilo bez úrazu?“

„Devadesát procent určitě. Číňané objevili už před mnoha staletími, že jejich zboží může cestovat po Hedvábné stezce naprosto bezpečně - pokud je uloženo do čajových lístků. Až do objevení pěnového polystyrénu nikdo na nic lepšího nepřišel a můžeš samozřejmě prodat i ten čaj a ještě na tom vyděláš.“

„V tomto konkrétním případě o tom silně pochybuji.“

„Bojím se, že máš pravdu. Škoda - byl to osobní dar od sira Thomase Liptona - nejlepší čaj z jeho Cejlonských plantáží.“

„Jsi si absolutně jist, že zboží ochránil?“

„Jistě. Loď zapadla šikmo do měkkého bahna rychlostí kolem třiceti uzlů. Průměrná decelerace dvě g - maximální pět.“

Rupert Parkinson složil panel displeje a zaklapl víko zázraku elektronické inteligence, který byl nyní tak běžný, jako dříve telefon.

„Do konce týdne ti ještě zavoláme, Jasone,“ pokračoval Parkinson. „Zítra je schůze správní rady a já doufám, že se na něčem usnese. Ještě jednou mnohokrát děkuji za tvou zprávu. *Pokud* se rozhodneme do toho jít, můžeme s tebou počítat?“

„V jakém smyslu?“

„Jako s vedoucím podmořských operací, samozřejmě.“

Následovala dlouhá pauza. Trochu příliš dlouhá, pomyslel si Parkinson.

„Lichotíš mi, Rupe. Musím si to promyslet - uvidíme, jak by se to dalo začlenit do mého pracovního rozvrhu.“

„Po pravdě řečeno, Jasone, pokud to vezmeš, žádný ‘pracovní rozvrh’ mít nebudeš. Tohle je ta největší zakázka, jakou jsi kdy dostal.“ Skoro dodal: „Možná až příliš velká,“ ale včas si to rozmyslel. Jason Bradley nepatřil k lidem, které by se vyplatilo urážet - zvlášť když s nimi člověk chtěl uzavřít obchod.

„S tím docela souhlasím,“ řekl Bradley, „a celkem se mi to zamlouvá. Nejen pro ty peníze - i když je přirozeně neodmítám - ale i

^{*)} Depeše odesílané Marconiho bezdrátovými radiotelegrafickými stanicemi. Pozn. překladatele.

pro výzvu, kterou ten podnik představuje. Vyhráj nebo ztrat'. Jsem opravdu rád, že jsem se s vámi setkal - teď, už ale musím běžet.“

„To si v Londýně ani nikam nezajdeš? Mohu ti opatřit lístky na novou show Andrewa Lloyda Webbera a Stephena Kinga. Není mnoho lidí, kteří by tohle mohli říct.“

Bradley se zasmál. „Rád bych šel - ale na Orknejských instalují nový systém vlnolamů a já slíbil, že budu dnes odpoledne v Aberdeenu.“

„No dobře. Zůstaneme ve spojení...“

„Tak co si myslíš, Royi?“ zeptal se Parkinson, když v místnosti zase osaměli.

„Jeden by si na něm vylámal zuby, co? Myslíš, že čeká na nejvyšší nabídku?“

„Zrovna na to jsem myslel. Pokud ano, má smůlu.“

„Ach - naši právníci ostříži rozumí své věci?“

„Tak nějak; ale pořád ještě tu jsou jisté háčky. Pamatuješ, jak jsem tě vzal k Lloydům?“

„Samozřejmě.“

Pro cizince to byla událost, na jakou se hned tak nezapomíná. Dokonce i v jedenadvacátém století vypadala 'nová' budova Lloyd's poněkud futuristicky. Ale co na Emersona udělalo největší dojem, byla Kniha případů - archiv lodních vraků. Její řada masivních svazků obsahovala nejtragičtější okamžiky námořní historie. Průvodce jim ukázal stránku z 15. dubna 1912 a krasopisný zápis zprávy, která omráčila celý svět.

Ale ať už byla její slova jakkoliv děsivá, na Roye Emersona zapůsobily méně než jedna maličkost, které si všiml, když listoval ve starších svazcích.

Všechny zápisy pořizené za období delší než dvě stě let se zdály být pořizeny stejným rukopisem. Byl to příklad dlouholeté tradice, která se nedá jen tak překonat.

„Hm, táta byl dlouholetým členem Lloydovy společnosti, takže jsme tu měli - ehm - jistý vliv.“

„Tomu docela dobře věřím.“

„Díky. Kromě toho, rada řešila některé otázky spojené s mezinárodní konvencí o mořském dnu. Je tam stále ještě mnoho nedořeše-

ných otázek a to je živná půda pro právníky. Koneckonců, ti jediná nemohou nikdy prodělat - ať už se stane cokoliv.“

Rupertovo věčné odbíhání Roye Emersona občas trochu popuzovalo. Zdálo se, že nikdy nespěchá k jádru věci. Jen těžko se dalo uvěřit, jak rychle dokázal jednat, když to situace vyžadovala - byl přece jen jedním z nejlepších jachtařů na světě.

„Bylo by hezké, kdybychom si na ni dokázali zajistit výhradní vlastnické právo - koneckonců, byla to přece britská loď -“

„- postavená za americké peníze -“

„Detail, který pomineme. V tuto chvíli nenáleží nikomu a řešit to bude muset Světový tribunál. Proces se potáhne celé roky.“

„Tolik času nemáme.“

„Přesně tak. Ale myslím, že by se nám mohlo podařit získat soudní příkaz, který by nám zajistil, že se ji nebude pokoušet vylovit nikdo jiný - zatímco my tiše budeme pokračovat ve svých plánech.“

„Tiše! Děláš si legraci. Víš kolik rozhovorů pro média jsem odmítl v poslední době?“

„Pravděpodobně zhruba tolik co já.“ Rupert se podíval na hodinky. „Zrovna včas. Chtěl by ses podívat na něco zajímavého?“

„Samozřejmě.“ Emerson věděl, že pokud Parkinson něco označí za ‘zajímavé’ jedná se pravděpodobně o věc, kterou může vidět jen jednou za život. Možná *pravé* korunovační klenoty, nebo byt 21 v Baker Street, nebo ty knihy v Britském muzeu, které byly podivně označeny jako podivné a nebyly zaneseny v katalogu...

„Je to tady přes cestu - můžeme se tam dostat za dvě minuty. Královský institut. Faradayova laboratoř - kde se zrodila většina naší civilizace. Rearanžovali expozice, když nějaký nemotora upustil retortu používanou při objevení benzenu. Ředitel chtěl vědět, jestli bychom dokázali vyrobit stejné sklo a nahradit ji tak, aby nikdo nic nepoznal.“

Navštívit laboratoř Michaela Faradaye se člověku nepoštěstí každý den, pomyslel si Emerson. Přešli úzkou Albemarle Street a po dlážděném chodníku překonali těch několik metrů, které je dělily od průčelí Královského institutu.

„Dobré odpoledne, pane Parkinsone. Sir Ambrose vás očekává.“

17.

Dejme ho k ledu

„Doufám, že vám nebude vadit, když se setkáme na letišti, paní Craigová... Donalde... ale dopravní situace v Tokiu je den ode dne horší. Kromě toho, čím méně lidí nás uvidí, tím lépe. Jsem si jist, že to chápete.“

Dr. Kato Mitsumasa, mladý prezident společnosti Nippon-Turner, byl, jako obvykle, oblečen v neposkvrněném obleku konzervativního střihu. Také, jako obvykle, ho doprovázeli dva samurajové, kteří se drželi v pozadí a během celé operace nepromluvili ani slovo. Donald občas napadlo, jestli japonská robotika nepokročila dál, než je obecně známo.

„Máme ještě několik minut, než se dostaví ostatní hosté, takže bych rád probral některé podrobnosti, které se týkají jen nás...“

Za prvé, opatřili jsme si satelitní a kabelová práva na nekuřáckou verzi *Noci hodné zapamatování* na prvních šest měsíců roku '12 s opcí na dalších šest měsíců.“

„Nádhera,“ řekl Donald. „Vůbec jsem nevěřil, že bys to mohl dokázat, Kato - ale teď vidím, že jsem se v tobě mýlil.“

„Díky, nebylo to lehké, jak řekl ten dikobraz své milé.“

V průběhu let západního vzdělávání - absolvoval londýnskou ekonomickou školu a pak Harvard a Annenberg - si Kato osvojil smysl pro humor, který se k němu vůbec nehodil. Když Donald přivřel oči, stěží dokázal uvěřit, že naslouchá rodilému Japonci, tak dokonale byl Katův středoatlantický přízvuk. A doslova sršel vtipnými bonmoty, které byly jen a jen jeho - nepatřily ani k východnímu, ani k západnímu stylu. Dokonce i když byly jeho vtípky vyloženě nevkusné - což nebyl řídký případ - Donald měl pocit, že Kato přesně

ví, co dělá. Lidi to svádělo, aby ho podceňovali - a dělali pak velice nákladné omyly.

„Dále,“ pokračoval Kato, „mám to potěšení konstatovat, že všechny naše počítače běží a zkoušky nádrží proběhly na výbornou. Mohuli to tak říct, to, co podnikáme, je naprosto unikátní, a posune to obzory vědění celého světa. Nikdo, ale *nikdo* jiný se nemůže pokusit vyzvednout *Titanic* způsobem, který se chystáme použít my!“

„Alespoň jeho část. Proč právě žád?“

„Z několika důvodů - některé z nich jsou praktické a jiné psychologické. Je to ta menší z obou částí - váží méně než patnáct tisíc tun. A pod vodu šla až nakonec, takže se na ní stahovali všichni zbylí lidé. Budeme to prostříhávat záběry z *Noci hodné zapamatování*. Přemýšlel jsem o tom ji přetočit - nebo vybarvit původní -“

„Ne!“ zvolali oba Craigové najednou.“

Zdálo se, že to Kata zarazilo. „To říkáte po tom, co jste s ní už udělali vy? Ach, ten nevyzpytatelný Západ! Koneckonců, je to noční scéna a bude stejně působivá i jako černobílá.“

„Je tady ještě jeden problém, který jsme nevyřešili,“ ozvala se Editr. „Taneční orchestr *Titaniku*.“

„Co je s ním?“

„No, ve filmu hraje ‘Blíž, můj Bože, k tobě blíž.’”

„No a?“

„To je pouhý mýtus - a samozřejmě nesmysl. Orchestr měl za úkol dodávat pasažérům ducha a čelit panice. *Poslední* věc, kterou by mohli hrát, by byla tahle chmurná náboženská píseň. Některý z lodních důstojníků by je nejspíš postřílel, kdyby se o to jen pokusili.“

Kato se zasmál. „Často si myslím, že přesně tohle by se mělo udělat s našimi tanečními orchestry. Ale co podle vás měli hrát?“

„Směs populárních melodií, pravděpodobně zakončenou valčíkem nazvaným ‘Píseň podzimu’.“

„Aha. Tak to v životě chodí - ale nemůžeme přece nechat klesnout. *Titanic* ke dnu za zvuku valčíku, pro boha živého. *Ars longa, vita brevis*, jak nám MGM často říkává. V tomto případě vyhrává umění a život se umísťuje až jako druhý.“

Kato se podíval na hodinky, pak na jednoho ze samurajů, který prošel dveřmi a zmizel za zákrutem chodby. Za méně než minutu se

vrátil v doprovodu malého podsaditého muže s univerzálním vzhledem vedoucího pracovníka - s cestovní brašnou v jedné ruce a elektronickým kufříkem v druhé.

Kato ho vřele přivítal.

„Velice mne těší, že se s vámi setkávám, pane Bradley. Někdo jednou řekl, že přesnost je zlodějem času. Nikdy jsem tomu nevěřil a jsem rád, že se mnou v tomto směru souhlasíte. Pane Bradley, dovolte, abych vám představil Edith a Donalda Craigovy.“

Když si Bradley a Craigovi s lehkou nervozitou lidí, kteří mají dojem, že se odněkud znají, ale nejsou si tím jisti, potřásli rukama, Kato pokračoval.

„Jason Bradley je světová jednička v oblasti oceanického inženýrství -“

„No jistě! Ta obrovská chobotnice -“

„Krotká jako jehňátko, paní Craigová. Vůbec nic to nebylo.“

„- zatímco Edith a Donald dělají staré filmy tak dobré, jako by byly nové - nebo ještě lepší. Dovolte, abych vám vysvětlil, proč jsem vás tady dnes svedl dohromady.“

Bradley se usmál. „To není příliš těžké uhodnout, pane Mitsumaso. Ale zajímaly by mne podrobnosti.“

„To věřím. Nemusím snad připomínat, že tohle všechno je důvěrná záležitost.“

„Přirozeně.“

„Za prvé, plánujeme vyzvednout zád' a natočit opravdu pozoruhodný televizní dokument o tom, jak se objevuje na hladině. Pak ji odtáhneme do Japonska a učiníme z ní součást stálé expozice v 'Tokiu na moři'. Bude tam třistašedesátistupňové panoramatické divadlo, publikum sedící ve člunech, kolébajících se na vodě, překrásná hvězdná noc - mírně mrazivá - samozřejmě, že dostanou převlečníky - a pak uvidí a *uslyší* poslední minuty potápění lodi. Mohou ve velké nádrži sestoupit pod hladinu a prohlédnout si různé paluby lodi okénky. Ačkoliv se bude jednat o pouhou třetinu, je příliš velká, než aby ji mohli obsáhnout jediným pohledem. Dokonce i když použijeme destilovanou vodu, bude viditelnost pouhých sto metrů. Vrak bude mizet v dáli a diváci budou mít dokonalou iluzi, že se nacházejí na dně Atlantiku.“

„No, to zní docela logicky,“ řekl Bradley. „A, samozřejmě, vyzvednout záď bude snadnější než pokusit se o totéž s přídí. Je rozpadlá na kusy - můžete ji vylovit postupně po několikasettunových kusech a smontovat je až dodatečně.“

Nastalo trapné ticho. Pak Kato řekl: „To by ovšem na televizní obrazovce nevypadalo příliš honosně, že? Ne. My máme mnohem ambicióznější plán. Tahle informace už je přísně tajná. I když je zadní část lodi rozbitá na kusy, máme v úmyslu ji vyzvednout najednou. *Uvnitř ledové kry*. Nemyslíte, že je v tom jistá vyšší spravedlnost? Jeden ledovec ji potopil - druhý ji zase vynese na povrch.“

Pokud Kato čekal, že tím svého hosta ohromí, byl zklamán. Bradley už vyslechl snad každý způsob vyzvednutí *Titaniku*, jaký si vůbec mohla fantazie muže nebo ženy představit.

„Pokračujte,“ řekl. „Na to budete potřebovat slušně velký mrazírenský závod, ne?“

Kato mu odpověděl vítězoslavným úsměvem. „Ne - díky posledním objevům fyziky pevné fáze. Slyšel jste o Peltierově efektu?“

„Samozřejmě. Ochlazení nastane po průchodu elektrického proudu jistými materiály - teď, si nevzpomínám, kterými přesně. Ale od doby, kdy ochránci přírodního prostředí zakázali používání fluorokarbonů, pracují na tom principu všechny chladničky.“

„Přesně tak. Pro běžná kuchyňská zařízení není Peltierův systém sice příliš vhodný, ale bude se používat, dokud bude poslušně vyrábět kostky ledu a nebude přitom dělat díry do naší ubohé staré ozónové vrstvy. Jenže naši fyzikové objevili novou skupinu polovodičů - jako vedlejší produkt revoluce *supravodičů* - které jeho účinnost zněkolikanásobují. Což znamená, že během několika týdnů budou všechny chladničky na světě zastaralé.“

„Jsem si jist,“ usmál se Bradley, „že to japonským výrobcům zlomí srdce.“

„Už teď se perou o licenci na náš patent. A nezanedbáváme ani reklamu - největší uměle vyrobená kostka ledu na světě - a v jejím nitru *Titanic*.“

„Začíná mě to zajímat. Ale co přísun energie?“

„To je další oblast, kterou hodláme prozkoumat. Jedná se tak říkajíc o překovávání mečů v pluhy, ačkoliv v tomhle případě tato meta-

fora poněkud pokulhává. Plánujeme použití dvojice vyřazených atomových ponorek - jednu ruskou a jednu americkou. Ty nám vyrobí tolik megawattů, kolik si jen budeme přát - a v hloubce několika set metrů, takže budou moci pracovat i za nejzuřivějších atlantických bouří.“

„A váš časový plán?“

„Šest měsíců k instalaci zařízení na dně. Pak dva roky chlazení. Nezapomínejte, že tam dole už teď skoro mrzne. Postačí nám snížit teplotu o několik stupňů a náš ledovec se začne formovat.“

„A jak mu zabráníte, aby vám neodplul?“

Kato se usmál.

„Nerad bych v tomto bodě zabíhal do podrobností ale ujišťuji vás, že si s tím naši inženýři poradí. Koneckonců, byla by to i vaše práce - pokud se dáte k nám.“

Ví o Parkinsonovi? pomyslel si Bradley. Pravděpodobně ano, a i když si nemůže být jistý, počítá s tím, že mu už učinil nabídku.

„Omluvte mne na okamžik,“ řekl Kato, odvrátil se a otevřel svůj kufřík. Když se znovu otočil ke svým hostům, proměnil se v náčelníka pirátů. Pouze stěží viditelné vlákno vedoucí ke klávesnici v jeho ruce odhalovalo, že klapka, kterou měl na oku, byla ve skutečnosti velice moderní technický zázrak.

„Bojím se, že tohle dokazuje, že nejsem dobrý Japonec - u nás je to kvalifikováno jako špatné chování, chápete... můj otec pořád ještě používá laptop z pozdní dynastie Ming. Ale monokly jsou mnohem výhodnější a dávají tak skvělý obraz...“

Bradley a Craigovi měli co dělat, aby se ubránili úsměvu. To, co Kato řekl, byla naprostá pravda: mnohá přenosná videozařízení teď používala kompaktní mikroobrazovky, které vážily míň než obyčejné brýle a často do nich také byly montovány. Ačkoliv byl monokl vzdálen pouze centimetr od oka, důmyslný systém čoček umožňoval zvětšit obraz o velikosti poštovní známky do libovolné velikosti.

Toto zařízení se skvěle hodilo pro zábavné účely - ale ještě užitečnější bylo pro obchodníky, právníky, politiky a každého, kdo se chtěl seznámit s nějakou informací v dokonalém soukromí. Neexistoval způsob, jak se dívat přes rameno člověku, který měl elektronický monokl vyjma napojení se na stejný datový tok. Jeho nevýhodou

ovšem bylo to, že časté užívání vedlo k zvláštnímu druhu schizofrenie, která přímo fascinovala ty, jež se zabývali fenoménem ‘rozštěpení’ mozku.

Když Kato skončil svou litanii megawatt hodin, kalorií tun a stupňů za měsíc, Bradley chvíli seděl tiše a stravoval informace, které vyslechl. Mnohé podrobnosti byly příliš technické, než aby je dokázal vstřebat takhle napoprvé, ale to nebylo důležité. Mohl si je prostudovat později. Nepochyboval o tom, že výpočty jsou přesné - ale stále tam mohl být nějaký háček, který přehlédl. Věděl, že se to stalo už mnohokrát...

Jeho instinkt mu nicméně napovídal, že plán byl reálný. Naučil se první dojem nepodceňovat - *zejména* když byl negativní, bez ohledu na to, že nedokázal přesně definovat, v čem problém vězí. Tentokrát to ale nebyl ten případ. Ten projekt byl fantastický - ale mohl se povést.

Kato ho se zájmem pozoroval a očividně se pokoušel uhodnout jeho reakci. Dokážu být docela nevyzpytatelný, když o to stojím, pomyslel si Bradley... Kromě toho, mám i jistou reputaci, která zavazuje.

Pak mu Kato s lehkým úsměvem podal kousek papíru složený napůl. Bradley si dal s jeho rozevíráním načas. Když uviděl číslici, která na něm stála, pomyslel si, že i v případě, že by projekt dokonale selhal, nemusel by se už nikdy starat o další práci. I kdyby nechal věcem volný průběh, neudržel by se už v profesi příliš dlouho - a zatím si ještě nevydělal dost, aby byl zabezpečen do konce života.

„Jsem polichocen,“ řekl klidně. „Jste víc než štědrý. Ale než se definitivně rozhodnu, musím si ještě vyřídit několik záležitostí.“

Kato se zatvářil překvapeně. „Jak dlouho to bude trvat?“ zeptal se poněkud rozmrzele.

Myslí si, že už jsem se dohodl s někým jiným, pomyslel si Bradley. Což je koneckonců pravda

„Dejte mi týden. Ale jedno vám mohu říct teď hned - jsem si jist, že vaši nabídku nikdo nepředčí.“

„Já vím,“ řekl Kato a zavřel kufřík. „Chcete ještě něco dodat - Edith, Donalde?“

„Ne,“ řekla Edith, „myslím, že jste řekl všechno.“ Donald neřekl nic, jen souhlasně přikývl. Zvláštní spojení, pomyslel si Bradley, a ne moc šťastné. K Donaldovi, který mu připadal jako srdečný, přátelský muž, pocítil sympatie okamžitě. Ale Edith mu připadala poněkud panovačná - takřka agresivní. Očividně tu hrála šéfa.

„A jak se vede tomu báječnému dítěti, vaší dceři?“ zeptal se Kato Craigových, když už se chystali k odchodu. „Prosím, vyříd'te jí mé pozdravy.“

„Vyřídíme,“ odpověděl Donald. „Ada se cítí skvěle a teď zrovna je na výletě do Kjóta. Je to pro ni vítaná změna proti tomu věčnému zkoumání Mandelbrotovy sady.“

„Co je to Mandelbrotova sada?“ zeptal se Bradley.

„To se mnohem snadněji ukazuje než popisuje,“ odpověděl Donald. „Proč nás někdy nenavštívíte? Rádi vám ukážeme naše studio - co říkáš, Edith? Zvláště když teď budeme pracovat spolu - v což hluboce věřím.“

Jen Kato si povšiml Bradleyho krátkého zaváhání. Pak se Bradley usmál a řekl: „S největší radostí - příští týden jedu do Skotska a myslím, že bych se u vás mohl zastavit. Kolik je vaší holčičce?“

„Adě je skoro devět. Ale pokud byste se zeptal jí, pravděpodobně by vám odpověděla, že 8,876545 roku.“

Bradley se zasmál. „Tak to je *opravdu* zázračné dítě. Nejsem si jist, jestli si před ní nezádám.“

„A to je muž,“ řekl Kato, „který zahnal padesátitunovou chobotnici. Já snad tyhle Američany *nikdy* nepochopím.“

18.

Irská zahrada

„Když jsem byl malý chlapec,“ řekl Patrick O'Brian zasněně, „rád jsem chodil sem a díval se na kouzelné obrázky. Připadaly mi o tolik jasnější - a o tolik zajímavější - než *skutečný* svět venku. Tehdy samozřejmě ještě nebyla televize - a putovní biograf zavítal do naší vesnice jen jednou měsíčně.“

„Nevěřte mu ani slovo, Jasone,“ řekl Donald Craig. „Patovi ve skutečnosti ještě není sto let.“

Ačkoliv by mu Bradley hádal tak pětasedmdesát, O'Brienovi bylo pravděpodobně víc než osmdesát. Musel se narodit v třicátých - možná i ve dvacátých letech. Svět jeho mládí se zdál být až neskutečně vzdálený, skutečnost překonala i vypravěčskou nadsázku, dokonce i podle irských měřítek.

Pat smutně potřásl hlavou a pak zatahal za šňůru, která natáčela velké čočky ve výši pět metrů nad jejich hlavami. Na matně bílém stole, kolem kterého stáli, se roztančil trávník, štěrkové cestičky a květinové záhony Conroyského panství. Všechno bylo nepřírozeně velké a jasné a Bradley docela chápal, že očím malého chlapce to muselo připadat jako pohádka.

„Škoda, pane Bradley, že pan Donald není schopen rozeznat pravdu, když ji slyší. Mohl bych mu vyprávět o starém pánovi tohoto zámečku - ale k čemu by to bylo dobré?“

„Adě jste o něm ale vyprávěl.“

„Jistě - a *ona* mi věří. Chytré dítě.“

„Já také - někdy. Jako to o lordu Dunsanym.“

„Až poté, co jste si to ověřil u otce McMullena.“

„Dunsany? To je ten spisovatel?“ zeptal se Bradley.

„Ano. Četl jste od něj něco?“

„Ehm - ne. Ale byl velký přítel doktora Beeba - prvního muže, který se potopil do hloubky půl míle. Proto znám jeho jméno.“

„Měl byste si přečíst jeho povídky - zvláště ty o moři. Pat říká, že sem často přicházel, aby si zahrál šachy s lordem Conroyem.“

„Dunsany byl velmistr Irska,“ dodal Patrick. „Ale byl to také velice laskavý muž. Takže vždycky nechával starého pána vyhrát - ale jen tak tak. Jak ten by si užil hru s vaším počítačem! Zvláště když sám napsal povídku o stroji, který hrál šachy.“

„Opravdu?“

„No, možná to nebyl tak docela stroj, spíš šotek.“

„Jak se jmenovala? Zní to zajímavě.“

„*Gambit tří námořníků* - ach, tamhle je! Mohl jsem si to myslet.“

Hlas starého muže zjhl, když se díval na malou loďku. Líně kroužila kolem středu podivně tvarovaného jezera a její jediný člen posádky byl očividně plně pohroužen do knihy.

Donald Craig pozvedl ruku s náramkovým komunikátorem a zašeptal: „Ado - máme návštěvu - za minutu jsme dole.“ Postavička v dálce líně zamávala rukou a pokračovala ve čtení. Pak, když Donald přeostřil čočku *camera obscura*, zmizela ze záběru.

Nyní si Bradley všiml, že jezero má přibližně tvar srdce, přecházející v oblasti, kde by mělo mít špičatý konec, v menší kruhový rybníček. Po stranách a na konci kruhového rybníčku byly tři menší, rovněž kruhové útvary. Bylo to podivné jezero a očividně založené docela nedávno: na trávníku bylo pořád ještě možno zahlédnout stopy po bagrech a buldozerech.

„Představuji vám Mandelbrotovo jezero,“ řekl Patrick se zřejmým nedostatkem nadšení. „A dejte si pozor, pane Bradley - *nechtějte* po ní, aby vám vysvětlila, co to je.“

„Nemyslím, že bude třeba, aby ji o to žádal,“ řekl Donald. „Ale pojďme dolů a přesvědčme se sami.“

Když Ada uviděla svého otce, nastartovala motor svého malého člunu. Byl napájen malým solárním panelem a uděloval loďce rychlost sotva vyšší než pomalá chůze. Nezamířila přímo k nim, jak Bradley očekával, ale stočila člun kolem střední osy hlavního jezera a skrze úžinu do menšího přívěsku. Ten rychle přeplula a ocitla v

nejmenším jezírku. Ačkoliv teď, byl člun jen několik metrů od nich, Bradley stále neslyšel zvuk jeho motoru. Jeho duše inženýra takovou efektivitu schvalovala.

„Ado,“ zavolal Donald na svou dcerku. „Tohle je náš host, o kterém jsem ti říkal - pan Bradley. Pomůže nám vyzvednout *Titanic*.“

Ada, která se zrovna chystala přirazit ke břehu, odpověděla jen lehkým přikývnutím. Poslední jezírko, které nebylo větší než rybníček pro tucet kachen, bylo dlouhým úzkým kanálem spojeno s loděnicí. Byl dokonale přímý a Bradley si uvědomil, že vede přesně v ose tří spojených jezer. Všechno to bylo očividně vyprojektováno, ale z jakého důvodu, netušil. Z úsměvu na Patrickově tváři usoudil, že se starý zahradník jeho rozpaky velice dobře baví.

Kanál byl po obou březích lemován krásnými cypřiši víc než dvacet metrů vysokými. Bradley si pomyslel, že to vypadá jako zmenšenina vodní přístupové cesty do Tádž Mahalu. Viděl to mistrovské architektonické dílo jen krátce, před několika lety, ale do jeho srdce se zapsalo navždy.

„Vidíte, Pate, nakonec se to povedlo báječně - navzdory tomu vašemu sýčkování,“ řekl Donald starému zahradníkovi.

Patrick našpulil rty a kriticky zhodnotil řadu stromů. Pak ukázal na několik z nich, které Bradleyho necvičenému oku připadaly naprosto stejné jako ostatní.

„*Tyhle* bude nutné přesadit,“ řekl. „Neříkejte, že jsem vás nevaroval - a paní také.“

Došli k loděnici na konci trojitého jezera a čekali, až Ada dokončí svůj přistávací manévry. Když se přiblížila asi na metr ke břehu, ozvalo se hysterické vyjeknutí a něco velice připomínajícího malý mop vyskočilo z člunu a uhánělo k Bradleymu.

„Nehýbejte se,“ poradil mu Donald. „Třeba se rozhodne, že jste neškodný, a nechá vás naživu.“

Zatímco fenka skotského teriéra podezíravě očíhávala jeho nohy, Bradley si prohlížel její paní. S uznáním zaznamenal, jak pečlivě Ada uvázala člun, ačkoliv to naprosto nebylo potřeba. Na první pohled bylo možné říct, že je to pořádkumilovná mladá dáma - na rozdíl od jejího hysterického psiho mazlíčka.

Ada zvedla Lady jednou rukou a konejšivě si ji přitiskla na prsa, zatímco si prohlížela Bradleyho s netajenou zvědavostí.

„Opravdu nám pomůžete vylovit *Titanic*?“ zeptala se.

Bradley se rozpačitě ošil, ale do očí se jí podívat nedokázal.

„Doufám,“ zamumlal. „Ale je tady ještě spousta věcí, které předtím musím zařídit.“ A tohle k tomu není ani správný čas, ani správné místo. Měl by počkat, až se k nim připojí paní Craigová, a nějak se na setkání s ní vůbec netěšil.

„Co jsi to v té loďce četla, Ado?“ zeptal se ve snaze změnit téma rozhovoru.

„Proč to chcete vědět?“ opáčila. Byla to dokonale zdvořilá otázka, bez sebemenší stopy impertinence. Bradley se ještě pokoušel vymyslet vhodnou odpověď, když Donald Craig spěšně zasáhl: „Bojím se, že má dcera nemá příliš pochopení pro společenskou konverzaci. Má za to, že jsou v životě důležitější věci. Jako fraktály a neeuklidovská geometrie.“

Bradley ukázal na štěně. „*Tohle* mi nepřípadá příliš geometrické.“

K jeho překvapení mu Ada odpověděla veselým úsměvem. „Měl byste Lady vidět, když se otřepe po koupání a chlupy jí trčí do všech směrů. To pak vypadá jako skvělý třírozměrný fraktál.“

Vtip její poznámky sice prošel tak trochu mimo Bradleyho, ale připojil se k všeobecnému smíchu. Ada tedy měla smysl pro humor; bylo vhodné, aby dal najevo, že ho oceňuje a choval se k ní jako by byla dvakrát starší, než doopravdy je.

Zkusil tedy jinou otázku.

„To číslo 1,999 namalované na vaší loděnici, řekl. „Předpokládám, že to je odkaz na slavný program tvé matky.“

Donald Craig se přidušeně zasmál.

„Dobrý pokus, Jasone - přesně tohle si myslí většina lidí. Podejmu to pokud možno ohleduplně, Ado.“

Obávaná slečna Craigová položila své štěně do trávy a to hned odběhlo, aby prozkoumalo kmen nejbližšího cypřiše. Bradley měl nepříjemný pocit, že se Ada pokouší odhadnout jeho IQ dřív, než mu odpoví.

„Kdybyste se podíval pečlivěji, pane Bradley, všiml byste si, že před první číslicí je znaménko minus a nad devítkami pruh.“

„Tudíž?“

„Tudíž je to vlastně *minus* 1.9999... a tak dál až do nekonečna.“

„Na věky věků amen,“ dodal Patrick.

„Nebylo by jednodušší napsat prostě minus dvě?“

„Přesně tohle jsem jí říkal,“ zachechtal se Donald. „Jenže zkuste něco takového říct *opravdovému* matematikovi.“

„Myslel jsem, že jste byl sám dobrý matematik.“

„Proboha, ne - v porovnání s Edith jsem byl jen upocený programátor.“

„A s touhle mladou dámou tady, řekl bych. Víte, začínám mít pocit, že ztrácím půdu pod nohama. A v mém povolání to nevěští nic dobrého.“

Adin smích Bradleyho rozpaky ještě zvýšil. Na tomhle místě bylo něco deprimujícího, něco zlověstného, co číhalo kousek za horizontem vědomí. Nemělo smysl pokoušet se na to soustředit svou mysl - mizelo to, sotva se to pokusil zachytit. Musel počkat: až čas dozraje, vyplave to na povrch samo.

„Ptal jste se mne, jakou knihu jsem četla, pane Bradleyi -“

„- prosím, říkej mi Jasone -“

„- tak tady je.“

„Mohl jsem to uhodnout. Byl také matematik, že? Měl bych se za to stydět., ale *Alenku* jsem nikdy nečetl. Nejbližší americký ekvivalent je asi *Čaroděj ze země Oz*.“

„Četla jsem to také, ale Dogson - Carroll - je *mnohem* lepší. Tohle by se mu určitě líbilo“

Ada kývla směrem ke zvláště tvarovanému jezeru a malé loděnici se záhadným označením.

„Víte, pane Bradley - pane Jasone - to je naprostý západ. Minus dvě je pro M-sady nekonečno - dál už není *absolutně* nic. Teď, se procházíme kolem Špičky - a ten malý rybníček jsou poslední minusové hodnoty na negativní straně. Jednoho dne kolem nasázíme květiny - že ano, Pate? - které alespoň přibližně znázorní fantastické detaily kolem hlavních laloků. A tamhle na východě - na tom hrotu, kde se setkávají dvě větší jezera - to je Údolí mořského koníka u *minus* 0.745. Počátek - nula celá nula, samozřejmě - je ve středu největšího jezera. Sada se nerozpíná příliš daleko na východ: hrot Sloní

křížovatký - tamhle, vpravo od zámečku - je asi tak kolem plus 0.273.“

„Dám na tebe,“ odpověděl Bradley, který byl dokonale zmaten. „Víš až moc dobře, že nemám nejmenší potuchy, o čem to vlastně mluvíš.“

Nebylo to tak docela pravda. Bylo zřejmé, že Craig použil svého bohatství, aby tady vytvořil jezero ve tvaru nějaké bizarní matematické funkce. Byla to docela neškodná posedlost. Jistě existovaly mnohem horší způsoby, jak utratit peníze, a místním vesničanům to patrně zajistilo příležitosti k výdělku.

„Řekl bych, že to už stačilo, Ado,“ prohlásil Donald hlasem mnohem pevnějším než před chvílí. „Měli bychom panu Bradleymu nabídnout nějakou svačinu, než ho hodíme po hlavě do světa M-sady.“

Zrovna procházeli místem mezi největším a jedním z malých jezírek, když se v Bradleyho hlavě rozbřesklo. Samozřejmě - klidná vodní hladina, člun, cypřiše - všechny klíčové elementy Boecklinova obrazu! Zvláštní, že na to nepřišel hned...

Z hlubin jeho mysli vyrazila Rachmaninovova neodbytná hudba - uklidňující, známá, konejšivá. Teď, už věděl, proč se cítil tak nesvůj, co se to po celou dobu skrývalo za obzorem jeho vědomí.

Ale ani později nikdy doopravdy neuznal, že to byla neblahá předtucha.

19.

„Vyzvedněte Titanic!“

Pomalou, váhavě se tisíce tun kovu začaly chvět, jako by se ze svého spánku probouzela nějaká mořská příšera. Nálože, které je měly uvolnit ode dna, zvedly obrovská oblaka usazeniny, jež zahalila vrak vířící mlhou.

Po celá desetiletí trvajících sevření bahna povolilo. Nestvůrně velké lodní šrouby se odlepily ode dna. *Titanic* začal stoupat vstříc světu, který opustil už velice dávno.

Mořská hladina se začala vařit. Z maelströmu pěny se vynořil štíhlý stěžeň, stále nesoucí vraní hnízdo, ze kterého kdysi Frederick Fleet telefonoval ta osudová slova: „Před námi je led!“

A teď vodní hladinu prořízla lodní příď - zborcená a poničená - celá rozloha paluby - gigantické kotvy, k jejichž dopravě bylo třeba síly dvacetispřeží koní - tři komíny tyčící se k obloze jako věže a pahýl čtvrtého - obrovský ocelový útes se zejícími jícny - a nakonec nápis:

TITANIC
LIVERPOOL

Obrazovka monitoru potemněla. Ve studiu dál vládlo hrobové ticho mísící v sobě úzkost, úctu a čirý obdiv k speciálním efektům filmu.

Pak Rupert Parkinson, který nikdy nevydržel dlouho mlčet, řekl lístostivě: „Bojím se, že takhle dramaticky to nedokážeme. Když točili tenhle film, ještě samozřejmě nevěděli, že se vrak rozlomil na dva

kusy. Nebo že přišel o *všechny* komíny - ačkoliv si to mohli domyslet.“

„Je pravda,“ zeptal se komentátor Kanálu deset, Marcus Kilford - přezdívaný svými nepřáteli, jichž měl bezpočet, ‘Mucus’ nebo ‘Killjoy’^{*)} - „že model, který používali při natáčení filmu, stál víc, než původní loď?“

„Slyšel jsem o tom - vzhledem k inflaci by to docela dobře mohla být pravda.“

„A ten vtip -“

„- že by bylo levnější vypustit Atlantik? Ten už jsem slyšel tolikrát, že mi leze krkem!“

„Tak to ho raději neřeknu,“ opáčil Kilford, jenž si pohrával s monoklem, který už se stal jeho obchodní značkou. Obecně byl rozšířen názor, že tu starožitnost používá jen k tomu, aby zhypnotizoval své hosty, a že nemá vůbec žádnou optickou hodnotu. Fyzikální oddělení královské koleje v Londýně kdysi provedlo počítačovou analýzu odražených obrazů a s devadesátidevítiprocentní jistotou tento názor potvrdilo. S konečnou platností by se to mohlo potvrdit pouze tehdy, kdyby mu tu věc někdo sebral, ale veškeré pokusy v tomto směru doposud selhaly. Monokl byl neoddělitelně připojen k Marcusovi a ten prohlašoval, že je pro případ únosu vybaven miniaturním sebedestruktivním zařízením. Pokud ho bude muset odjistit, za následky neručí. Nikdo mu přirozeně nevěřil.

„V tom filmu,“ pokračoval Kilford, „napumpovali do trupu potopené lodi pěnou hmotu, která vrak vynesla na hladinu. Mohlo by to fungovat?“

„Záleží na tom, jak by se to udělalo. Tlak je tak velký - *čtyřsetnásobek* atmosférického! - že by se obyčejná pěna vůbec nevytvořila. Ale my máme v úmyslu dosáhnout přibližně stejného efektu s mikrokuličkami - každá z nich obsahuje malou bublinku vzduchu.“

„A ty jsou dost pevné, aby odolaly tak obrovskému tlaku?“

„Ano - jen zkuste jednu rozbít!“

Parkinson mrštil hrstí skleněných kuliček proti desce konferenčního stolku. Kilford jednu z nich zvedl a překvapeně hvízdal.

^{*)} *Muncus* - hlemýžď sliz; *Killjoy* - suchar, morous. Pozn. překladatele

„Neváží skoro nic!“

„Je to umělecké dílo,“ prohlásil Parkinson hrdě. „Testovali jsme je na dně Mariánského příkopu - v trojnásobné hloubce, než leží *Titanic*.“

Kilford se obrátil na svého druhého hosta.

„V roce 1982 už jste něco podobného dokázala s *Mary Rose* - je to tak, doktorko Thornleyová?“

Mořská archeoložka zavrtěla hlavou. „Vůbec ne. To byl naprosto odlišný problém. *Mary Rose* byla na mělčině a naši potápěči pod ni dokázali umístit kolébku. Pak už ji lehce vyzvedl velký plovoucí jeřáb.“

„Takže jste to dokázala jen tak mimochodem, co?“

„Ano. A spoustu lidí z toho skoro trefil šlak, když se ten vrak vydal zase na cestu.“

„To věřím. Teď je už čtvrt století umístěn v southamptonském doku a pořád ještě není připraven sloužit jako atrakce pro diváky. Odvedete na *Titaniku* rychlejší práci - za předpokladu, že se vám ho podaří vylovit?“

„Jistě, mezi dřevem a železem je jistý rozdíl. Trámoví *Mary Rose* bylo po čtyři staletí vystaveno nasákání mořskou vodou - pokud se ji podaří dostat ven za několik desítek let, bude to zázrak. Veškeré dřevo, které bylo na *Titaniku*, je pryč - s ním si starosti dělat nemusíme. Naším problémem je rez a ta se v té hloubce díky chladu a nedostatku kyslíku příliš rychle nevytváří. Většina vraku se nachází v jednom ze dvou stavů: skvělém - nebo naprosto beznadějném.“

„Kolik těch maličkých... mikrokuliček... budete potřebovat?“

„Asi padesát miliard.“

„Padesát miliard! A jak je dopravíte tam dolů?“

„Velice jednoduše. Prostě je tam *hodíme*.“

„S malinkatým závažíčkem připevněným na každé z nich - na každé z padesáti miliard?“

Parkinson se pobaveně usmál.

„Ne tak docela. Náš pan Emerson vymyslel technologii, která je tak jednoduchá, že nikdo nevěřil, že by mohla fungovat. Máme trubic, která vede od hladiny k vraku. Vyčerpáme z ní vodu - a pak do ní

jednoduše nahoře naházíme kuličky a dole si je posbíráme. Cesta jim bude trvat jen pár minut.“

„Ale přece -“

„Jistě, na obou koncích bude trubice vybavena speciálními vzduchovými propustěmi, ale bude to více méně kontinuální proces. Dole budou mikrokuličky baleny do balíků, z nichž každý bude mít objem jednoho kubického metru. To nám poskytne vzhlednou sílu jedné tuny na jednotku - a s těmi už si pohodlně poradí roboti.“

Marcus Kilford se obrátil k mlčící archeoložce.

„Doktorko Thornleyová,“ zeptal se, „myslíte, že to bude fungovat?“

„Předpokládám, že ano,“ odpověděla váhavě, „ale nejsem v tomto směru odborník. Nemusí ta trubice být mimořádně pevná, aby odolala obrovskému tlaku u dna?“

„To není problém. K její výrobě použijeme stejný materiál. Jak říká slogan naší firmy: ‘Až poznáte naše sklo, nedáte už bez něj ani ránu’ -“

„Žádnou reklamu, *prosím!*“

Kilford se obrátil na kameru a řekl vážným hlasem: „Rád bych využil této příležitosti, abych se vši rozhodností učinil přítrž všem těm zlovolným pomluvám, že si na mne pan Parkinson počíhal v šatně BBC a vnutil mi krabici od bot napěchovanou použitými bankovkami vyšších hodnot.“

„Mohu se na něco zeptat?“ řekla doktorka Thornleyová nečekaně. „Co vaši... ehm, rivalové? Myslíte si, že se jim to podaří dřív?“

„Nazývejme to třeba přátelským soutěžením.“

„Vážně?“ ušklíbl se Kilford. „Ten, komu se podaří dostat jeho část na hladinu jako prvním, získá všechnu publicitu.“

„Naše plány počítají s širší perspektivou,“ opáčil Parkinson. „Až naši vnuci přijedou na Floridu, aby se pokochali pohledem na *Titanic*, nebude je zajímat, jestli byl vyzvednut v roce 2012 nebo 2020 - ačkoliv samozřejmě věříme, že to stihneme při stoletém výročí.“ Obrátil se na archeoložku. „Skoro bych si přál, abychom mohli použít Portsmouth a zahájit prohlídky současně. Bylo by to skvělé, mít tam pohromadě Nelsonovu *Victory*, *Mary Rose* Jindřicha Osmého a *Titanic*. Čtyři sta let britského námořnictví. Jen si to pomyslete!“

„Něco na tom je,“ připustil Kilford. „Ale teď bych rád nanesl několik vážnějších záležitostí. Za prvé, hodně se mluví o... hm, ‘znesvěcení’ je poněkud silný výraz, ale najdou se lidé, kteří *Titanic* považují za hrobku a jsou toho názoru, že by se měl nechat na pokoji.“

„Respektuji jejich názor, ale teď už je trochu pozdě. *Stovky* potápěčů už porušilo jeho klid - a klid nespočtu jiných lodí, které se potopily s většími ztrátami na životech. Lidem z nějakého důvodu překáží jen *Titanic*! Kolik lidí zahynulo při ztroskotání *Mary Rose*, doktorko Thornleyová? A namítal někdo něco proti vaší práci?“

„Asi šest set - skoro polovina toho, co na *Titaniku* - a na lodi, která měla jen zlomek jeho velikosti! Ne - nikdo neprotestoval. Vlastně by se dalo říct, že jsme měli plnou podporu státu. Koneckonců, platily to z větší části soukromé nadace.“

„A je tu ještě jedna věc, kterou bych rád zdůraznil,“ dodal Parkinson. „Jen velice málo lidí zahynulo v *Titaniku*. Většina ho před potopením opustila a pak se utopila nebo zmrzla.“

„Takže žádné mrtvoly?“

„Patrně žádné. Tam dole je velké množství velice hladových stvoření.“

„Výborně, jsem rád, že tohle deprimující téma máme za sebou. Ale je tady ještě jedna důležitá věc...“ Kilford pozvedl jednu z malých skleněných kuliček a převalil ji mezi palcem a ukazováčkem. „Tohohle chcete nasypat do moře *miliardy*. Spousta se jich bezpochyby poztrácí. Jaký to bude mít vliv na ekologii?“

„Vidím, že jste četl materiály Bluepace. Tak tedy, vůbec žádný.“

„Ani když budou vyplaveny na břeh - naše pláže jsou přece doslova posety rozbitým sklem.“

„Rád bych osobně zastřelil toho, kdo tu zatracenou frázi vymyslel - nebo ho najal. V prvé řadě, bude to trvat *staletí*, možná tisíciletí, než tyhle kuličky něco naruší. A nezapomínejte, prosím, že jsou vyrobeny z - *křemíku*! Takže když se náhodou rozdrtí, víte, v co se změní? V dobře známý znečišťovatel pláží - písek!“

„To máte pravdu. Ale co ostatní námitky? Předpokládejme, že je nějaká ryba nebo mořský živočich spolkně?“

Parkinson vzal jednu mikrokuličku a převalil si ji mezi prsty právě tak jako Kilford.

„Sklo je absolutně netoxické - chemicky inertní. Ať už ji spolkně cokoliv, nijak mu neublíží.“

A pak si kuličku hodil do úst.

Producent sedící za kontrolním pultem se obrátil na Roye Emersona.

„To bylo skvělé - ale pořád lituji, že tam nejste také.“

„Parky si skvěle poradí i beze mne. Myslíte, že bych se dostal ke slovu víc, než ta ubohá dr. Thornleyová?“

„Pravděpodobně ne. A to jak polkl tu kuličku, byl od něj báječný trik. Nemyslím, že bych dokázal něco podobného. Vsadím se, že odted' tomu budou říkat Parkyho pilulky.“

Emerson se zasmál. „Nepřekvapilo by mě to. A budou po něm chtít, aby to zopakoval pokaždé, když bude v televizi.“

Necítil potřebu dodávat, že mimo mnoha jiných dovedností, kterými Parkinson vynikal, byl také docela dobrý amatérský kouzelník. Dokonce ani na zpomaleném záběru by nikdo nedokázal rozeznat, co se s kuličkou stalo *doopravdy*.

A existoval ještě jeden důvod, proč se nepřipojil k interview - byl cizinec a tohle byla vnitřní záležitost Spojeného království.

Ačkoliv mezi nimi ležela celá staletí, lodě *Titanic* a *Mary Rose* měly mnoho společného. Obě byly pravými zázraky britského lodního stavitelství - a obě se potopily v důsledku naprosté britské neschopnosti.

20.

Do nitra M-sady

Opravdu bylo těžko možné uvěřit, pomyslel si Jason Bradley, že takhle lidé ještě před několika generacemi *žili*. Ačkoliv Conroyské panství bylo jen velice skromným představitelem svého druhu, jeho velikost stejně musela mocně zapůsobit na každého, kdo prožil většinu svého života v přeplněných kancelářích, hotelových pokojích, lodních kajutách - nemluvě o hlubokomořských minibusích, které byly tak těsné, že osobní hygiena vašich kolegů byla záležitostí nejvyšší důležitosti.

V jídelně s vykládaným stropem a obrovskými zrcadly na zdech mohlo pohodlně večeřet přinejmenším padesát lidí. Donald Craig cítil, že musí nějak okomentovat malý stůl pro čtyři, který stál ztracený ve středu rozlehlého sálu.

„Ještě jsme neměli čas koupit vhodný nábytek. Místní zařízení bylo v hrozném stavu - většinu z něj jsem nechal spálit. A máme příliš mnoho práce, než aby nám zbýval čas na zábavu. Ale jednoho dne, až se skutečně etablujeme jako místní šlechta...“

Zdálo se, že Edith manželovu lehkomyšlnost neschvaluje a Bradley měl znovu dojem, že vedoucím činitelem tohoto podniku byla ona a Donald jen váhavý - nebo možná naprosto pasivní - společník. Dokázal uhodnout scénář: lidé, kteří mají dost peněz na drahé hračky, často zjišťují, že by byli šťastnější bez nich. A Conroyské panství - se všemi pozemky a hospodářskými budovami - musela být velice drahá hračka.

Když sluhové (sluhové! - to byla další novinka) odnesli zbytky skvělé čínské večeře, usadil se Bradley a jeho hostitelé do pohodlných křesel ve vedlejším pokoji.

„Nemůžeme vás nechat odejít,“ řekl Donald, „aniž bychom vám poskytli dobrodiní našeho ‘Dětského průvodce po M-sadě’. Edith cítí mandelpanice na sto metrů.“

Bradley si nebyl jist, jestli tomuto označení vyhovuje. Koneckonců poznal podivný tvar jezera, ačkoliv si nedokázal vybavit správné označení. V posledním desetiletí dvacátého století se Mandelbrotově sadě uniknout prostě nedalo - objevovaly se ustavičně na videodisplejích, tapetách, látkách a všech ostatních vzorovaných materiálech. Bradley si vzpomněl na někoho, kdo to označil slovem ‘mandelmánie’ a napadlo ho, že na tuhle domácnost by to sedělo dvojnásobně. Nicméně si předsevzal, že zdvořile vyslechne jakoukoliv přednášku, kterou pro něj jeho hostitelé chystají.

Uvědomil si, že i oni jsou svým způsobem velice zdvořilí. Dychtivě očekávali jeho rozhodnutí a on neméně dychtil jim ho přednést.

Jenom doufal, že telefon, který tak zoufale očekával, se ozve dřív, než opustí panství.

Bradley se ještě nikdy nesetkal s typickou dominantní matkou, ale viděl ji v mnoha filmech, jako třeba - jak jen se ten starý film jmenoval? - aha, *Sláva*. Tam byli rodiče stejně odhodláni, že z jejich dcery bude hvězda, třebaže jí scházel talent. V tomto případě však Bradley nepochyboval, že jsou naděje rodičů plně opodstatněné.

„Než Ada začne,“ řekla Edith, „ráda bych předeslala několik věcí. M-sada je nejkomplexnější entita v celé matematice - a přitom nevyžaduje nic složitějšího než přičítání a násobení - obejde se dokonce i bez odčítání a dělení! Právě proto má mnoho dobrých matematiků problémy s jejím pochopením. Nedokážou jednoduše pochopit, že něco tak komplikovaného, co by se dalo zkoumat až do konce vesmíru, se obejde bez logaritmu, trigonometrických funkcí a vyšších transcendentálů. Nevěří, že to vzniká pouhým přičítáním číslic.“

„Ani já ne. Pokud je to tak jednoduché, proč na to nepřišli už dávno?“

„Velice dobrá otázka! Protože to zahrnuje tolik přičítání a násobení a s tak velkými čísly, že jsme museli čekat až na vysokorychlostní počítače. Kdybyste dal Adamovi a Evě abakus, stejně jako všem jejich potomkům až do dnešního dne, nedokázali by dojít k některým

obrazcům, které Ada vytvoří stisknutím několika kláves. Tak do toho, má drahá...”

Holoprojektor byl šikovně skrytý. Bradley si netroufl ani hádat, kde by mohl být. Udělat z tohotole zámečku strašidelný a zahánět tak nezvané hosty by nebylo nic těžkého. Možná by to bylo účinnější než poplašné zařízení.

Ve vzduchu se objevily dvě zkřížené přímký obyčejného grafu x - y , s dílky popsanými celočíselnými hodnotami 0, 1, 2, 3, 4... ve všech čtyřech směrech.

Ada se na Bradleye pátravě zadívala, jako by se znovu pokoušela odhadnout jeho IQ a přizpůsobit mu svou prezentaci.

„Kterýkoliv bod této roviny,“ řekla, „může být určen dvojicí čísel - souřadnicí x a y . Je to tak?“

„Přesně tak,“ odpověděl Bradley vážně.

„Dobře. M -sada zaujímá velice malou oblast poblíž počátku - v žádném směru, ať už kladném nebo záporném, nepřesahuje číslo dvě, takže větší hodnoty můžeme klidně zanedbat.“

Měřítka osového kříže se změnilo tak, že jeho čtyři ramena končila v bodech dva a mezi nimi a nulou zůstal jen bod jedna.

„Nyní předpokládejme, že vezmeme libovolný bod uvnitř tohoto intervalu a spojíme ho se středem. Změříme délku tohoto poloměru - nazveme ho třeba ' r '.

Až do této chvíle, pomyslel si Bradley, to příliš velké nároky na můj mozek nekladlo. Kdy přijde ta obtížná část?

„Je zřejmé, že v tomto případě nepřesáhne r hodnotu tři - dvě celé osm, abych byla přesnější. Je to tak?“

„Přesně tak.“

„Dobře. Teď příklad jedna. Vezměme si hodnotu r libovolného bodu a vypočtěme její mocninu. *Umocňujme ji pořád dál*. Co se stane?“

„Nenechávej mě, abych ti to zkazil, Ado.“

„Jestliže bude r rovno jedné, hodnota mocniny se nezmění - bez ohledu na to, kolikrát umocňujeme. Jedna krát jedna krát jedna krát jedna je pořád jedna.“

„Správně,“ přikývl Bradley s vážným obličejem.

„Ale pokud to číslo bude byt' jen o *chloupek* víc než jedna a začneme ho umocňovat, dříve nebo později se musíme dostat k nekonečnu. I kdyby to bylo 1,0000... 0001 a mezi poslední platnou číslicí a desetinou čárkou bylo milion nul. Jen by to trvalo strašně dlouho.

Ale pokud by se jednalo o číslo *menší* než jedna - řekněme 0,99999999... s milionem devítek - získali bychom opačný případ. Po celé roky by číslo mohlo být skoro jedna, ale budeme-li ho bez přestání umocňovat, nakonec vždycky dostaneme nulu. Je to tak?“

Tentokrát Ada na jeho odpověď, nečekala a Bradley demonstroval svou pozornost pouhým kývnutím. Pořád ještě nechápal, co z této elementární matematiky vyplývalo, ale tušil, že se k tomu dříve či později dopracovat musí.

„Vážená dámo - už pana Bradleyho netrap! Jak vidíte, prosté mocnění čísel - opakované mocnění - rozdělí čísla do dvou odlišných skupin...“

Objevila se kružnice se středem v počátku a poloměrem o velikosti jednotky.

„Uvnitř kruhu jsou všechna čísla která zmizí, budete-li je opakovaně mocnit. Vně jsou pak ty, která rostou až k nekonečnu. Dalo by se říct, že kružnice o poloměru jedna je jakási ohrada - hranice - *mez*, která dělí čísla do dvou skupin. Říkám tomu K-sada.“

„K jako kvadratická?“

„Samo- Ano. A teď pozor. Čísla v obou skupinách jsou dokonale oddělená; ačkoliv se žádné nemůže dostat přes hranici kružnice, její síla je rovna nule. Je to prostě křivka, to znamená, že ji můžete zvětšit jak chcete a pořád nebude mít žádnou tloušťku, ačkoliv se vám začne jevit jako přímka, neboť při určitém zvětšení její zakřivení zanikne.“

„Možná vám to nepřipadá příliš vzrušující,“ skočil své dceři do řeči Donald, „ale tohle je jen základ - a brzy vám bude jasné, proč - promiň, Ado.“

„Abychom získali M-sadu, uděláme malé kouzlo. Nebudeme čísla jen mocnit. Budeme mocnit a *přičítat*... mocnit a *přičítat*. Možná se vám nezdá, že je v tom nějaký zvláštní rozdíl - ale otevírá to celý nový vesmír...

Předpokládejme, že začneme znovu s jedničkou. Umocníme ji a získáme zase jedna. Pak jedničku přičteme a získáme dvě.

Dvě na druhou jsou čtyři. Přičteme znovu jedna - výsledek je pět.

Pět na druhou je dvacet pět - plus jedna - dvacet šest.

Dvacet pět na druhou je šest set sedmdesát šest - vidíte, co se děje! Čísla rostou fantastickou rychlostí. Celou operaci několikrát zopakujete a získáte čísla příliš velká na to, aby si s nimi poradil jakýkoliv počítač. A to jste začal s - *jedničkou*! Takže tohle je *první* velký rozdíl mezi M-sadou a K-sadou, která má mez jedna.

Ale pokud začnete s mnohem menším číslem, než jedna - řekněme nula celá jedna - pravděpodobně uhodnete, co se stane.“

„Po několika cyklech mocnění a přičítání se dostaneme k nule.“

Ada se vesele zasmála.

„Obvykle. Někdy nám čísla začnou oscilovat kolem malé stále hodnoty - ale i tak jsou lapeny uvnitř sady. A zase máme diagram, který nám dělí čísla do dvou skupin. Jenže tentokrát není hranice nic tak elementárního jako kružnice.“

„To si piš,“ zamumlal Donald. Sklidil za to káravé zamračení od Edith, ale pokračoval. „Ptal jsem se několika lidí, jaký si myslí, že bude hranice zaujímat tvar. Většina mi odpověděla, že nějaký druh oválu. Ani jeden z nich se nepřiblížil pravdě, nikdo nemohl. No *dobře*. Už tě nebudu přerušovat, Ado!“

„Tohle je první přiblížení,“ pokračovala Ada, drbajíc jednou rukou své štěně za ušima, zatímco druhou ovládala klávesnici. „Už jste to dnes jednou viděl.“

Před Bradleyem se objevila známá podoba Mandelbrodova jezera, ale mnohem detailněji propracovaná, než ta, kterou viděl v zahradě. Vpravo se nacházel největší, zhruba srdcovitý obrazec, pak menší kruh, který se ho dotýkal, ještě menší, který se dotýkal *jeho* - a tenký osten protažený vlevo a končící v hodnotě dvě na ose x.

Ted, Bradley viděl, že se hlavní obrazce ježí chapadly - samozřejmě jen metaforicky - menšími kružnicemi a výhonky - myriádou nejružnějších výhonků. Obrazec byl neskonale složitější než komplex jezer v zahradě - zvláštní a vzrušující, ale docela určitě ne krásný. Edith a Ada na něj však pohlížely s jistou zbožnou úctou, kterou, jak se zdálo, s nimi Donald tak docela nesdílel.

„Tohle je kompletní sada bez zvětšení,“ řekla Ada mnohem méně sebejistým hlasem, vlastně skoro šeptala.

„Dokonce i v tomto měřítku je očividné, jak se liší od obyčejné kruhové hranice K-sady. Tu můžete zvětšovat až do nekonečna a pořád budete mít jen postupně se narovávající křivku, nic víc. Ale hranice M-sady je *neurčitá* - obsahuje nekonečné podrobnosti: můžete si vybrat kterýkoliv úsek a zvětšit ho, a vždycky naleznete něco nového, nečekaného - podívejte se!“

Obraz se prudce zvětšil. Ted', se dívali na mezeru mezi hlavním kardoidem a jeho tangenciální kružnicí. Bradley si pomyslel, že to vypadalo jako rozepnuté zdrhovadlo - až na to, že jeho zoubky měly ty nejneobyčejnější tvary.

Zpočátku vypadaly jako sloní miminka mávající svými drobnými choboty. Pak se choboty změnily v chapadla. Pak se na chapadlech objevily oči. Potom, jak se obraz dál zvětšoval, se oči proměnily ve vířící tůně nekonečné hloubky...

„Zvětšení je teď milion ku jedné,“ zašeptala Edith. „Celý obraz už by byl větší než Evropa.“

Proletěli kolem víru, kolem tajemných ostrovů střežených korálovými útesy. Kolem se mihlo stádečko mořských koníků. Přesně ve středu obrazu se zhmotnil malý černý bod, nafoukl se a - najednou měli před sebou přesnou repliku původní sady.

Tak tímhle jsme začali, pomyslel si Bradley. Nebo snad ne? Nebyl si jist, ale měl dojem, že dokáže rozeznat drobné odlišnosti.

„Ted',“ pokračovala Ada, „je originální obraz velký jako oběžná dráha Marsu - takže tahle minisada je ve skutečnosti menší než atom. Ale kolem sebe má stejné množství detailů. Ale tak je to až do nekonečna.“

Zvětšování ustalo. Na okamžik se zdálo, jako by ta podivná krajka plná složitých smyček a kudrlinek dráždících oko zmrzla v prostoru. Pak se původně černobílý obraz rozzářil barvami tak nádhernými, že se Bradley neubráníl zalapání po dechu.

Obraz se znovu pohnul, ale tentokrát se začal zmenšovat a přitom se měnily jeho barvy. Nikdo neřekl ani slovo, dokud před nimi nebyl původní obrazec celé M-sady, zlověstně černý a lemovaný jazyky zlatavého ohně na modrém a purpurovém pozadí.

„Odkud se vzaly všechny ty barvy?“ zeptal se Bradley, když znovu popadl dech. „Při zvětšování jsme je neviděli.“

Ada se zasmála. „Ne - nejsou vlastně součástí sady - ale nejsou nádherné? Mohu svému počítači nařídit, aby je změnil podle mého přání.“

„Ačkoliv výběr aktuálních barev záleží na nás,“ vysvětlila Edith, „mají svůj význam. Víte jakým způsobem odstupňovávají tvůrci map odstíny modré a zelené, aby zvýraznili různou nadmořskou výšku?“

„Samozřejmě: my oceánografové to děláme také tak. Čím hlubší je moď, tím hlubší je i moře.“

„Správně. V tomto případě nám barva prozradí, kolikrát musel počítačový program cyklovat, než se rozhodl, zdali číslo do M-sady patří nebo ne. V hraničních případech může mocnit a přičítat i tisíckrát.“

„A často se stomístnými čísly,“ dodal Donald. „*Ted*‘ snad už chápete, proč nebyla M-sada objevena dřív.“

„Řekl bych, že ano.“

„A teď se podívejte na tohle,“ řekla Ada.

Obraz znovu ožil a barevné vlny se rozlily směrem ven. Vypadalo to, jako by se roztahovaly hranice samotné sady - a přitom zůstávaly pořád na stejném místě. Pak si Bradley uvědomil, že se ve skutečnosti vůbec nic nepohybuje, jen barvy cyklovaly v oboru spektra a vytvářely tak naprosto přesvědčivou iluzi pohybu.

Začínám chápat, pomyslel si Bradley, jak se pro něco takového člověk může nadchnout - a dokonce tomu zasvětit svůj život.

„Jsem si takřka jist,“ řekl, „že jsem tenhle program viděl ve své softwarové knihovně - spolu s několika tisíci jinými. Ještě štěstí, že jsem si ho nikdy nepustil. Začínám mít pocit, že to může být návykové.“

Všiml si, že Donald Craig šlehl očima po Edith a uvědomil si, že jeho poznámka byla poněkud netaktní. Paní Craigová však nespustila oči z vířící hry barev, ačkoliv toto představení musela vidět už tisíckrát.

„Ado,“ řekla zasněně, „řekni panu Jasonovi náš oblíbený citát z Einsteina.“

To už chce od desetileté dívenky opravdu příliš, pomyslel si Bradley - dokonce i od takové. Ale Ada ani nezaváhala, a když začala mluvit, neznělo to jako mechanický přednes. Rozuměla tomu, co říkala, a ta slova jí šla přímo od srdce:

„To nejkrásnější, co můžeme zažít, je tajemno. To je zdroj všeho pravého umění a vědy. Ten, komu je tato emoce cizí, kdo sám už nedokáže žasnout a strnout v němém údivu, je prakticky mrtvý”

Pod tohle bych se klidně mohl podepsat, pomyslel si Bradley. Vzpomněl si na poklidné noci v Pacifiku s nebem plným hvězd a jemným světélkováním v lodní brázdě, vzpomněl si na první záblesk hemžícího se života - tak cizího, jako by pocházel z jiné planety - shromažďujícího se kolem kouřícího sopouchu na dně moře poblíž Galapág, kde se kontinenty pomalu trhaly od sebe, a doufal, že brzy znovu pocítí úžas, až se gigantický nůž přídě *Titaniku* vynoří z hlubin oceánu.

Tanec barev pomalu ustal: M-sada vybledla. Ačkoliv tam ve skutečnosti nikdy nebyla, jako by cítil, jak byla virtuální obrazovka holografického projektoru vypnuta.

„Takže,“ řekl Donald, „teď toho o Mandelbrotově sadě víte víc, než byste chtěl.“ Blýskl okem po Edith a Bradley k němu opět pocítil něco jako sympatie.

Nebyl to pocit, který očekával, že bude mít, když přicházel na Conroyské panství; ‘závist’ by byl vhodnější výraz. Craig byl přece muž, jenž měl velké bohatství, překrásný domov, talentovanou a přitažlivou manželku - tedy veškeré ingredience, z nichž se podle Bradleyho skládalo štěstí. Ale něco tu očividně nebylo v pořádku. Zajímalo by mne, pomyslel si Bradley, kdy spolu naposledy spali. Mohlo to být prostě v tom - až na to, že věci málokdy bývají prostě...

Znovu se podíval na hodinky. Museli si myslet, že schválně prodlužuje chvíli rozhodnutí a měli úplnou pravdu. Tak honem, zavolej už! zaprosil v duchu.

Jako v odpověď, uslyšel tiché zadrnčení ozývající se z jeho záپěstí.

„Omluvte mne, prosím,“ řekl svým hostitelům. „Mám velice důležitý hovor. Bude to jen okamžik.“

„Samozřejmě. Necháme vás tu o samotě.“

Kolikrát denně se teď, tento rituál opakoval! Nepsané zákony etikety přikazovaly, aby všichni ostatní opustili místnost, měl-li někdo osobní hovor. Zdvořilost vyžadovala, aby zůstal jen volaný, který se všem ostatním omluvil. S ohledem na okolnosti a národnosti existovalo bezpočet variant. V Japonsku, jak si postěžoval Kato, trvaly formality tak dlouho, že ten, kdo volal, často znechucen dlouhým čekáním zavěsil dřív než skončily.

„Omlouvám se za to vyrušení,“ řekl Bradley, když se vrátil francouzským oknem. „Týkalo se to naší záležitosti - předtím jsem vám nemohl sdělit své rozhodnutí.“

„Doufám, že příznivé,“ řekl Donald. „Potřebujeme vás.“

„A já bych pro vás moc rád pracoval. Ale -“

„Parky, vám nabídl víc,“ dopověděla Edith s jen lehkým příděchem zklamání.

Bradley se na ni klidně podíval a řekl: „Nikoliv, paní Craigová. Prosím, nechte si tahle čísla pro sebe. Nabídka Parkinsonovy skupiny byla velice štedrá - ale oproti té vaší sotva poloviční. A nabídka, kterou jsem právě dostal, je ještě desetkrát menší. Přesto o ní velice vážně uvažuji.“

Nastalo rozpačité ticho, které nakonec přerušilo až Adino - pro ni tak netypické - zahihňání.

„Musíte být blázen,“ řekla Edith. Donald se jen zašklebil.

„Možná máte pravdu. Ale dospěl jsem do stadia, kdy už peníze nepotřebuji, ačkoliv je vždycky dobré nějaké mít.“ Odmlčel se a pak se tiše zasmál.

„Co je moc, to je příliš. Nevím, jestli jste někdy slyšeli výrok, který pronesla nejvýznačnější celebrita *Titaniku*, J. J. Astor: ‘Člověk, který má milion dolarů, je na tom finančně dobře jako ten, kdo může být nazýván bohatým.’ No, já ve své kariéře už nějaký ten milion vydělal a pár z nich mi ještě zůstalo v bance. Opravdu nepotřebuji víc a pokud bych potřeboval, vždycky mohu jít a zase polechtat nějakou chobotnici.“

Neplánoval jsem to - bylo to jako blesk z čistého nebe ještě před dvěma dny jsem byl rozhodnut, že přijmu vaši nabídku.“

Edith se teď tvářila spíš zmateně než nepřátelsky.

„Můžete nám říct, kdo vám nabídl... *míň* než Nippon - Turner?“

Bradley zavrtěl hlavou. „Dejte mi pár dní. Pořád ještě existuje několik nejasností a nerad bych říkal něco, co možná ani není pravda.“

„Myslím, že chápu,“ řekl Donald. „Existuje jen jediný důvod pracovat za burák. Každý člověk něco dluží svému povolání.“

„To zní jako citát.“

„Je: doktor Johnson.“

„Líbí se mi to. V následujících týdnech to patrně několikrát použiji. Mezitím, než se definitivně rozhodnu, rád bych si všechno pořádně promyslel. Ještě jednou vám děkuji za vaše pohostinství - o vaší nabídce ani nemluvě. Možná, že ji ještě přijmu - ale i kdyby ne, doufám, že stále zůstaneme přáteli.“

Větrný vír z rotoru helikoptéry, která ho odvážela pryč, zčeřila hladinu Mandelbrotova jezera a rozvlnila štíhlé koruny cypřišů. Měl před sebou největší rozhodnutí své kariéry. Než ho učiní, musí se dokonale uvolnit.

A věděl přesně, jak to udělá.

21.

Dům s dobrou pověstí

Na statutu Nového Zélandu příliš mnoho nezměnil ani nástup hypersonické letecké dopravy. Pro většinu lidí to stále byla jen poslední zastávka před Jižním pólem. Většině obyvatel Nového Zélandu to dokonale vyhovovalo.

Evelyn Merricková byla jedna z výjimek a už ve svém (v jejím případě velice zralém) věku sedmnácti let zjistila, že jinde žít nechce. Po třech manželstvích, která ji zanechala sice duševně rozpolcenou, ale emocionálně dokonale zajištěnou, se cítila tak šťastná, jak jen si člověk rozumně mohl přát.

Její Vila, jak ji jednoduše nazývala její rozsáhlá klientela, stála na skvělém pozemku v jedné z dosud nezkažených částí Kentu, přiměřeně blízko letišti v Gatwicku. Předchozí vlastník byl známý mediální magnát., který před koncem století, když se zaváděla televize s vysokým stupněm rozlišení, vsadil na špatný televizní systém. Veškeré jeho pozdější pokusy o obnovu původního jmění selhaly a nyní byl na dobu pěti let (za předpokladu, že se bude dobře chovat) hostem jistého státního zařízení Jeho Veličenstva.

Jelikož byl mužem vysokých morálních zásad, rozhodně neschvaloval způsob, kterým madam Eva užívala jeho vlastnictví a dokonce seji pokusil nechat vystěhovat. Jenže Evini právníci byli stejně dobří jako jeho - možná lepší, protože na rozdíl od něj byla stále na svobodě a neplánovala, že by se to mělo změnit.

Vila byla řízena velice pečlivě, úzkostlivě bylo dbáno na řádné placení daní a zdravotního a důchodového pojištění, stejně jako na to, aby byly v pořádku veškeré doklady a zdravotní záznamy dívek - takže její majitelku nemohla žádná vládní inspekce rozházet. A neby-

lo jich rozhodně málo, stěžovala si tu a tam madam Eva. Pokud občas přicházely v naději na její osobní vděčnost, byly hořce zklamány.

Když se to vzalo kolem a kolem, byla to zajímavá práce, plná emociálních i intelektuálních stimulací. Etické problémy neměla, protože se už dávno rozhodla, že je naprosto přijatelné vše, co činí radost dospělým lidem, kteří dosáhli volebního věku - pokud to není nebezpečné, nehygienické, nebo se z toho netloustne. Pokud si na něco stěžovala, pak jen na to, že její personál byl zahrnován příliš velkým množstvím nabídek k sňatku, což značně zvyšovalo vydání na svatební dary. Vypozorovala, že manželství založená díky její Vile trvají obvykle déle, než ta samovolná, a předsevzala si, že výsledky svého průzkumu jednou zveřejní - doposud však neměla dost údajů pro přesvědčivou statistiku.

Jak se v jejím povolání dalo čekat, Evelyn Merricková byla žena mnoha tajemství, z nichž většina se týkala jiných lidí, ale měla i jedno vlastní, které opatrovala zvlášť pečlivě. Ačkoliv na tom nebylo nic špatného, pokud by to vyšlo na povrch, mohlo by to uškodit jejímu obchodu. Neboť Evelyn Merricková poslední dva roky využívala svých značných - a svým způsobem možná unikátních znalostí parafilie k získání doktorátu z psychologie na Aucklandské univerzitě.

Nikdy se nesetkala s profesorem Hintonem jinak než přes video - a i to jen zřídka, neboť oba dávali přednost neosobní výměně dat přes počítač. Jednoho dne - asi deset let poté, co se odebere na odpočinek - budou její teze publikovány, třebaže ne pod jejím jménem a s všemožnými opatřeními proti odhalení její pravé totožnosti. Ani profesor Hinton nevěděl nic, co by se týkalo jejího osobního života, ačkoliv se občas pokoušel hádat.

„Subjekt O. G.,“ napsala Eva. „Věk padesát. Úspěšný technik.“

Pečlivě si prohlédla text na obrazovce. Iniciály byly samozřejmě změněny podle jednoduchého kódu, který sama vymyslela, a věk byl zaokrouhlen dolů na desítky let. Ale poslední údaj byl přesný. Mužovo povolání odráželo jeho osobnost a nemohlo být změněno, pokud by to nebylo absolutně nutné kvůli zabránění identifikace. I potom to muselo být provedeno citlivě, aby se smyšlené povolání od skutečného příliš nelišilo. V případě světoznámého hudebníka Eva

změnila 'pianistu' na 'violoncelistu' a slavného sochaře nahradila malířem. Politiky obvykle zaměňovala za státníky.

„...jako malý chlapec byl O. G. škádlen žačkami blízké zdravotní školy, které ho často používaly (s jeho vcelku ochotným souhlasem) k seznamování s mužskou anatomíí. Často ho bandážovaly od hlavy až k patě a ačkoliv nyní tvrdí, že v tom nebylo nic erotického, dá se tomu jen těžko uvěřit. Když se ho na to někdo zeptá, pokrčí rameny a odpoví: 'Nepamatuji se.'“

Později, už jako mladý muž, byl O. G. svědkem velké dopravní nehody s mnoha mrtvými. Ačkoliv sám nebyl zraněn, zjistil, že to na něj působí eroticky. Má v oblibě rozličné bandážování (viz seznam A) a má lehký případ syndromu svatého Šebestiána, demonstrovaného slavným Yukio Mišimou. Na rozdíl od Mišimova známého příkladu je O. G. výlučně heterosexuál a jeho hodnota dosažená v standardním Mapplethorpeově fototestu je pouze $2,5 \pm 0,1$.

Co však činí chování O. G. tak zajímavým a možná i unikátním je to, že je spíš povahy aktivní a možná i agresivní (je vedoucím pracovníkem v průmyslovém odvětví se silnou konkurencí), a je velice těžké představit si ho v *pasivní* roli tak typické pro lidi, kteří se nechávají zabandážovat jako egyptské mumie, v kterémžto stavu se stávají dokonale bezmocnými. Jedině v tomto stavu je schopen dosáhnout orgasmu.

Když jsem mu řekla, že si možná podvědomě přeje umřít, zasmál se, ale nepokoušel se odporovat. Jeho práce s sebou často nese fyzické nebezpečí a je docela možné, že právě to je hlavní důvod, proč ji vykonává. Sám však poskytuje jiné vysvětlení a já jsem přesvědčena, že je do jisté míry také pravdivé.

‘Nedovedete si vůbec představit, jak je příjemné pro někoho, kdo má zodpovědnost za miliony dolarů a spoustu lidských životů, mohl by být alespoň na okamžik *naprosto* bezmocný - neschopný zasahovat do toho, co se děje kolem něj. Samozřejmě, já *vím*, že je to všechno jen hra, ale dokážu sám sobě předstírat, že není. Někdy uvažuji, jak by se mi to líbilo, kdyby to hra nebyla.’

‘Nelíbilo,’ řekla jsem mu a v podstatě jsme se shodli.“

Eva si svůj zápis znovu přečetla, pátrajíc po něčem, co by mohlo prozradit identitu O. G. Vila se specializovala na skutečné celebrity, takže opatrnosti nebylo nikdy dost.

Tato ostražitost se vztahovala i na celebrity samotné. Jediným pravidlem Vily bylo: 'Žádná krev na kobercích', a Eva si se znechucením vzpomněla na jistého ministra nejmenované země třetího světa, který zranil jednu z jejích dívek. Eva přijala jeho omluvu a šek s tichým pohrdáním a pak zavolala na Cizinecký úřad. Generál by byl určitě velice překvapen - a pokořen - kdyby se dozvěděl, proč doopravdy dospěl britský velvyslanec k názoru, že jeho další pobyt na území Spojeného království je nežádoucí.

Eva občas přemítala, co by sestra Margarita asi řekla na zaměstnání své někdejší nejlepší žáčky. Plakala naposledy, když se od matky představené dozvěděla o úmrtí jedné ze svých starých přítelkyň. A ještě si s jistým pobavením vzpomínala na otázku, kterou kdysi zamýšlela dát své učitelce: *proč* se vlastně slib trvalé cudnosti považuje za vznešenější - a *svatější* - než slib trvalé zácpy?

Byla to naprosto vážně míněná otázka, kterou v žádném případě nemínila vyvést starou jeptišku z míry, ani se vysmívat její víře. Ale možná, že bylo přece jen lepší, že ji nikdy nevyslovila.

Sestra Margarita už věděla, že se Eva Merricková nenarodila pro církev, ale Eva stále posílala každé vánoce štědré dary klášteru svatého Judy.

22.

Byrokrat

Článek 156 *Zřízení úřadu*

1. Tímto se zřizuje Mezinárodní úřad pro mořské dno, jenž bude působit v souladu s tímto Usnesením.
2. Všechny zúčastněné státy se považují *ipso facto* za členy Úřadu.

.....

- 4: Sídlo Úřadu bude na Jamajce.

Článek 158 *Orgány úřadu*

2. Tímto se zřizuje výkonný orgán, jehož prostřednictvím bude Úřad zajišťovat funkce zmíněné v článku 170, odstavec 1.

(Konvence Organizace spojených národů o mořském dnu podepsána v Montego Bay, Jamajka, 10. prosince 1982)

* * *

„Omlouvám se za ty mzdy,“ řekl generální ředitel Wilbur Jantz, „ale jsou pevně stanoveny regulemi OSN.“

„Chápu. A jak víte, pro peníze to nedělám.“

„Jsou tady jistá další dobrodiní. Za prvé, budete mít status velvyslance...“

„A budu se tak muset i oblékat? Doufám, že ne - nemám ani smoking, o zbytku toho zatraceného nesmyslu ani nemluvě.“

„S tím si nedělejte starosti - o takové detaily se postaráme. A bude z vás důležitá osobnost - to také může být docela příjemné.“

Už je to dlouho, pomyslel si Jason Bradley, co jsem *nebyl* důležitá osobnost, ale říct to by nebylo příliš taktní. Navzdory všem svým zkušenostem tady byl nový. Možná si neměl dělat legraci ani z té poznámky o velvyslanci...

Generální ředitel očima přeletěl výpis na svém monitoru, který si občas zastavil, aby mohl pečlivěji prozkoumat nějakou podrobnost. Bradley by věnoval značnou část své slíbené mzdy za privilegium moci si ten záznam také přečíst. Zajímalo by mne, jestli vědí i o tom, jak jsme s Tedem vycpali vrak Delosu falzifikáty amfor? Ne že by pro to cítil výčitky svědomí. Přineslo to spoustu problémů lidem, kteří si je rozhodně zasloužili.

„Myslím, že vám mohu říct,“ řekl generální ředitel, „že tady máme jeden malý problém - ačkoliv to patrně není nic vážného. Zástupci některých států, kteří, ehm, jsou citlivější na svou nezávislost, patrně nebudou příliš nadšeni vaším spojením s CIA.“

„To bylo před více než třiceti lety! A ani jsem nevěděl, že pracuji pro CIA - byla to běžná námořnické práce, zatraceně... myslel jsem si, že dělám pro Hughesovu společnost - a také jsem pro ni dělal.“

„Tím se netrapte, zmínil jsem se o tom jen pro případ, že by to někdo vytáhl na povrch. Není to příliš pravděpodobné, protože vaše kvalifikace je ve všech ostatních ohledech skvělá. Dokonce i Ballard to připustil.“

„Ach - opravdu?“

„No, říkal, že jste nejlepší z celé té sebranky.“

„To je Bobovi podobné.“

Generální ředitel se vrátil k záznamu a pak se se zamyšleným výrazem ve tváři opřel v křesle.

„Tohle nemá nic společného s vaším jmenováním a odpusťte mi, jestli teď trochu odběhnu. Rád bych si s vámi pohovořil jako muž s mužem -“

Hej, pomyslel si Jason, tak oni vědí o Vile! Zajímalo by mne, jak se dostali přes Evin systém utajení?

Ale čekalo ho mnohem větší překvapení...

„Vypadá to, že jste více než před dvaceti lety přerušil veškeré styky se svým synem a jeho matkou. Pokud si to budete přát, můžeme vás zase dát dohromady.“

Bradley pocítil, jak se mu svírá hrudník. Na okamžik měl pocit, jako by mu vypověděl dýchací přístroj. Znal ten pocit velice dobře, stejně jako rostoucí paniku, která byla ještě nebezpečnější.

Jako vždy předtím, i teď se uklidnil hlubokým pravidelným dýcháním. Generální ředitel Jantz si uvědomil, že otevřel starou ránu a takticky mlčel.

„Děkuji vám,“ řekl Bradley konečně. „Ale raději ne. Jsou... v pořádku?“

„Ano.“

To bylo vše, co potřeboval vědět. Nebylo možné vrátit se v čase: stěží si vzpomínal na toho muže - *chlapce* - kterým byl ve věku pětadvaceti let, kdy se konečně dostal na univerzitu. A poprvé a naposledy se zamiloval.

Nikdy si neujasnil, čím to byla vina, a teď už na tom patrně ani nezáleželo. Pokud by chtěli, mohli se s ním spojit poměrně lehce. (Myslel na něj Jason junior občas a vzpomínal si na chvíle, kdy si spolu hráli? Bradley zjistil, že ho pálí oči, a násilím tu myšlenku zapudil.)

Napadlo ho, jestli by Julii poznal, kdyby ji potkal na ulici - když zničil její fotografie (proč si nechal tu s J.j.?), už si nedokázal vybavit její tvář. Nebylo však pochyb, že jejich vztah zanechal v jeho psychice nevyléčitelné jizvy, ale naučil se s nimi žít - s pomocí madam Evy, jak přiznával. Rituál, kterému se oddával ve Vile, mu přinášel psychickou i fyzickou úlevu a dovoľoval mu účinně fungovat. Byl za to vděčný.

A teď, měl nový zájem - novou výzvu - jako náměstek ředitele (pro Atlantickou oblast) Mezinárodního úřadu pro mořské dno. Jak by se asi Ted Collier této jeho proměně smál! Co se dá dělat? Na tom starém pořekadle, že z pytláka bývá nejlepší hajný, je přece jen něco pravdy.

„Požádal jsem doktora Zwickera, aby se s vámi přišel pozdravit. Koneckonců, budete přece pracovat spolu. Už jste se s ním někdy setkal?“

„Ne - ale samozřejmě jsem ho dost často vídal. Naposledy to bylo zrovna včera, na *Science News Channel*. Rozebíral Parkinsonův plán - a příliš vysoké mínění o něm neměl.“

„Mezi námi, ten nemá příliš vysoké mínění o ničem, co nevymyslí sám. A obvykle má pravdu, což mu oblibu u jeho kolegů moc nezvedá.“

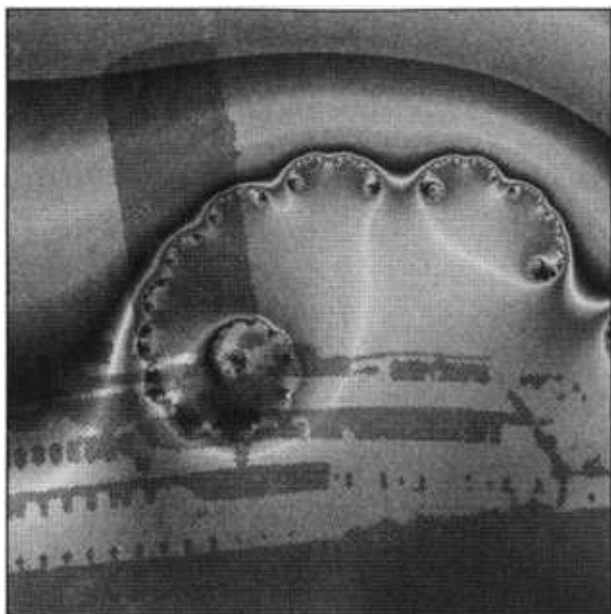
Spousta lidí pořád ještě považuje za humorné, že se nejznámější světový oceánograf narodil v alpském údolí a kolovalo nesčetně vtipů na téma založení švýcarského námořnictva. Nikdo však nemohl popřít skutečnost, že batyskaf byl vynalezen ve Švýcarsku a na technologii, kterou založili, ještě dlouho ležel stín Piccardů.

Generální ředitel se podíval na hodinky a usmál se na Bradleyho.

„Kdyby mi to mé svědomí dovolilo, zase bych mohl vyhrát sázku.“ Začal tiše pozpátku odpočítávat a když řekl ‘jedna’, ozvalo se zaklepání na dveře.

„Vidíte?“ řekl Bradleymu. „Jak se říká: ‘Čas je umění, jež bylo dovedeno k dokonalosti právě ve Švýcarsku.’“ Pak zavolal: „Pojď, dál, Franz.“

Než si oba muži potřásli rukama, chvíli se mlčky měřili. Oba věděli o proslulosti toho druhého a oba si v duchu říkali: ‘Budeme kolegové nebo protivníci?’ Pak profesor Franz Zwicker řekl: „Vítejte na palubě, pane Bradley. Máme si toho hodně co vyprávět.“

PŘÍPRAVY

23.

Telefonická debata

„Není mnoho lidí,“ řekl Marcus Kilford, „kteří by nevěděli, že do staletého výročí *Titaniku* už zbývají necelé tři roky - nebo neslyšeli o plánech na vyzvednutí vraku. Zase jednou se mi poštěstilo dostat sem tři vedoucí činitele tohoto projektu. Promluví si s nimi postupně - a pak budete mít příležitost zavolat nám své dotazy. Číslo sem do studia se včas objeví ve spodní části obrazovky...

Gentleman po mé levici je slavný specialista na práce pod hladinou moře, Jason Bradley - jeho střet s gigantickou chobotnicí poblíž newfoundlandské vrtné plošiny se už stal součástí námořního folkloru. V současnosti pracuje pro Mezinárodní úřad pro mořské dno a je pověřen dozorem nad pracemi kolem vraku.

Vedle něj sedí Rupert Parkinson, který loni *skoro* získal Americký pohár pro Anglii. (Omlouvám se, Ruperte.) Jeho firma se angažuje ve vyzvednutí přední části vraku větší ze dvou kusů, na které se loď, rozpadla.

Po mé pravici sedí Donald Craig, který je ve spojení s obchodním sdružením Nippon-Turner - největší současnou mediální sítí. Pová nám o svých plánech na vyzvednutí zádi - i s většinou těch, kteří se ztratili té nezapomenutelné noci před devadesáti šesti lety...

Pane Bradley - bylo by možné nazvat vás sudím, který bude dohlížet, aby závod mezi těmito dvěma gentlemany probíhal v mezích fair play?“

Kilford rychle pozvedl ruce, aby utišil současné protesty obou svých zbylých hostů.

„Prosím vás, pánové! Oba budete mít příležitost. Nechte Jasona, aby mluvil jako první.“

Ted', když jsem se dal do státních služeb, pomyslel si Bradley, měl bych se chovat jako diplomat. Je jasné, že se nás Kilford pokouší popichovat - koneckonců, je to jeho práce - takže musím zachovat klid.

„Já to jako *závod* nevidím,“ odpověděl uvažlivě. „Obě strany předložily své harmonogramy, ve kterých je stanoven termín vyzvednutí na polovinu dubna 2012.“

„Přímo patnáctého? *Oba* současně?“

Tohle byla citlivá otázka, kterou Bradley nechtěl diskutovat na veřejnosti. Neměl v úmyslu přiznat, že něco jako závěrečný finiš bude nevyhnutelné. Dvě velké záchranné operace nebylo možné provést *najednou*, v oblasti menší než jeden kilometr. Riziko nehody by se neúnosně zvětšilo. Pokusit se provést dvě složité práce *najednou* je nejlepší způsob, jak nedokončit ani jednu.

„Podívejte se,“ řekl trpělivě, „tohle není operace na jeden den. *Titanic* sice dosáhl dna v několika minutách, ale dostat ho zpátky na hladinu bude záležitost dnů, možná i týdnů.“

„Mohu něco dodat?“ zeptal se Parkinson a hned to také udělal. „Naším záměrem není vyzvednout svou část vraku *zpátky na hladinu*. Po celou dobu operace bude stále ponořena, abychom se vyhnuli riziku koroze. My patrně televizním kamerám žádnou senzaci neposkytneme.“ Dával si pozor, aby se vyhnul Craigovu pohledu, ale kamera už tak taktní nebyla.

Je mi Donalda líto, pomyslel si Bradley. Místo něj tady měl být Kato: on a Parky by byli vyrovnaní protivníci. To bychom viděli ten pravý ohňostroj, jak by se navzájem snažili překonat v ironické slušnosti - samozřejmě, nanejvýš uhlazeným způsobem. Bradley by Donaldovi, ke kterému choval značné sympatie, rád pomohl, ale včas si vzpomněl, že teď, musí být neutrální.

Donald Craig se rozpačitě zavrtěl na židli a ukřivděně se na Parkinsona podíval. Kilford předl blahem.

„A co vy, pane Craigu? Vy také nezamýšlíte nafilmovat, jak se z moře noří *zád Titaniku* obalená vašim umělým ledovcem?“

Přesně tohle Kato zamýšlel, ale veřejně to nikdy neřekl. V současné globální elektronické vesnici však podobné tajemství nemělo šanci na přežití déle než několik milisekund.

„No - ehm,“ začal Donald neochotně. „Pokud vyzvedneme naši část nad hladinu, rozhodně to nebude na příliš dlouho -“

„- ale na dost dlouho, abyste to nafilmovali?“

„- protože stejně jako Rupert i my zamýšlíme ponechat vrak ve vodě po celou dobu dopravy na místo jeho nového odpočinku v ‘To-kiu na moři’. Nebezpečí koroze v našem případě nehrozí - většina kovových součástí bude stále obalena ledem a celá zád’ bude udržována trvale podchlazená.“

Donald se na okamžik odmlčel, pak se mu po tváři rozlil úsměv.

„A mimochodem,“ pokračoval už mnohem sebevědoměji, „vy vážně žádné představení neplánujete? A co jsem to slyšel o potápěčích s kamerami, kteří se mají spustit k vraku hned, jakmile to bude možné? V jaké to bude hloubce, pane Bradley?“

„Přijde na to, co budou dýchat. Třicet metrů se vzduchem. Sto nebo i více s heliovou směsí.“

„Pak se vsadím, že se na vrak připlave podívat polovina sportovních potápěčů z celého světa - ještě než se vůbec dostane na Floridu.“

„Díky za návrh, Donalde,“ řekl Parkinson přátelsky. „Určitě o tom budeme přemýšlet.“

„Tak, ledy se konečně prolomily - ha, ha! Ale vraťme se k naší věci. Byl bych rád, Donalde, Ruperte, kdybyste nás mohli v krátkosti informovat, v jakém stadiu se nacházejí vaše projekty. Přirozeně nečekám, že odhalíte svá tajemství. Pak požádám Jasona o jeho komentář - když dovolí. Jelikož C je v abecedě před P, vy první, Donalde.“

„No - ehm - problém zádi spočívá v tom, že je tak zle poničená. Obalit ji ledem je nejlepší způsob, jak ji udržet pohromadě. A led samozřejmě *plave* - na což kapitán Smith v roce 1912 nejspíš zapomněl.“

Moji přátelé v Japonsku pracují na velice účinné metodě mrazení vody pomocí elektrického proudu. Tam dole je teplota velice blízká nule, takže vytvoření ledu nebude příliš obtížné. Zařízení už máme hotovo a naši podmořští roboti je začnou instalovat během několika dní. Dodávky proudu jsou stále ještě ve stadiu dohadování, ale doufám, že kontrakt podepíšeme už velice brzy.“

„A až vyrobíte svůj hlubokomořský ledovec, co pak?“

„Ehm - no - o tom bych v tuto chvíli raději nemluvil.“

Ačkoliv to nikdo z přítomných netušil, Donald netajně nůtkal. On to skutečně nevěděl - po pravdě řečeno, byl zmaten. Jak to Kato při jejich posledním rozhovoru myslel? Určitě si dělal legraci, ale nebylo to od něj příliš zdvořilé, ponechávat své společníky v nejistotě...

„No dobře, Donalde. Nějaké připomínky, Jasone?“

Bradley zavrtěl hlavou. „Nic důležitého. Plán je to odvážný, ale vyvrátit se nedá. A je v tom určitá - jak se to říká? - vyšší spravedlnost.“

„Rupert?“

„Souhlasím. Je to báječný nápad. Jen *doufám*, že to bude fungovat.“

Parkinsonovi se podařilo předvést upřímnou lítost nad zklamáním, které očividně čekal. Byl to mistrovský kousek hereckého umění.

„Teď jste na řadě vy. Jak jste na tom?“

„My použijeme přímočařejší techniku - nic exotického! Jelikož tlak kolem *Titaniku* dosahuje čtyř set atmosfér, není prakticky možné napumpovat do něj vzduch. Proto použijeme duté skleněné kuličky, které vytvoří patřičnou vztlakovou sílu. Budou baleny po milionech do balíků o vhodných rozměrech. Některé budou umístěny na strategická místa lodi pomocí ROVů - promiňte - dálkově ovládaných robotů. Ale většina jich bude připevněna ke kolébce, kterou podsuneme pod lodní trup.“

„A teď nám ještě řekněte,“ přerušil ho Kilford, „jak připevníte *kolébku* k trupu?“

Kilford se určitě za domácí úkol připravoval, pomyslel si Bradley obdivně. Většina lidí by tuhle věc přešlo bez povšimnutí, jako něco samozřejmého, ale ve skutečnosti to byl klíč k celé operaci.

Rupert Parkinson se zešířil. „Donald má svá malá tajemství, dopřejte nějaká i nám. Ale chystáme se provést několik zkoušek a Jason laskavě svolil, že se jich zúčastní - mám pravdu?“

„Ano - pokud nám U. S. Navy zapůjčí *Marvina*. MUMD bohužel žádnou hlubokomořskou ponorku nevlastní. Ale už se na tom pracuje.“

„Jednoho dne bych se rád potopil s vámi - možná,“ řekl Kilford. „Dokážete dolů k lodi dostat videospojení?“

„S optickým kabelem na tom není nic těžkého. Už máme připraveno několik monitorovacích okruhů.“

„Skvělé. Začnu přemlouvat našeho producenta. Ale už se nám rozblikalo světlo. První, kdo se dovolal, je paní omlouvám se, tak tedy slečna Chandrika de Silva z Notting Hill Gate. Prosím, slečno Chandriko...“

24.

Led

„Jsme na trhu, kde nabídka převyšuje poptávku,“ řekl Kato s úsměvem. „Americké i ruské námořnictvo se předhánějí ve výhodných nabídkách. Skoro bych myslel, že jsou ochotni nám za to, že jsme si od nich vypůjčili ty jejich radioaktivní hračky, ještě *zaplatit*.“

Manželé Craigovi s ním hovořili z druhé strany světa prostřednictvím nejnovějšího divu komunikační technologie. POLAR 1, zprovozněný s velkou slávou teprve před několika týdny, byl první optický kabel položený pod arktickou polární ledovou čepicí. Eliminováním obrovských vzdáleností ke geostacionární družici, které způsobovaly drobné, nicméně nepříjemné prodlení, se celosvětový telefonní systém výrazně zlepšil: jednotliví účastníci už si nemuseli navzájem skákat do řeči, ani ztrácet čas čekáním na odpovědi. Jak řekl generální ředitel INTELSTATU (odvážně se usmívající přes slzy žalu, které mu tekly z očí): „Komunikační satelity se konečně budou moci zabývat tím, proč byly původně stvořeny - poskytováním informací letadlům, lodím a automobilům - tedy *každému*, kdo se chystá vypravit ven na čistý vzduch.“

„Už jsi uzavřel smlouvu?“ zeptal se Donald.

„Podepíšu ji koncem týdne. Jednu ruskou, jednu americkou. Tak se budou předhánět, která pro nás odvede lepší práci. Není to lepší, než po sobě navzájem střílet nukleárními střelami?“

„Mnohem lepší.“

„Britové a Francouzi se také pokusili vstoupit do hry což nám samozřejmě pomohlo při smlouvání. Mohli bychom si dokonce najmout jednu jejich jako zálohu. Nebo pro případ, že bychom se rozhodli operaci uspišit.“

„Abychom udrželi krok s Parkym a spol? Nebo bychom svou část vraku vyzvedli dřív?“

Následovalo krátké ticho - právě tak dost dlouhé, aby otázka dorazila na Měsíc a zpět.

„Ale no tak, Edith!“ řekl pak Kato. „Myslel jsem spíš na nečekané obtíže. Není to přece závod - na něco takového rovnou zapomeňte! Slíbili jsme MUMD, že vrak vyzvedneme v době mezi sedmým a patnáctým dubnem ‘12. Chci jen mít jistotu, že svůj harmonogram dodržíme - to je vše.“

„A dodržíme?“

„Dovolte, abych vám ukázal jeden svůj soukromý film - ocenil bych, kdybyste vypnuli záznamový režim. Není to konečná varianta, ale rád bych slyšel váš názor.“

Donald si vzpomněl, že japonská filmová studia mají dlouholetou tradici v trikové práci s modely (Kolikrát už bylo Tokio zničeno nejruznějšími obludami?). Detaily lodi a mořského dna byly tak dokonalé, že docela ztratil pojem o měřítku. Každý, kdo by nevěděl, že viditelnost pod vodou není větší než sto metrů - přinejlepším - by si mohl myslet, že film byl natočen v realu.

Silně poškozená zadní část *Titaniku* - asi třetina jeho celkové délky - ležela na plochem bahnitém dně obklopena troskami, které se rozsypaly z lodi, když se přelomila v půli. Zád' samotná byla v docela dobrém stavu, ačkoliv paluba byla na několika místech proražená, ale víc vpředu to vypadalo, jako by do lodi udeřilo nějaké obří kladivo. Ze dna vyčnívala jen polovina kormidla, dva ze tří gigantických šroubů byly zcela pohřbeny. Vyprostit je bude největší problém celé operace.

„Vypadá pěkně zřízeně, co?“ zahlaholil Kato srdečně. „Ale dívejte se.“

Před vrakem líně proplul žralok, náhle si všiml imaginární kamery a spěšně zmizel. Hezká maličkost, pomyslel si Donald a v duchu vzdal hold animátorovi.

Čas filmu se zrychlil. Počítadlo v pravém horním rohu se rozvířilo, odměřujíc každou sekundu čtyřiaadvacet hodin. Shora se k lodi snesly štíhlé nosníky a samy se připevnilly k jejímu trupu. Tlusté kabely se jako hadi proplazily do nitra lodi.

Čtyřtý den - minul více než rok. Voda kolem lodi, která byla až do této chvíle nezvykle čirá, získala mléčný odstín. Nejprve horní část zádi, pak oplátování boků a nakonec celý vrak pomalu zmizel v obrovském bloku trpytivé běli.

„Šestistý den,“ řekl Kato hrdě. „Největší kostka ledu na světě - až na to, že nemá tak docela tvar kostky. Myslete na všechny ty chladničky, které prodáme.“

Možná v Asii, pomyslel si Donald. Ale ne ve Spojeném království - zvláště ne v Belfastu... Už teď se ozývaly protesty, volání ‘svatokrádež!’ a dokonce i hrozba bojkotování všeho japonského. Ale to byl Katův problém a on si ho byl určitě velice dobře vědom.

„Šestistý padesátý den. Tou dobou už bylo zpevněno i mořské dno pod trojicí lodních šroubů do hloubky několika metrů. Všechno teď tvoří jeden kompaktní blok. Už nám jen zbývá dopravit ho na povrch. Led vytváří jen zlomek vztlakové síly, kterou k tomu potřebujeme. Takže...”

„... takže jste požádal Parkyho, aby vám prodal pár milionů svých mikrokuliček.“

„Věřte mi nebo ne, Donalde, už jsme mysleli na to vyrobit si *vlastní*. Ale kopírovat západní technologii? To snad ne!“

„Tak co jste vymysleli místo toho?“

„Něco velice prostého - nasadíme na to skutečně špičkovou technologii.“

Nikomu to zatím prosím neříkejte - ale chystáme se nést *Titanic* na hladinu raketami.“

25.

Jason Junior

Bývaly časy, kdy náměstek ředitele Mezinárodního úřadu pro mořské dno (Atlantická oblast) neměl v podstatě žádné oficiální povinnosti, neboť obě poloviny operace *Titanic* probíhaly hladce. Ale Jason Bradley nepatřil k lidem, kteří se dokážou těšit z nečinnosti.

Jelikož si nemusel dělat starosti s postupem - příjem z jeho investic několikanásobně převyšoval jeho služební plat - mohl se považovat za nezávislého. Ostatní mohli být lapeni v klecích organizačních schémat, Jason Bradley přistupoval k plnění svých úkolů svobodněji a věnoval se výhradně záležitostem, které ho zajímaly. Někdy generálního ředitele informoval a někdy ne. Obvykle byla jeho iniciativa vítána, neboť jeho proslulost fungovala jako nejlepší propustka a vedoucí ostatních oddělení ho považovali spíše za exotického návštěvníka než za rivala. Další čtyři náměstci (Pacifický, Indický, Antarktický a Arktický) ho docela ochotně seznamovali s tím, co se děje v jejich oceánských sektorech. Všichni teď byli spojeni proti společnému nepříteli - globálnímu stoupání hladiny moře. Po mnoha letech dohadování se konečně shodli, že hladiny světových oceánů stoupají rychlostí jednoho až dvou centimetrů ročně.

Bluepace a ostatní ochránářské organizace z toho obviňovaly lidstvo, vědci už si tím tak jistí nebyli. Bylo pravda, že miliardy tun CO₂ z tepelných elektráren a výfuků automobilů nějaký podíl na 'skleníkovém efektu' měly, ale hlavním viníkem byla matička příroda sama. Veškeré lidstvo nedokázalo ani s vypětím všech sil vyprodukovat znečištění, které by se dalo srovnat s erupcí jediného velkého vulkánu. Ať už to však bylo tak nebo tak, lidem, jejichž domovy

se ještě za doby jejich života mohly ocitnout pod vodou, připadaly veškeré argumenty stejně akademické.

Hlavní vědec MUMD Franz Zwicker byl i široce uznávaným vedoucím světovým oceánografem - a sám se toto mínění nijak nesnažil vyvracet. První věc, které si návštěvník jeho kanceláře musel všimnout, byla obálka magazínu Time s titulkem 'Admirál světového oceánu.' A žádný návštěvník neunikl dřív, než si vyslechl přednášku nebo alespoň reklamní řeč na téma Operace NEPTUN.

„Je to skandál,“ říkával s oblibou Zwicker. „Máme kompletní fotografickou dokumentaci Marsu a Měsíce zachycující detaily o velikosti rodinného domku - ale většina *naší* planety je nám dosud naprosto neznámá. Utratili jsme miliardy na zmapování lidského genotypu v naději, že se nám podaří získat něco užitečného pro medicínu - snad, jednou! Nepopírám, že to má také svůj význam, ale zmapování dna světových oceánů s rozlišením jednoho metru by se nám vrátilo okamžitě. S kamerou a magnetometrem bychom mohli lokalizovat *všechny* vraky, které spočinuly na mořském dně od chvíle, kdy lidé začali vyrábět lodě!“

Těm, kteří ho obviňovali, že se stává monomaniakem, odpovídal po vzoru Edwarda Tellera: „To prostě není pravda. Já mám *několik* monomanií.“

Nebylo však pochyb, že operace NEPTUN mezi nimi zaujímala výsadní postavení, a po několika měsících působení Zwickerova vlivu ji začal sdílet i Bradley - alespoň když se zrovna nezabýval *Titanikem*.

Výsledkem měsíců jejich debat a gigabytů CADCAMingu byl Experimentální dalekodosahový průzkumník Mark I. Oficiální akronym EXDAP přežil necelý týden. Pak, prakticky přes noc, byl nahrazen jiným...

„Moc se svému otci nepodobá,“ řekl Roy Emerson.

Bradleyho už ten vtíp začínal unavovat, ačkoliv nikdo - kromě generálního ředitele - nechápal proč. Ale když ukazoval poslední zá-

zrak nějakému VVIPovi - o pouhé VIPy^{*)} se postaral jeho zástupce-obvykle to přešel trochu nakyslým úsměvem.

„Nikdo nikdy neuvěří, že se nejmenuje podle mne, ale opravdu tomu tak je. Jen čirou náhodou se robot amerického námořnictva, který provedl první průzkum *Titaniku*, jmenoval *Jason Junior*. Bojím se, že jméno našeho robota je odvozeno odtud.

Ale JJ MUMD je mnohem složitější - a naprosto nezávislý. Může operovat samostatně i několik dní - nebo týdnů - bez jediného lidského zásahu. Není jako první JJ, který byl řízen pomocí kabelu: říkalo se o něm, že to byla spíš loutka než skutečný robot. Našemu JJ jsme přestřihli nitky, takže teď může sám slídit po dnech oceánů po všem, co vypadá zajímavě.“

Jason Junior nebyl o mnoho větší než člověk a měl podobu tlustého torpéda s kamerami hledícími dopředu a dolů. Hlavní pohon obstarával jediný mnoholopátkový šroub a několik malých korekčních otočných trysek. Nesl velké množství nejrůznějších nástrojů, ale na rozdíl od ROVů neměl žádné vnější manipulátory.

„Cože, žádné ruce?“ řekl Emerson.

„Nepotřebuje je - a získáme tak mnohem příhodnější tvar, který nám dovoluje dosáhnout vyšší rychlosti. JJ je výhradně průzkumník. Pokud objeví něco zajímavého, můžeme to vždycky sebrat později. Jemu postačí magnetometr a sonar.“

Emerson byl upřímně zaujat. Tohle byl druh zařízení, jaké probouzely jeho vynálezecké instinkty. Krátká sláva, kterou mu před mnoha lety přinesl jeho Sonický stěrač, už vyrchala - ačkoliv bohatství, jež mu přinesl, našťastí ne.

Zdálo se, že byl mužem jediného nápadu. Všechny jeho pozdější vynálezy se ukázaly být k ničemu a jeho široce publikovaný experiment *naházet mikrokuličky do Titaniku* trubicí naplněnou vzduchem skončil debaklem. Emersonova ‘díra v moři’ tvrdohlavě odmítala zůstat otevřená a shazované kuličky se většinou zarazily v půli cesty - pokud jejich proud nebyl tak malý, že to bylo technicky neupotřebitelné.

^{*)} VIP - Very Important Person - užívaná zkratka pro velice důležitou osobu.
VVIP - velice, velice důležitá osoba. Pozn. překladatele.

Parkinsonové byli velice zklamáni a dali to Emersonovi při nejbližším zasedání správní rady najevo způsobem obvyklým pro Brity z vyšších společenských tříd - dokonce i Emersonův dobrý přítel Rupert se k němu po několik týdnů choval velice chladně.

Ale přišly ještě horší věci. Nějaký washingtonský karikaturista stvořil postavičku bláznivého 'Thomase Alvy Emersona', jehož nesmyslné vynálezy by zahanbily i Rube Goldberga. Začal s motorovým zipem a pokračoval přes digitální kartáček na zuby ke kardiosimulátoru na solární pohon. Když přišel s Braillovým rychloměrem pro slepé řidiče, Roy Emerson se obrátil na svého právníka.

„Vyhrát spor ohledně urážky na cti proti síti,“ řekl mu Joe Wickram, „je zhruba stejně snadné jako napsat Otčenáš na zrnko rýže fixem. Odpůrci se budou hájit všeobecně rozšířeným názorem, veřejnými zájmy a budou citovat dlouhé pasáže z Prohlášení práv. Jistě,“ dodal s nadějí v hlase, „pokud bys do toho přesto chtěl jít, udělal bys mi velkou radost. Vždycky jsem chtěl někoho zastupovat před Nejvyšším soudem.“

Emerson od svého záměru velice rozumně odstoupil alespoň do chvíle, kdy budou mít něco konkrétnějšího. Všichni Parkinsonové do posledního muže - a ženy - to však považovali za nefér a nedali mu pokoj. Ačkoliv už jeho technické návrhy nebrali příliš vážně, pobízeli ho, aby v případech, jako byl tento, neházel tak snadno flintu do žita.

Rozvojové centrum MUMD na Jamajce nemělo tajemství a bylo otevřeno pro každého. Bylo - alespoň teoreticky - nezištnou poradenskou službou pro každého, kdo měl co do činění s mořem. Zástupci společností Parkinson's a Nippon-Turner je navštěvovali velice často, aby s ním konzultovali své problémy - a pokud to jen trochu šlo, pak i problémy svých konkurentů. Velice si dávali pozor, aby jejich návštěvy navzájem nekolidovaly, ale tu a tam se přece jen stalo, že se setkali a pak nezbyvalo, než se s rozpačitou zdvořilostí pozdravit. Pokud se Roy Emerson nepletl, zahlédl i tentokrát v odbavovací hale Kingstonského letiště Katovy lidi.

MUMD si této zvláštnosti ve společenských vztazích byl samozřejmě dokonale vědom a dělal, co bylo v jeho silách, aby ji využil ku svému prospěchu. Franz Zwicker byl zvlášť pověstný prosazová-

ním vlastních experimentů - a přesvědčováním jiných, aby je zaplatili. Bradley se rád přidal, zvláště když se to týkalo JJ. V tom případě si velice ochotně s kýmkoliv popovídal a trousil kolem sebe reklamní prospekty.

„...Jakmile bude software odladěn natolik,“ řekl Bradley Emersonovi, „že si dokáže poradit s jakýmkoliv nebezpečnými situacemi, pustíme ho na svobodu. Bude schopen zmapovat mořské dno mnohem podrobněji, než kdokoliv před ním. Vždycky když skončí určitý úsek své práce, vypluje na povrch, my si ho vyzvedneme, vyměníme mu baterie a přehrajeme data. A pak ho zase vypustíme.“

„Řekněme, že se setká s velkým bílým žralokem?“

„I na to jsme mysleli. Pozornost žraloků zřídka přitahuje něco, co neznají, a JJ určitě nevypadá příliš chutně. A jeho sonar a elektromagnetické vlny, které kolem sebe šíří, spolehlivě zaženu většinu predátorů.“

„Kde ho plánujete vyzkoušet - a kdy?“

„Začneme příští měsíc na nějaké dobře zmapované lokalitě. Pak na kontinentálním šelfu. A potom - v Grand Banks.“

„Nemyslím, že kolem *Titaniku* najdete něco nového. Z obou jeho částí byl vyfotografován snad každý milimetr.“

„To je pravda; však nás také ve skutečnosti ani nezajímají. Ale JJ může sondovat až dvacet metrů pod mořským dnem a pátrat po menších troskách. Bůh ví, co je dosud pohřbeno v bahně. Ale i když se nám nepodaří najít nic senzačního, předvedeme tak schopnosti JJ - a zajistíme našemu projektu potřebnou publicitu. Příští týden mám v úmyslu uzavřít smlouvu na *Explorer*. Už je to dávno, co jsem byl naposledy na jeho palubě - a Parky - tedy Rupert - říkal, že pro mne má něco zajímavého.“

„To určitě,“ zašklebil se Emerson. „Neměl bych ti to říkat, ale objevili jsme *opravdový* poklad *Titaniku*. Přesně tam, kde měl být.“

26.

Pohár Medicejských

„Zajímalo by mne, jestli si vůbec uvědomuješ,“ zařval Bradley, aby přehlušil burácení a rachocení strojů, „jak výhodný obchod se nám podařil. Její stavba stála skoro čtvrt miliardy - a to ještě v době, kdy miliarda byly skutečné peníze.“

Rupert Parkinson měl na sobě neposkvrněný jachtařský oděv, který - zejména svým tvrdým kloboukem - působil u vodní propusti *Glomar Exploreru* poněkud nepřípadně. Olejovitý obdélník vody - větší, než tenisový kurt - byl obklopen většinou značně letitým záchranařským a manipulačním zařízením. Všude bylo možno zahlédnout známky spěšných oprav a zlověstné nálepky MIMO PROVOZ. Jiné součásti výstroje už byly dány do pořádku - Parkinson dokonce tvrdil, že jsou mírně popředu.

Těžko věřit, pomyslel si Bradley, že už je to skoro pětatřicet let, co jsem tady stál a díval se do stejného černého obdélníku vody. *Necítím* se o pětatřicet let starší... Ale nevzpomínám si už ani na toho nezralého mladíka, který se tady upsal na svou první větší práci. Určitě se mu ani nesnilo, že jednou bude dělat to, co teď dělám já.

Vyvinulo se to lépe, než očekával. Po desetiletí válčení s právníky OSN a celou abecedou ministerstev nejrozumnějších států a ochránců životního prostředí Bradley zjistil, že ti všichni jsou velice nutným zlem.

Dny Divokého západu na moři už byly pryč. Časy, kdy sto sáhů pod hladinou moře platilo jen velice málo zákonů už pominuly, teď byl šerifem a ke svému překvapení zjišťoval, že se mu to líbí.

Jeden z odznaků jeho nového postavení - někteří jeho staří kolegové to nazývali 'konverzí' - byl zarámovaný certifikát Bluepace,

který visel na zdi jeho kanceláře hned vedle fotografie z minulých let, která ho ukazovala po boku známého hasiče požárů ropných plošin, 'Reda' Adaira. Na fotografii stála poznámka: 'Jasone - není to skvělé nebýt otravován pojišťovacími agenty? Hodně štěstí přeje - Red.'

Věnování Bluepace znělo vznešeněji:

JASONU BRADLEYMU - JAKO PROJEV
UZNÁNÍ ZA VAŠE HUMÁNNÍ CHOVÁNÍ
K UNIKÁTNÍMU STVOŘENÍ, *OCTOPUS*
GIGANTEUS VERRILL.

Alespoň jednou měsíčně mohl Bradley opustit svou kancelář a odletět na Newfoundland - na místo, které už zase dělalo čest svému jménu. Od chvíle, kdy začaly záchranné operace, se pozornost stále větší a větší části světa obracela ke Grand Banks. Odpočet k 2012 začal a sázky na vítěze 'Závodu o *Titanic*' už byly uzavřeny.

A ještě jedna věc teď přitahovala zájem - poněkud morbidní...

„Co mě dokáže doopravdy znechutit,“ řekl Parkinson, když ruch kolem poněkud utichl, „jsou ti ghúlové, kteří se pořád vyptávají: 'Už jste našli nějaké mrtvolý?'“

„Mne se ptají stejně. Jednoho dne se neubráním a řeknu jim: 'Zatím ne - ale jestli s tím nepřestanete, budete vy první!'“

Parkinson se zasmál.

„To musím někdy zkusit. Ale já si také našel svou odpověď. Víš, že pořád nacházíme na mořském dně střevíce a boty - v párech a několik centimetrů od sebe? Obvykle jsou to levné a silně obnošené boty, ale minulý měsíc jsme natrefili na pár luxusních anglických kožených polobotek. Vypadaly, jako by se tam ocitly rovnou od ševce. Pořád je na nich ještě nálepka: 'Na audienci u Jeho Veličenstva.' Očividně patřily někomu z první třídy...

Umístil jsem je do skleněné vitríny v mé kanceláři a když se mne někdo začne vyptávat na mrtvolý, ukážu na ně a řeknu: 'Podívejte se - uvnitř nezůstal ani kousíček kosti. Tam dole se to nejružnějšími hladovci jen hemží. Nebýt tříslových kyselin, zmizela by i ta kůže.' To je většinou umlčí okamžitě.“

Glomar Explorer nebyl navržen pro pohodlný pobyt, ale Rupertu Parkinsonovi se podařilo proměnit jednu z kajut na zádi, přímo pod heliportem, na luxusní hotelový pokoj. Bradleymu to připomnělo jejich první setkání na Picadilly - kdysi dávno, jak se teď zdálo. Kromě jiného pokoj obsahoval i jeden předmět, který se tam nezdál být příliš na místě.

Byla to dřevěná bedna, asi metr vysoká a vypadala docela nově. Ale když k ní Bradley přišel dřív, ucítil nezaměnitelný odér - kovový příchuch jodidů, který neklamně označoval předměty potopené dlouho v moři. Kterýsi potápěč - nebyl to Cousteau? - kdysi použil frázi 'vůně pokladů.' Ted' visela ve vzduchu - a zvedala krevní tlak.

„Gratuluji, Ruperte. Takže ses do pradědečkovy kajuty přece jen dostal.“

„Ano. Dva z hlubokomořských ROVů tam pronikly minulý týden a trochu to tam obhlédly. Tohle byla první věc, kterou odtamtud vynesli.“

Na bedně stále ještě byl nápis, který nesetřel ani stoletý pobyt v mořské vodě, a který poněkud mátl:

BROKEN ORANGE PEKOE*)
UPPER GLENCAIRN
MATAKELLE

Parkinson zvedl takřka uctivě víko a odhrnul kovovou fólii, která byla pod ním.

„Standardní osmdesátilibrová ceylonská bedna na čaj,“ řekl. „Měla náhodou tu správnou velikost, takže ji jen přeložili. Vůbec jsem netušil, že v roce 1912 už používali hliníkové fólie! Samozřejmě, *orange pekoe* se dnes dá na aukci v Colombu prodat za velice slušnou cenu, ale svůj úkol už splnil. Skvěle.“

Parkinson setřel kouskem tuhé lepenky svrchní vrstvu černého bláta. Bradleyovi připadal docela jako podmořský archeolog, vyprošťující ze dna kus starobylé keramiky. To, co vytáhl, však nebyla pětadvacet staletí stará řecká amfora, ale něco mnohem propracovanějšího.

*) Značkový čaj z drcených pupenců čajovníku. Pozn. překladatele.

„Pohár Medicejských,“ zašeptal Parkinson takřka zbožně. „Nikdo ho neviděl už sto let. Nikdo ani *nedoufal*, že ho ještě kdy uvidí.“

Podářilo se mu očistit pouze několik palců odshora, ale to stačilo, aby se ukázal prstenec skla, v jehož nitru vytvářela mnohabarevná vlákna ty nejsložitější krajkové vzory.

„Očistíme to až na pevnině,“ řekl Parkinson, „ale takhle asi vypadá.“

Otevřel knihu, která před ním ležela na stolku. *Slavné benátské sklo*, stálo na ní. Celostránková fotografie zobrazovala něco, co na první pohled vypadalo jako blyštivá fontána.

„Nevěřím tomu,“ řekl Bradley po několika sekundách němého úžasu. „Jak z tohotohle někdo mohl pít? Nebo jinak, jak to někdo dokázal *vyrobit*?“

„Dobrá otázka. Tak za prvé, je to čistě ozdobná záležitost. Byl určen ke koukání, ne k užívání. Dokonalé potvrzení Wildova výroku: ‘Umění je naprosto neužitečné.’“

A ani nevíš, jak rád bych ti uměl odpovědět na tvou druhou otázku. *Prostě to nevíme*. Samozřejmě, že dokážeme uhodnout některé z technik, které při jeho výrobě byly použity - ale jak se foukači podařilo vytvořit tyhle propletené kudrlinky? A podívej se, jak jsou tyhle malé kuličky vyrobeny jedna v druhé! Kdybych nevěděl, odkud pohár pochází, přísahal bych, že byl vyroben při nulové gravitaci.“

„Tak *proto* si Parkinsonové zamluvili místo na Skylabu 3.“

„To jsou jen řeči - tak směšné, že na ně ani nemá smysl odpovídat.“

„Roy Emerson mi říkal, že už se těší na svou první cestu do vesmíru... a na práci v beztlížné laboratoři.“

„Budu muset Royovi odfaxovat zdvořilou připomínku, aby ráčil držet tu svou zatracenou hubu zavřenou. Ale když už jsi s tím začal - ano, skutečně si myslíme, že foukání skla při nulové gravitaci skýtá jisté možnosti. Možná, že to zrovna nerozpoutá revoluci v průmyslu jako průběžné lití skla v minulém století - ale za pokus to stojí.“

„Možná je to trochu netaktní otázka, ale jakou má ten pohár cenu?“

„Předpokládám sice, že se neptáš z pozice své funkce, ale stejně ti na tuhle otázku nemohu odpovědět dřív, než se podívám do záznamů

společnosti. Koneckonců, víš sám, jak bláznivý je obchod s uměním - ceny kolísají víc než akcie na burze! Vezmi si třeba ty megadolarové mazanice z dvacátého století, kterých se teď není možné zbavit. A v tomto případě do hry vstupuje ještě pohnutá historie toho poháru - jak bys ocenil *tu*?“

„Alespoň odhad.“

„Byl bych velice zklamán, kdyby to bylo méně než padesát milionů.“

Bradley hvízdal.

„A kolik je toho ještě tam dole?“

„Spousta. Mám tady úplný seznam sestavený pro plánovanou expozici ve Smithsonově muzeu. *Uskuteční se* - ale se stoletým zpožděním.“

Na seznamu bylo víc než čtyřicet položek, všechny s vysoce technickými popisy v italštině. Asi polovina z nich byla označena otazníkem.

„To je tak trochu záhada,“ řekl Parkinson. „Dvaadvacet kusů chybí - ale *my víme*, že byly na palubě a jsme si jisti, že je pradědeček měl ve své kajutě, protože si stěžoval, kolik mu zabírají místa - že nemůže pořádat večírky.“

„Takže to zase hodíme na Francouze?“

Byl to starý vtíp a poněkud zahořklý k tomu. Jedna z francouzských expedic k vraku, která se uskutečnila krátce po jeho objevení v roce 1985, napáchala při pokusu o záchranu některých předmětů rozsáhlé škody. Ballard a jemu podobní jim to nikdy nezapomněli.

„Ne. Myslím, že mají velice dobré alibi. Uvnitř jsme byli nadevší pochybnost první. Myslím, že je pradědeček přestěhoval do některé z vedlejších kajut nebo chodeb určitě ne daleko - a dříve nebo později je najdeme.“

„Doufám, pokud je tvůj odhad správný - a pokud vím, jsi v tom směru znalec - ty bedny skla by vám zaplatily všechny výlohy. Co-koliv byste získali navíc, by tedy byl čistý zisk. Dobrá práce, Ruper-te.“

„Díky. Doufáme, že Fáze dvě proběhne stejně hladce.“

„Krték? Všiml jsem si ho na palubě. Něco nového od vaší poslední zprávy - poněkud stručné, mimochodem?“

„Co se dá dělat. Jsme teď v časovém stresu a tvůj úřad přísně sleduje každé odchylky od harmonogramu. Ale z nejhoršího jsme už venku - doufám.“

„Pořád ještě plánujete provést nejprve zkoušku na mořském dně?“

„Ne. Pojedeme rovnou na ostro. Jsme si jisti, že všechny systémy pracují jak mají, tak proč otálet? Vzpomínáš si, jak to bylo s programem Apollo v roce 1968? Byl to jeden z nejodvážnějších experimentů v historii lidstva... Obrovský nosič Saturn V byl v praxi vyzkoušen jen dvakrát - bez lidské posádky - a druhý let byl částečně nezdarem. Přesto se NASA rozhodlo pro kalkulované riziko a příští let byl s lidmi na palubě - a rovnou k Měsíci!

Jistě, my o tak vysokou sázku nehrajeme, ale pokud Krtek selže - nebo o něj přijdeme - budeme v pořádném průšvih. Celá naše operace na něm závisí. Čím dříve se o případných problémech dozvíme, tím lépe.

Něco takového ještě nikdo nevyzkoušel a my sázíme hned na první pokus. Samozřejmě bychom byli rádi, kdybys byl při tom.

A teď, Jasone - což takhle dát si šálek čaje?“

27.

Soudní zákaz

Článek 1

Použité termíny a kompetence

1. Pro účely této dohody:

- (1) 'Oblastí' se rozumí mořské dno, dno oceánu a jeho podloží mimo hranice národních zákonných působností
- (2) 'Úřadem' se rozumí Mezinárodní úřad pro mořské dno;

Článek 145

Ochrana mořského životního prostředí

V souladu s touto dohodou budou provedena potřebná měření týkající se všech aktivit v oblasti, jež budou mít za úkol zajistit účinnou ochranu mořského životního prostředí před škodlivými vlivy, které by mohly z takovýchto aktivit povstat. Úřad přijme příslušné zásady, regulační opatření a postupy pro *inter alia*:

- (a) prevenci, omezení a kontrolu znečištění a jiného ohrožení mořského životního prostředí... zvláště pak ohrožení pocházející od takových aktivit, jako je provádění zkušebních i těžebních vrtů, odkryvů a operací spojených s údržbou zařízení k těžbě potřebného.

(Konvence Organizace spojených národů o mořském dnu, 1982)

„Ted' jsme ve skutečném maléru,“ oznámil Kato ze své kanceláře v Tokiu, „a myslím to naprosto vážně.“

„V čem je problém?“ zeptal se Donald Craig, který odpočíval v zahradě svého zámku. Čas od času dopřával svým očím, aby se mohly zaostřit na něco vzdálenějšího než půl metru a tohle bylo obzvlášť teplé a slunné jarní odpoledne.

„Bluepace. Poslali MUMD další protestní petici - a bojím se, že tentokrát uspějí.“

„Myslel jsem, že jste to s nimi vyřídili.“

„Já také. V našem právním oddělení budou padat hlavy. Můžeme udělat všechno, co jsme si naplánovali - kromě samotného vyzvednutí vraku.“

„Trochu pozdě to zjistit, nemyslíte? A nikdy jste mi vlastně neřekl, jak miníte získat přídatnou vztahovou sílu. To vaše vtipkování o raketách jsem samozřejmě nikdy nebral vážně.“

„To je mi líto - jednali jsme s Dupontem, Thiokolem, Union Carbide a půl tuctu jinými - ale nechtěl jsem mluvit o ničem konkrétním, dokud nebudeme mít pojištěnou hlavní dodávku.“

„Čeho?“

„Hydrazinu. Raketového monopoliva. Takže jsem s pravdou raději šetřil.“

„Hydrazinu. Kde jen jsem - No jistě! Tím ho přece nadzvedl Cussler ve filmu *Vyzvedněte Titanic!*“

„Ano, a byl to docela dobrý nápad - hydrazin se rozkládá v čistý dusík a vodík, plus spoustu tepla. Ale Cussler proti sobě neměl Bluepace. Nějak se jim podařilo vyčenichat, co chystáme - moc by mne zajímalo jak - a prohlásili, že hydrazin je nebezpečný jed. Ať prý s ním budeme zacházet jakkoliv opatrně, nějaký že do vody vždycky unikne a takové ty obvyklé řeči.“

„Je to jed?“

„No, já bych ho nepil. Páchne jako koncentrovaný čpavek a chutná pravděpodobně ještě hůř.“

„Tak co budeme dělat?“

„Bojovat, samozřejmě. A pracovat na alternativách. Parky se potrhá smíchy, až se to dozví.“

28.

Krtek

Třímístná hlubokomořská ponorka *Marvin* byla vystavěna jako následník slavného *Alvina*, který sehrál tak významnou úlohu při prvním průzkumu vraku. *Alvin* sám nejevil nejmenší úmysl odejít na odpočinek, ačkoliv snad už každá jeho součástka byla dávno vyměněna.

Marvin byl také mnohem pohodlnější než jeho předchůdce a měl silnější energetické zdroje. Už nebylo nutné přečkat nudné dvě a půl hodiny volného pádu k mořskému dnu. S pomocí motorů dosáhl *Marvin Titaniku* za méně než hodinu. A v případě nouze se mohla katapultovaná titanová koule obsahující posádku dostat na hladinu během minuty - jako nestlačitelná vzduchová bublina uvolněná z hlubiny.

Pro Bradleyho to bylo hned dvojí prvenství. Ještě nikdy neviděl *Titanic* na vlastní oči a ačkoliv řídil *Marvinu* při zkušebních plavbách v hloubce několika set metrů, nikdy s ním nebyl až na dně. Nutno říct, že na něj dohlížel řádný pilot ponorky, který dělal co mohl, aby nebyl pouhým pasažérem.

„Výška dvě stě metrů. Směr k vraku jedna dvě nula.“

Výška! To bylo slovo, které znělo uším potápěče podivně. Ale tedy, v bezpečné kouli *Marvinovy* kabiny, byla hloubka skoro irrelevantní. Co Bradleyho skutečně zajímalo byla jeho vzdálenost ode dna a aby se nestřetl s nějakou překážkou. Měl pocit, že neřídí ponorku, ale nízko letící letadlo - a pátrá v husté mlze po orientačních bodech krajiny pod sebou.

‘Pátrá’ však nebyl příliš výstižný výraz, protože přesně věděl, kde se jeho cíl nachází. Jeho jasně viditelné echo na obrazovce palubního

sonaru bylo přímo před ním; teď už byl jen sto metrů vzdálený. V příštím okamžiku ho musí zachytit televizní kamera, ale Bradley se chtěl řídit raději vlastníma očima. Nebyl dítětem videověku, pro které nebylo skutečné nic, co nevidělo na obrazovce.

Náhle se ve světle *Marvinových* reflektorů vynořilo ostří přídě.

Bradley vypnul motor a nechal malé plavidlo pomalu doplout k ocelovému útesu.

Teď byl od *Titaniku* oddělen jen několika centimetry korundového skla, které zadržovalo obrovský tlak venku. Přímo před sebou měl ducha, který strašil v Atlantiku už skoro sto let. Zdálo se, jako by stále plul vpřed, jako by jeho cesta teprve začala.

Obrovská kotva, napůl zakrytá našedlým porostem chaluh, stále trpělivě čekala, až bude spuštěna. *Marvin* vedle ní vypadal jako trpaslík a volně visící tuny oceli působily tak zlověstně, že Bradley bezděčně zadržel dech a zakormidloval stranou. Pomalu projížděl kolem lodních okének zírajících slepě do prázdnoty jako prázdné oční důlky lebky.

Bezmála zapomněl na cíl své cesty, když ho hlas ze světa nahoře vrátil zpátky do reality.

„*Explorer* volá *Maruina*. Čekáme.“

„Omlouvám se, jen jsem se kochal výhledem. Je to velice působivé, kamery tu nejsou k ničemu. Člověk to musí vidět na vlastní oči.“

To byl starý argument, který - co se Bradleyho týče byl jasný už dávno. Ačkoliv roboti se svými citlivými čidly byli nedocenitelní - vlastně naprosto nezbytní - ani při průzkumu, ani při vlastních operacích nedokázali poskytnout plnou představu. ‘Telepřítomnost’ byla dobrá věc, ale občas způsobovala nebezpečné iluze. Člověk si mohl myslet, že zakouší sto procent nějaké vzdálené reality, ale ve skutečnosti to bylo jen pětadevadesát procent - a zbývajících pět procent mohlo být životně důležitých: lidé umírali, protože pořád ještě neexistoval uspokojivý způsob, jak přenášet ty varovné signály, které bylo nutno prostě vycítit. Ačkoliv už Bradley viděl vrak tisíckrát na videu, teprve teď měl pocit, že ho chápe.

Nedokázal se od toho pohledu odtrhnout a konečně pochopil, jak se asi musel cítit Robert Ballard, který měl na první prohlídku vraku

jen *sekundy*. Pak uvedl v činnost pomocné trysky, obrátil *Marvina* od obřího kovového útesu a zamířil ke svému skutečnému cíli.

Krtek spočíval na kolébce asi dvacet metrů od *Titaniku*, namířený pod úhlem pětáctyřiceti stupňů dolů ke dnu. Vypadal trochu jako nesprávně usazená kosmická loď a kolovala spousta etnických vtipů o odpalovací rampě vyrobené inženýry z jistých malých evropských zemí.

Kónická vrtná hlavice už byla zabořena v sedimentu a několik metrů široké ocelové pásy, ke které byl Krtek připojen, leželo roztaženo na mořském dně za ním. Bradley natočil *Marvina* tak, aby měl co nejlepší výhled, a přepnul videozáznam na nejvyšší rychlost.

„Jsme připraveni,“ zahlásil nahoru. „Začněte odpočet.“

„Začínáme na T minus deset sekund. Gyroskopy běží... sedm... šest... pět.... čtyři... tři... dva... jedna... odlet! Omlouvám se - chtěl jsem říct začínáme vrtat!“

Vrtná hlavice se začala otáčet a Krtek byl takřka okamžitě zahalen oblakem usazeniny. Přesto Bradley stačil postřehnout, že se do dna zaryl s pozoruhodnou rychlostí: byla to otázka pouhého okamžiku, kdy celý zmizel po povrchem.

„Odstartoval hladce,“ zahlásil nahoru. „Nic nevidím - rampa je zahalena v oblacích dýmu. Tedy bahna...“

Už se usazuje. Krtek zmizel. Zbýl po něm jen malý kráter a ten se pomalu zaplňuje. Pluji na opačnou stranu, kde by se měl vynořit.“

„Nemusíš spěchat. Nejkratší odhad je třicet minut. Nejdelší padesát. Tady nahoře se na to uzavírají sázky.“

V sázce je mnohem víc, než těch pár dolarů, pomyslel si Bradley, zatímco s *Marvinem* obeplouval před *Titaniku*. Pokud Krtek uvázne dřív, než se dostane na druhou stranu, Parky a spol se budou muset vrátit k rýsovacím prknům.

Čekal na levoboku lodi čtyřicet pět minut, než se krtek zase vynořil. Nešlo o žádný rychlostní rekord: panenská plavba Krtka byla korunována naprostým úspěchem.

První z plánovaných třiceti pásů, z nichž každý měl nosnost tisíce tun, byl bezpečně umístěn. Až budou instalovány ostatní, bude moci být vrak *Titaniku* vyzvednut jako meloun v síťovce.

Byl to jen teoretický předpoklad, který se však právě začal naplňovat. Florida byla pořád ještě daleko, ale teď jako by přece jen byla o kousek blíž.

29.

Sarkofág

„Našli jsme to!“

Roy Emerson ještě nikdy neviděl Ruperta Parkinsona v tak bujaré náladě. Najednou vypadal naprosto neanglicky.

„Kde?“ zeptal se. „Jsi si tím jistý?“

„Na devadesát devět - dobrá, na devadesát pět procent. Přesně tam, kde jsem čekal. Byla tam neobydlená kajuta - nestačili ji včas připravit. Na stejné palubě jako pradědečkova, jen několik yardů od ní. Dveře byly vzpříčené, takže se dovnitř budeme muset prolomit. ROV na tom zrovna pracuje. Měl bys být u toho.“

Možná, pomyslel si Emerson. Ale je to rodinná záležitost a on by se cítil jako vetřelec. Kromě toho, mohl to být falešný poplach - jako většina zpráv o pokladech.

„Za jak dlouho se dostanete dovnitř?“

„Myslím, že to nebude trvat déle než hodinu - plech není příliš tlustý.“

„Takže hodně štěstí. Dej mi vědět, jak to dopadlo.“

Roy Emerson se vrátil zpátky k tomu, co se sám před sebou pokoušel vydávat za práci. Měl špatný pocit, když nic nevynalézal, což bylo takřka pořád. Právě teď se pokoušel omezit elektronický chaos ve svých databankách a to mu dávalo pocit užitečně stráveného času.

A tak přišel o všechno vzrušení.

Malá skupinka v Rupertově kajutě na *Glomar Exploreru* byla tak zaujata obrazovkou monitoru, že úplně zapomněla na své pití - což nebylo zase tak divné, uvážíme-li, že byli v souladu s dlouholetou tradicí podobných lodí nealkoholici.

Při této příležitosti se sešel rekordní počet Parkinsonů - skoro kvorum, podotkl někdo. Ačkoliv jen nemnozí sdíleli Rupertův optimismus, připadalo jim to jako dobrá záminka podívat se, jak operace pokračují. Jedině George už tady jednou byl - William, Arnold a Gloria byli na palubě lodi poprvé. Zbytek skupiny, která sledovala, jak ROV 3 pomalu klouže po palubě *Titaniku*, byli lodní důstojníci a starší inženýři, naverbovaní z půl tuctu oceánografických firem.

„Všimli jste si,“ zašeptal někdo, „jak všude vybuchely chaluhy? Musí to být našimi světly, protože když jsme začali, tak tam nebyly. Hele, kapitánský můstek vypadá jako visuté zahrady v Babylonu...“

Když ROV 3 začal sestupovat zející šachtou hlavního schodiště, konverzace utichla docela. Před sto lety sestupovaly stejnou cestou elegantní dámy a jejich uhlazení průvodci po měkkých kobercích, aniž tušili, co je čeká - nebo si dokázali představit, že za méně než dva roky ukončí první výstřely světové války báječnou edvardovskou dobu, kterou tak dokonale ztělesňovali.

ROV 3 zahrnul do hlavní pravoboké chodby na promenádní palubě a právě proplouval kolem řady kabin první třídy. V těchto omezených prostorech se pohyboval velice pomalu a televizní obraz byl omezen na nehybné černobílé snímky měnící se každé dvě sekundy.

Všechna data a signály teď byly přenášeny ve formě ultrazvuku do zesilovače na palubě. Čas od času docházelo k znepokojujícímu zpoždování, když obrazovka potemněla a jediná zpráva přicházející z ROV 3 bylo vysoké pískání. Nějaká překážka pohlcovala vlny a způsobovala krátkodobé výpadky ve spojení. Napětí v Parkinsonově kajutě rostlo. Uplynulo několik minut, během nichž nikdo nepromluvil jediné slovo.

Když se robot konečně dostal ke svému cíli - k obyčejným dveřím bez jakékoliv tabulky nebo označení - všichni si společně oddechli. Bílá barva dveří jasně zářila ve světle reflektorů. Lakýrníci jako by odešli teprve včera, až na několik skvrn byl lak na dveřích naprosto netknutý.

ROV 3 započal obtížný, ale nevyhnutelný manévr ukotvení se - operace stejně důležitá pod vodou jako ve vesmíru. Nejprve nastřelil do dveří dva explozivní šrouby a přichytil se k nim, takže teď byl pevně spjat se svým pracovištěm.

Záře kyslíkem živeného řezného plamenu ROVu zastínila i jeho vlastní reflektor. Tenký plech dveří nekladl žhnoucím noži - oblíbenému nástroji celých generací bankovních lupičů - žádný odpor. Za necelých pět minut byl vyřezán kruh o takřka metrovém poloměru, který pomalu odpadl a zvedl při tom malý obláček naplaveniny.

ROV 3 se odpoutal a zvedl se o několik centimetrů, aby mohl nahlédnout dovnitř. Obraz se zachvěl a pak se ustálil, jak se automaty přizpůsobily nové situaci.

Rupert Parkinson potěšeně vykřikl.

„Jsou tam!“ zvolal. „Přesně jak jsem říkal - jedna... dvě... tři-čtyři-pět... zatoč kamerou doprava - šest... sedm - trochu výše... *Můj Bože - co je tohle?*“

Později si nikdo nevzpomněl, kdo zaječel první.

30.

Pieta

Jason Bradley už něco podobného viděl ve filmu z vesmíru, jehož jméno si nedokázal vzpomenout.. Byl tam mrtvý astronaut svíraný v mechanickém náručí a odnášený dál ke hvězdám... Ale tato robotická pieta se vynořovala z hlubin Atlantiku, zatímco na hladině kroužil člun, aby ji přijal.

„Tahle je poslední,“ řekl Parkinson ponuře. „Děvče. Pořád ještě neznáme její jméno.“

Zrovna jako těch ruských námořníků, pomyslel si Bradley, kteří byli před více než třiceti lety pohřbeni právě z této paluby. Nedokázal tomu zabránit, to hloupé klišé se mu neodolatelně vynořilo z mysli: ‘Tak jednou skončím i já.’

A stejně jako mnozí námořníci vylovení při operaci JENNIFER i tato mrtvá vypadala jako by spala. Byl to nanejvýš udivující - vlastně by se dalo říct záhadný - aspekt celé té věci, dráždící obrazotvornost. lidí na celém světě. Po vší té práci, kterou jsme si dali s vysvětlováním, že nejspíš nenajdeme ani úlomky kostí...

„Mne spíš překvapuje,“ řekl Parkinson, „že jsi po všech těch letech vůbec někoho dokázal identifikovat.“

„Noviny z té doby - rodinná alba - i ti nejchudší irští emigranti si nechali udělat nějakou tu fotografii. Zvláště když navždy opouštěli svůj domov. Nemyslím, že v celém Irsku existuje jediná půda, kterou média v posledních dnech řádně neprohrabala.“

ROV 3 předal své břemeno potápěčům v gumových oblecích, kteří kolem kroužili ve svých nafukovacích člunech. Ti ho uložili opatrně, jemně, do sítě připevněné k jednomu z bočních jeřábů *Exploreru*. Očividně bylo lehké, jeden muž si s ním dokázal bez potíží poradit.

Parkinson a Bradley beze slova odstoupili od zábradlí. Už viděli dost. V průběhu uplynulých osmačtyřiceti hodin bylo z podmořské hrobky, kde spočívali bezmála století, vyneseno pět mužů a jedna žena. Čas se jich zjevně nedotkl.

Když došli do Parkinsonovy kabiny, Bradley svému společníkovi podal malý počítačový modul. „Tady je to, řekl. „Laboratoře MUMD pracovaly přesčas. Pořád ještě zůstávají některé nevysvětlené podrobnosti, ale obecnou představu už máme.

Nevím, jestli jsi slyšel příběh o *Alvinovi* - na počátku své kariéry se ztratil v hlubině. Posádce se jen tak tak podařilo uniknout - a přitom v něm nechala svou svačinu.

Když byla ponorka o několik let později vylovena, svačina posádky zůstala *přesně* tak, jak ji tam zanechali. Tehdy jsme si poprvé uvědomili, jak dokáže studená voda s nízkým obsahem kyslíku zpomalit organický rozklad.

A pak byla ve Velkém jezeře objevena mrtvá těla, která vypadala dokonale zachovalé po celých desetiletích - na tvářích námořníků byl stále ještě vidět překvapený výraz!

Jak se zdá,“ pokračoval Bradley, „prvním činitelem byla skutečnost, že těla byla uložena v uzavřeném prostředí, kam nepronikly žádné mořské organizmy. Patrně tam uvízli, když se pokoušeli najít cestu na palubu - byli to chudáci a v oddělení první třídy zřejmě nikdy předtím nebyli. Podařilo se jim vylomit zámek na prvních dveřích do kabiny, ale voda je zastihla dřív, než si poradili s druhými...

Ale působilo tam ještě něco jiného, než jen chladná slaná voda, a to je ta nejzajímavější část celého příběhu. Slyšel jsi něco o lidech z bažin?“

„Ne,“ odpověděl Parkinson.

„Ani já ne, až do včerejška. Zdá se, že dánští archeologové čas od času nacházejí dokonale zachovalé mrtvoly - zjevně jde o oběti - víc než *tisíc* let staré. Každá jejich vráska, každý vlas zůstaly zachovány - vypadají, jako neuvěřitelně dokonalé sochy. Důvod? Byli pohřbeni v rašeliništi a tanin je uchránil před rozkladem. Vzpomínáš si na ty boty a střevíce, které jste nacházeli kolem vraku naprosto netknuté?“

Parkinson nebyl hlupák, ačkoliv občas předstíral, že je postavou z románů P. G. Wodehouse. Trvalo mu to pouhou sekundu, než pochopil.

„Tanin? Ale jak... Samozřejmě - ty bedny s čajem!“

„Přesně tak. Několik z nich se při nárazu otevřelo. Ale naši chemici tvrdí, že tanin jejich stav vysvětluje jen částečně. Lod' byla nově natřená - a vzorky vody, které jsme odebrali, vykazují vysoký obsah arzenu a olova. Velice nezdravé prostředí pro bakterie.“

„To bude ono,“ řekl Parkinson. „Jaká neobyčejná shoda náhod! Ten čaj se osvědčil mnohem lépe, než si kdo představoval - nebo vůbec *mohl* představovat... ale bojím se, že nám tím dědeček prokázal špatnou službu. A zrovna teď, když šlo všechno tak hladce.“

Bradley věděl přesně, co má na mysli. K námitkám týkajících se znesvěcování svatyně teď přibudou další hlasy, obviňující je z vylupování hrobů. A - jaký paradox - dokonce zjevně čerstvého hrobu.

Dávno zapomenutý Thomas Colin, Patrick Dooley, Martin Gallagher a jejich stále ještě anonymní společníci změnili celou situaci.

Byl to paradox, který by určitě potěšil každého skutečného Ira. S objevením jeho mrtvých *Titanic* náhle ožil.

31.

Záležitost megawattů

„Máme odpověď,“ řekl unavený, ale šťastný Kato.

„Záleží na tom ještě vůbec?“ odpověděl Donald Craig.

„Ach, celá ta hysterie nevydrží věčně. Naši lidé od veřejného mínění už na tom pracují - a stejně tak Parkyho. Měli jsme několik schůzí, na kterých jsme si dohodli společný postup. Při troše štěstí z toho pro sebe můžeme udělat i výhodu.“

„Nechápu -“

„Vždyť je to jasné! Díky *našemu* - Tak tedy Parkyho důkladnému průzkumu se těm lidem konečně dostane dobrodiní řádného křesťanského pohřbu v jejich rodné zemi. To se Irům bude líbit. Neříkej to nikomu, ale už jsme o tom hovořili s papežem.“

Donalda Katova lehkomyšlná zmínka víc než jen trochu pobouřila. Určitě se to nebude líbit ani Edith, jež byla zcela fascinována mladou dívkou, kterou celý svět nazýval Colleen.

„Raději buďte opatrní. Někteří z nich mohli být protestanti.“

„To není příliš pravděpodobné. Všichni se přece nalodili dole na jihu, ne?“

„Ano - v Queenstownu. Ale na mapě to nenajdeš - taková jména nebyla po vyhlášení nezávislosti příliš populární. Teď se to jmenuje Cobh.“

„Jak se to hláskuje?“

„C-O-B-H.“

„Dobře, promluvím o tom s arcibiskupem a s kardinály, abychom měli úplnou jistotu. Ale teď si poslechni, co vymysleli naši inženýři. Pokud to bude fungovat, bude to ještě lepší než hydrazin. A způsobí to, že Bluepace budou bojovat za nás!“

„To by byla docela příjemná změna. Nebo spíš zázrak.“

„Zázraky jsou naším povoláním - copak to nevíš?“

„V čem spočívá tenhle?“

„Za prvé, uděláme náš ledovec větší, aby získal větší vztlakovou sílu. Pak budeme potřebovat už jen deset kilotun dodatečného vztla-ku. To už by se dalo vyřešit Parkyho způsobem a zprvu jsme se báli, že nám nic jiného nezbude. Ale našli jsme úhlednější - a čistší - způ-sob, jak dostat plyn dolů. *Elektrolýzou*. Rozštěpením vody na kyslík a vodík.“

„To je stará myšlenka. Nevyžaduje to náhodou obrovské množství proudu? A co riziko exploze?“

„Hloupá otázka, Donalde. Plyny se přece vyvíjejí na různých elek-trodách a myje můžeme oddělit membránou. Ale s tím proudem máš pravdu. Budou k tomu třeba gigawatthodiny! Jenže myje máme - až naše atomové ponorky skončí s chlazením, přepneme je prostě na elektrolýzu. Můžeme najmout další čluny - proč se ponorkám vlastně říká podmořské čluny a ne lodě? Říkám ti, Francouzi a Britové se rá-di připojí, to nebude žádný, problém.“

„Velice elegantní,“ řekl Donald. „A teď už chápu, proč si myslíš, že to potěší Bluepace. Proti kyslíku nic namítat nemohou.“

„Přesně tak - a až náš balon dopravíme na povrch, celý svět bude dýchat o trochu lépe. Alespoň to budou tvrdit naši reklamní agenti.“

„A vodík unikne do horních vrstev atmosféry, aniž by někomu vadil. Ach - a co naše stará ubohá ozonová vrstva? Nevytvoříme do ní další díry?“

„Tohle jsme samozřejmě prověřovali. Nebude to o nic horší, než je to teď. Což, připouštím, zase tolik neznamená.“

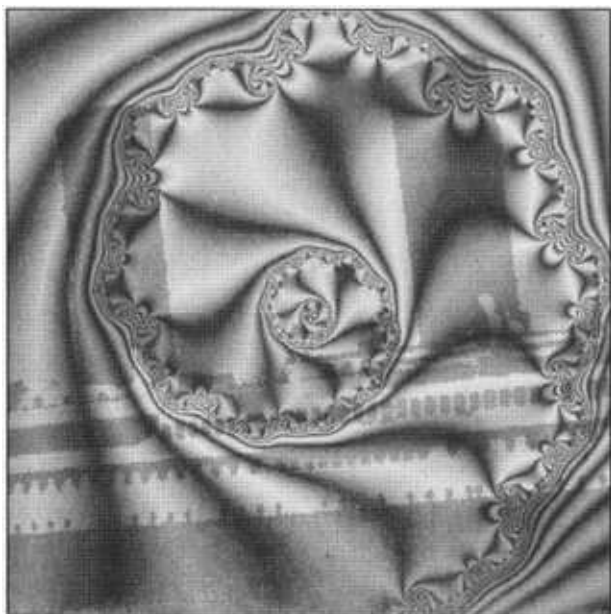
„Mělo by nějaký smysl napustit ten plyn do láhví? Začnete přece se stovkami tun kyslíku pod tlakem čtyř set atmosfér. To přece musí mít nějakou cenu - proč to jen tak vyhazovat?“

„Ano - i tohle jsme prověřili. Nestojí to za to - narostla by složi-tost, museli bychom si opatřit tankové lodě a tak dál. Mohli bychom to zkusit na bázi testů - a rychle ucouvnout, kdyby se ochránáři začali zase mračit.“

„Myslel jsi na všechno, co?“ řekl Donald s netajeným obdivem.

Kato pomalu zavrtěl hlavou.

„Náš společný přítel Bradley mi jednou řekl: ‘Když máš pocit, že jsi myslel na všechno, moře si obvykle vymyslí něco jiného.’ To jsou moudrá slova a nikdy na ně nezapomínám... Ale už musím končit - ach - pozdravuj Edith.“

OPERACE

32.

Nikdo tady není, jen my, roboti

Až do prvního desetiletí nového století zůstaly gigantický vrak a trosky, které ho obklopovaly, v podstatě nezměněny, ačkoliv ne nedotčeny. Teď, s blížícím se rokem 2010, se věci v hloubce tisíců metrů daly do pohybu - a hned na dvou frontách.

Konstrukce obepínající příďovou část už byla skoro hotová a Krtku se úspěšně podařilo položit pod kýl pětadvacet masivních kovových pásů. Zbývalo už jen instalovat posledních pět. Většina bahna, které se kolem příde nakupilo od doby kdy se potopila, už byla odstraněna pomocí silného proudu vody a velké kotvy už také nebyly zabořeny v naplavenině.

Vztlková síla více než dvaceti tisíc tun ve formě stejného množství kubických metrů balíkových kuliček byla strategicky rozmístěna v rozličných bodech konstrukce a zčásti také uvnitř vraku, kde to jeho pevnost dovolovala. Ale *Titanic* se ještě nehnul z místa svého odpočinku - ani to nebylo v plánu. K tomu, aby se osvobodil ze sevření bahna a začal stoupat k hladině, bylo zapotřebí ještě dalších deseti tisíc tun vztlaku.

Co se roztržštěné zádi týkalo - ta už zmizela v nitru pomalu se zvětšujícího ledovce. Média ráda citovala Hardyho: 'V stinné a tiché dáli ledovec roste,' - ačkoliv básník naprosto nemohl mít na mysli tento případ.

Také závěrečné verše byly často citovány - stejně bez přímé souvislosti. Jak Parkinsonova společnost, tak Nippon-Turner už začínali být poněkud unaveni, když stále znova a znova slýchali, že:

*Dostalo se jim té cti
cestou slepé nahodilosti
stát se vbrzku dvěma půlemi jediné srpnové události*

Doufali sice, že to bude v srpnu - ale ta 'slepá nahodilost' se jim příliš nezamlouvala.

Víceméně veškerá práce na vyzvednutí obou částí vraku byla řízena na dálku, jen některých zvlášť ožehavých operací se lidé účastnili osobně. V průběhu posledního desetiletí dosáhla podmořská robotická technika úspěchu, o kterých se lidem předchozích staletí ani nesnilo. Náklady s tím spojené byly obrovské, ačkoliv - jak občas suše poznamenával Rupert Parkinson - většinu z nich uhradí někdo jiný.

Tu a tam se přirozeně vyskytly i potíže - došlo dokonce i k nehodám, ačkoliv naštěstí k žádným ztrátám na životech. Během jedné kruté zimní bouře byl *Explorer* přinucen opustit své stanoviště k velké nelibosti jeho kapitána, který to považoval za osobní urážku. Pasážeri stížení prudkou mořskou nemocí však jeho pohled na věc nesdíleli.

Ale ani tato ukázka nepřízně severního Atlantiku nezastavila operace na zádi. Dvě stě metrů pod hladinou si demobilizované atomové ponorky, nyní překřtěné po průkopníku oceanografie a slavném staviteli lodí na *Mathewa Fontaina Mauryho* a *Petra Velikého*, bouře vůbec nevšimly. Jejich reaktory dál produkovaly megawatt za megawattem a vytvářely množství vody ohřáté teplem odčerpaným z vraku.

Tento umělý stoupavý proud skýtal nečekané dobro tím, že vynášel na hladinu potravu, která by jinak bez užitku klesla na dno. Výsledný rozkvět planktonu zase ocenily ryby a to se nakonec významně projevilo i na úlovku tresek. Vláda Newfoundlandu už formálně požádala ponorky, aby zůstaly na mořském dně i poté, co jim vyprší smlouva s Nippon-Turner.

Ne bez souvislosti s událostmi kolem Grand Banks bylo vynakládáno obrovské úsilí i finanční prostředky také tisíce kilometrů daleko. Dole na Floridě, nedaleko od startovacích ramp, z nichž lidé odletali na Měsíc - a teď se připravovali k cestě na Mars - se horečnatě

budovalo Podmořské muzeum *Titaniku*. A na druhém konci světa, v Tokiu na moři, se připravovala ještě okázalejší podívaná s průhlednými podmořskými chodbami pro návštěvníky a samozřejmě nepřetržitým promítáním filmu, který měl vstoupit do dějin.

Obrovské sumy peněz byly vynakládány i jinde - zvláště v zemi, která se kdysi nazývala Rusko. Díky *Petru Velikému* totiž byly akcie obou skupin, podílejících se na vyzvednutí *Titaniku* na Moskevské burze velice populární.

34.

Sluneční maximum

„Další z mých monománií,“ řekl Franz Zwicker, „je cyklus objevování se slunečních skvrn. Zvláště ten, který brzy vyvrcholí.“

„Co je na něm tak zajímavého?“ zeptal se Bradley, který po jeho boku krácel dolů do laboratoře.

„Za prvé to, že vyvrcholí - to bys neuhodl! - zrovna v roce 2012. Už teď jeho hodnoty překonaly maximum z roku 1990 a rychle se blíží k hodnotám roku 2001.“

„Takže?“

„No, mezi námi, mám z toho tak trochu strach. Tolik bláznů se pokouší dokázat vliv jedenáctiletého cyklu na všechno možné - ve skutečnosti to ani jedenáct let není že se počítání cyklů objevování slunečních skvrn málem řadí do stejné kategorie jako astrologie. Ale není pochyb o tom, že slunce ovlivňuje na Zemi prakticky všechno. Jsem si jist, že může za to bláznivé počasí, které jsme měli v posledním čtvrtstoletí. Alespoň do určité míry; nemůžeme házet *všechnu* vinu na lidstvo, ačkoliv Bluepace a spol. to zřejmě nikdo nevymluví.“

„Myslel jsem, že bychom měli být na jejich straně!“

„Jenom v pondělí, ve středu a v pátek. Zbytek týdne musíme hlídat matičku přírodu. A průběh počasí není jedinou abnormalitou. Zdá se, že se zvyšuje seismická aktivita. Podívej se na Kalifornii. Proč si lidé *pořád* staví domy v San Francisku? To jim zemětřesení z roku 2002 nestačilo? Pořád čekáme na to opravdu velké...?“

Jason považoval možnost sdílet vědecky myšlenky za privilegium; oba muži, tak odlišní ve svém soukromí a charakterech, se naučili respektovat jeden druhého.

„A je tady ještě něco jiného, co mi občas způsobuje noční můry. Hlubokomořské sopečné výbuchy - možná spuštěné zemětřesením. Nebo třeba i člověkem.“

„Na několik takových si vzpomínám. Ten v roce 1998 na Louisianských polích. Odepsal celou těžební plošinu.“

„Ach, to bylo pouhé říhnutí! Já mluvím o těch opravdu velkých - jako ten, po kterém našli vědci od Shell Oil v osmdesátých letech kráter v Zálivu. Představ si explozi, která ho vytvořila - tři miliony tun materiálu z mořského dna vymrštěny do vzduchu! To odpovídá účinkům slušné atomové bomby.“

„A ty myslíš, že by se to mohlo opakovat?“

„Já vím, že se to bude opakovat - ale nevím kdy a kde. Bez přestání varuju lidi z Hibernie, že tahají tygra za ocas. Jestli se Tommy Gold nemýlí - a nemýlil se ani v případě neutronových hvězd - zatím jsme zemskou kůru jen škrábli. Všechno, co se nám zatím podařilo vytěžit, je jen nepatrný průsak ze *skutečné* zásobárny uhlovodíků, která je deset nebo více kilometrů pod povrchem.“

„Pěkný průsak! Žene naši civilizaci posledních pár staletí!“

„Jistě, žene - ale kam? Tak, tady je tvůj nadějný žák. Jak jde učením?“

JJ ležel v transportní kolébce, podobný rybě na suchu. K řídicímu počítači byl připojen kabelem, který Bradleymu připadal nesmyslně tenký. Jelikož vyrostl v éře měděných vodičů, nikdy si docela nezvykl na optická vlákna.

Nic zvláštního se nedělo. Technicka, která byla ve službě, spěšně zavřela mikroknihu, kterou měla na obrazovce, a zapnula výpis hodnot. „Všechno v pořádku, doktore,“ řekla. „Už jen ověřuji hodnoty z databáze expertního systému.“

Vložil jsem do něj část sebe, pomyslel si Jason. Strávil celé hodiny v potápěčském simulátoru, zatímco se počítač snažil zakódovat jeho zručnost a umění - vytvořit esenci zkušeného podmořského technika J. Bradleyho. Čím dál tím víc se JJ v psychologickém smyslu stával jeho náhradním synem.

Ten pocit ještě zesílil, když přešli na přímou konverzaci. Podle starého vtipu slovní zásoba potápěčů obsahuje jen několik set slov-

víc ke své práci nepotřebují. JJ měl dostatečně velkou umělou inteligenci, aby je pohodlně zvládl.

Laboratoř překvapila Jasona tím, že použila jeho hlasovou matici pro řečový syntetizér JJ, ale výsledek pro ně byl zklamáním. Vtipálci zapomněli, že jen velice málo lidí je schopno rozeznat svůj vlastní hlas ze záznamu, zvláště pak věty, které sami nikdy nepronесли. Jason si ničeho nevšiml, dokud nezjistil, že se kolem něj všichni šklebí.

„Znáte nějaký důvod, proč bychom nemohli začít podle harmonogramu, Anne?“ zeptal se Zwicker.

„Žádný, doktore. Tísňový algoritmus sice pořád nefunguje, jak bychom si přáli, ale pro zkoušky ho potřebovat nebudeme.“

Ačkoliv hlasový výstup nebyl zařízen na přenos na suchu, Jason si neodpustil několik slov k svému Juniorovi. „Ahoj, JJ. Slyšíš mne?“

„Slyším tě.“

Slova byla podivně zkreslená, nicméně docela dobře srozumitelná. Pod vodou budou znít mnohem lépe.

„Poznal jsi mne?“

„Následovala dlouhá odmlka. Pak JJ odpověděl.“

„Otázka nepochopena.“

„Běžte blíž, pane Bradley,“ doporučila mu technička. Na suchu je skoro hluchý.“

„Poznal jsi mne?“

„Ano. Jsi doktor John Maxwell.“

„Zpátky k rýsovacím prknům,“ zamumlal Zwicker.

„Kdopak je John Maxwell?“ zeptal se Bradley spíš pobaveně než uraženě.

Dívka se zarděla. „Sekční šéf. Ale nic si z toho nedělejte, tohle pro něj není regulérní prostředí. Ve vodě vás rozezná na půl kilometru.“

„V to doufám. Na shledanou, JJ. Ještě se uvidíme - až nebudeš tak hluchý. Pojd'me se podívat, jestli je Deep Jeep na tom lépe.“

Deep Jeep - hlubinný džíp - byl druhý hlavní projekt laboratoře, takřka stejně náročný. První reakce většiny návštěvníků, kteří se s ním setkali poprvé, byla: 'Je to ponorka nebo skafandr?' A odpověď vždy zněla: 'Obojí.'

Udržování a provozování trojmístných hlubokomořských ponorek jako byl *Marvin*, byla vždycky nákladná záležitost: jediné ponoření mohlo stát i stovky tisíc dolarů. A v mnoha případech docela postačovalo mnohem nenáročnější, jednočlenné zařízení.

Tajnou touhou Jasona Bradleyho vždycky bylo seznámit se s celou laboratoří. Doufal, že Deep Jeep bude hotov tak brzy, aby se s ním mohl vydat dolů k *Titaniku* - dokud ještě bude ležet na dně moře.

34.

Vichřice

Už před celými desetiletími by meteorologové mohli dokázat, že uragán z roku 2010 byl jen jedním ze série začínající v roce 1980 a věštící klimatické změny příštího tisíciletí. Než vybil všechnu svou energii šleháním západních svahů Alp, způsobil uragán Gloria škody za dvacet miliard dolarů a tisícové ztráty na životech.

Meteorologické satelity před ním samozřejmě varovaly s několika hodinovým předstihem - jinak by mrtvých bylo mnohem více. Ale jako vždy v takových případech, mnoho lidí předpověď neslyšelo, nebo ji prostě nebralo vážně. Zvláště v Irsku, které bylo tou pohromou z nebes zasaženo jako první.

Donald a Edith Craigovi doladřovali poslední sekvence programů k operaci ULOŽENÍ K LEDU, když uragán Gloria zasáhl Conroyské panství. Uvnitř jeho mohutných zdí necítili a neslyšeli nic - dokonce ani rachot, který způsobila *camera obscura*, jež byla prudkým poryvem vichru smetena z hradeb.

* * *

Ada ráda připustila, že byla bezmocná v oboru *čisté* matematiky - té, která podle slavného přípitku G. H. Hardyho nikdy nikomu k ničemu nebude užitečná. Ačkoliv o tom sám neměl ani potuchy - tajemství dešifrátorů ENIGMA bylo odhaleno až o deset let později - Hardy se mýlil. V rukou Alana Turinga a jeho kolegů mohlo i něco tak abstraktního, jako teoretická numerika, vyhrát válku.

Většina aritmetiky, vyšší trigonometrie a více méně veškerá symbolická logika byla pro Adu zavřenou knihou. Prostě ji nezajímala.

Její srdce patřilo geometrii a vlastnostem prostoru. Už teď si pohrávala s pátou dimenzí, čtvrtá jí připadala příliš prostá. Stejně jako Newton i ona trávila většinu času sama 'plachtěním na podivných mořích myšlenek.'

Ale dnes se díky dárku, který jí poslal 'strýček' Bradley, vrátila zpět do obyčejného trojrozměrného prostoru. Třicet let po svém objevu přišla Rubikova kostka znovu do módy - v mutaci duševnímu zdraví mnohem nebezpečnější.

Jelikož byla čistě mechanickým zařízením, měla originální kostka svou slabost, za kterou byli ti, kdo jí propadli, upřímně vděční. Na rozdíl od všech ostatních, šest *středových* čtverců bylo pevných. Ostatních čtyřicet osm pak mohlo kroužit kolem nich a vytvářet postupně kterýkoliv z 4 325 200 3274 489 856 000 rozdílných vzorů.

Mark II takové omezení neměl: pohybu bylo schopno všech jeho čtyřiapadesát čtverců, takže odpadly původní pevné body, na které se bylo možno soustředit. Něco takového bylo možné až po objevení mikročipů a tekutých krystalů - čtverce se doopravdy nepohybovaly, jen měnily svou barvu pouhým dotekem prstů.

Ada, která odpočívala ve člunu s Lady u nohou, byla svou novou hračkou natolik zaujata, že si vůbec nevšimla, jak se obloha zatahuje. Než stačila nastartovat elektromotor a zamířit ke břehu, vichřice byla tady. Adu ani nenapadlo, že by jí mohlo hrozit nějaké nebezpečí - koneckonců, Mandelbrotovo jezero bylo jen tři stopy hluboké. Ale nechtěla se namočit - a Lady už teprve ne.

Ve chvíli, kdy dosáhla prvního západního laloku, byl už řev uragánu ohlušující. Ada byla vzrušená - tohle bylo skutečně něco! Ale Lady byla vydešená a pokoušela se ukrýt pod sedačku.

Když proplouvala úžinou lemovanou cypřiši, byla před zuřivostí vichru poněkud chráněna. Ale navzdory tomu se poprvé skutečně vyděsila: mohutné stromy se po obou stranách ohýbaly jako stébla rákosu.

Byla pouhých tucet metrů od bezpečí loděnice, daleko od Naprostého Západu M-sady a poblíž hranice nekonečna u minus 1.999, když se obavy Patricka O'Briana ohledně přesazených cypřišů tragicky naplnily.

35.

Artefakt

K jednomu z nejdojímavějších archeologických nálezů všech dob došlo roku 1976 v Izraeli při jednom ze série výkopů prováděných vědci z Hebrejské univerzity a Francouzského střediska pro prehistorický výzkum v Jeruzalémě.

V deset tisíc let starém tábořišti našli kostru dítěte, která měla jednu ruku přitisknutou k hrudi. V ní objevili malou kostričku štěněte asi pět měsíců starého.

Je to nejranější známý případ, kdy člověk a pes sdíleli jediný hrob. Později se muselo vyskytnout mnoho dalších.

(Z knihy Přátelé člověka Rogera Carase. Simon & Schuster, 2001.)

„Možná vás bude zajímat,“ řekl dr. Jafferjee s klinickou nezaujatostí, která Donalda pobouřila (ačkoliv, jak jinak by si psychiatr mohl zachovat psychické zdraví?), „že Edithin případ není ojedinělý. Už od roku 1980, kdy byly M-sady objeveny, se vyskytují lidé, kteří jimi byli chorobně posedlí. Obvykle se jedná o počítačové hackery, jejichž vnímání reality je často velice labilní. V naší databance máme k dnešnímu dni šedesát tři případy mandelmánie.“

„A existuje na to nějaký lék?“

Dr. Jafferjee se zamračil. ‘Lék’ stejně jako ‘léčení’ byla slova, která používal jen zřídka a vždy nerad. Obvykle dával přednost výrazu ‘přízpůsobení se prostředí’.

„Řekněme, že v osmdesáti procentech případů byl subjekt schopen znovu se vrátit do - ehm - normálního života, občas s pomocí

medikamentů nebo elektronických implantátů. To je docela povzbudivé číslo.“

Ne však pro ty, jež spadali do těch dvaceti procent. Ke které kategorii patří Edith?

První týden po tragédii byla až nepřírozeně klidná; na pohřbu byli někteří jejích přátelé dokonce šokováni zjevným nedostatkem citu. Ale Donald věděl, jak těžce ji to postihlo a nijak ho nepřekvapilo, když se začala chovat iracionálně. Když v noci začala chodit po zámku a slídit v prázdných komnatách a vlhkých chodbách, které nikdy nebyly restaurovány, rozhodl se, že je čas vyhledat lékařskou pomoc.

Ale nakonec se rozhodl, že to nechá být a počká, až pomine první stadium žalu a její stav se upraví sám. Chvíli se zdálo, že to funguje. Jenže pak zemřel Patrick O'Brien.

Edithin vztah ke starému zahradníkovi byl vždycky značně pichlavý, ale jeden druhého respektovali a sdíleli společnou lásku k Adě. Smrt dítěte zasáhla Pata stejně silně jako jeho rodiče a navíc sám sebe obviňoval z toho, že tragédii nepřímo způsobil. Kdyby jen odmítl přesadit ty cypřiše, kdyby jen...

Pat začal znovu silně pít a jen zřídka ho bylo možné vidět střízlivého. Jedné noci, poté, co ho hostinský od Černé labutě jemně vykázal ze svého podniku, se mu podařilo zabloudit ve vesnici, kde prožil celý svůj život a ráno ho našli zmrzlého. Otec McMullen usoudil, že verdikt byl spíše sebevražda než nešťastná náhoda, ale pokud by poskytnout mu řádný křesťanský pohřeb mělo být pokládáno za hřích, byl ochoten si to před Bohem osobně zodpovědět. Stejně jako tu záležitost s malých chlupatým uzlíčkem, který Ada svírala v náručí.

Den po druhém pohřbu našel Donald Edith, jak sedí před monitorem s vysokým rozlišením a studuje jednu z nekonečně malých verzí M-sady. Na jeho otázky neodpovídala a Donald si ke svému zděšení brzy uvědomil, že hledá Adu.

V pozdějších letech Donald Craig často přemýšlel o vztahu, který se vyvinul mezi ním a Jasonem Bradleyem. Ačkoliv se spolu setkali snad jen půltuckrát a skoro vždycky pracovně, cítil přítomnost vzá-

jemných sympatií, které je k sobě poutaly silou blízkou sexuální, ač naprosto bez erotického obsahu.

Možná Donald Bradleymu připomínal jeho zemřelého společníka Teda Colliera, o kterém často hovořil. Tak či tak, oba pobývali rádi ve společnosti toho druhého a setkávali se, i když to nebylo nezbytně nutné. Ačkoliv Kato a syndikát Nippon-Turner mohli docela dobře pojmout podezření, Bradley nikdy neporušil přísnou neutralitu MUMD. Craig se také čím dále tím méně snažil svého postavení využívat. Vyměňovali si sice osobní tajemství, ale nikdy nic, co by se týkalo jejich firem. Donald se nikdy nedozvěděl, jakou roli - pokud nějakou - sehrál Bradley při uvalení soudního zákazu na použití hydrazinu.

Po Adině pohřbu, na který Bradley přiletěl z druhé poloviny světa, si byli ještě bližší. Oba ztratili ženu a dítě - ačkoliv okolnosti byly jiné, výsledek byl stejný. Tím se k sobě ještě více přiblížili.

Později Donald nedokázal pochopit, proč na to nepřišel sám. Možná proto, že to bylo tak blízko, že pro stromy neviděl les.

Vyvrácené cypřiše byly odklizeny a oba muži se společně procházeli po břehu Mandelbrotova jezera - naposledy, jak se později ukázalo - když Bradley načrtl ten scénář. „Není to *můj* nápad,“ vysvětlil skoro omluvně. „Pochází od mého známého psychologa.“

Trvalo dlouho, než Donald zjistil, kdo byl tím Bradleyho ‘známým’ a setkal se s ní, ale možnosti té myšlenky pochopil okamžitě.

„A ty si vážně myslíš, že by to fungovalo?“ zeptal se.

„O tom by sis měl promluvit s Edithiným psychiatrem. Ale i pokud by to *byl* dobrý nápad, možná do toho nebude chtít jít. Však víš, syndrom VNJ.“

„Volte Národní Jednotu?“

„Ne - Vymyšleno Někým Jiným.“

Donald se zasmál, ale nebyl to veselý smích.

„Máš pravdu. Ale nejprve musím zjistit, jestli si vůbec dokážu poradit se svým podílem. Nebude to snadné.“

Nedocenil to - byla to ta nejtěžší věc v jeho životě. Často ustával v práci, oči zaslepené slzami.

A pak, nepochopitelným a záhadným způsobem, se hluboko pohrbené obvodky v jeho mozku aktivovaly a umožnily mu pokračovat.

Kdysi, před léty, slyšel o chirurgických operacích prováděných v kterémsi zemi třetího světa, jež provozovala oční banku určenou k zachráně zraku chudobných. Aby bylo možno oční bulvy transplantovat, musely být dárci odejmuty do minuty po jeho smrti.

Chirurg musel být neustále připraven vyříznout oči vlastní matce. Já musím udělat něco podobného, pomyslel si Donald, když se vracel k programovací konzole, u které s Edith strávil tolik společných hodin.

Doktor Jafferjee prokázal mimořádnou vstřícnost. Zeptal se mírně ironickým, ale vysoce chápacím tónem: „Kde jste vzal ten nápad? Z nějakého pop-psychiatrického videodramatu?“

„Já vím, že to tak nějak zní. Ale připadá mi, že by to stálo za to zkusit - pokud to schválíte.“

„Už jste připravil disk?“

„Kapsli. Rád bych ji pustil hned - vím, že máte ve své kanceláři kombinovaný prohlížeč.“

„Ano. Dají se na něm přehrávat dokonce i kazety VHS! Zavolám Dolores, věřím jejímu dobrému úsudku.“ Zaváhal a zamyšleně se podíval na Donalda, jako by chtěl ještě něco dodat. Místo toho však stiskl knoflík a řekl do mikrofonu nemocničního interkomu: „Sestro Dolores, přišla byste, prosím, do mé kanceláře? Děkuji.“

Edith Craigová je pořád někde uvnitř této lebky, pomyslel si Donald, když seděl vedle dr. Jafferjeeho a sestry Dolores a díval se na svou ženu strnule sedící před obrovským monitorem. Dokážu prolomit neviditelnou bariéru jejího žalu a přivést ji zpátky do světa reality?

Na obrazovce se pomalu pohyboval známý, černý, brouku podobný útvar ježící se výčnělky, které ho spojovaly se zbytkem Mandelbrotova vesmíru. Neexistoval způsob jak uhádnout měřítko, ale Donald už si všiml souřadnic, které definovaly velikost této konkrétní verze. Kdyby si někdo dokázal představit celou sadu, musela by být větší než celý vesmír dosud objevený Hubbleovým kosmickým teleskopem.

„Jste připraven?“ zeptal se dr. Jafferjee.

Donald přikývl. Sestra Dolores, která seděla hned za Edith, se podívala do kamery, aby naznačila, že je slyšela.

„Pak jdeme na to.“

Donald stiskl klávesu ENTER a spustil tím svou proceduru.

Ebonitový povrch Mandelbrotova jezera se zachvěl. Edith překvapeně vykřikla.

„Bože!“ zašeptal dr. Jafferjee. „Ona reaguje!“

Vodní hladina se rozdělila. Donald se odvrátil - nedokázal snést pohled na poslední triumf své zručnosti. Přesto nedokázal zabránit tomu, aby před sebou neviděl Adin obraz, když její hlas řekl něžně: „Miluji tě, mami, ale tady mne najít nemůžeš. Existuji už jen ve tvých vzpomínkách - a v nich zůstanu navždy. Sbohem...“

Dolores zachytila Edithino padající tělo právě ve chvíli, kdy poslední slabika odezněla do nevratné minulosti.

36.

Poslední oběd

Byl to báječný nápad, přestože nikdo doopravdy nevěřil, že by to mohlo fungovat. Interiér jediné turistické hlubokomořské ponorky na světě byl vypůjčen přímo z klasického Disneyova filmu *Dvacet tisíc mil pod mořem*.

Cestující, kteří se nalodili na *Piccarda* (domovský přístav Ženeva), se ocitli v plyšém obloženém viktoriánském salónku. Bylo to míněno jako jisté odlehčení, které by pasažérům pomohlo zapomenout na několik set tun, které tlačily na každé z malých okének, jež skýtala poněkud omezený výhled do vnějšího světa.

Největší problém, se kterým se stavitelé *Piccarda* museli vypořádat, nebyl technický, ale právní. Pouze firma Lloyd's mohla pojistit plavidlo, ale nikdo nedokázal pojistit pasažéry, kteří byli všichni významnými osobnostmi s rozsáhlým finančním vlivem. A tak musela být před každým ponořením notářsky zaregistrována písemná zřeknutí se právní odpovědnosti - tak diskrétně, jak jen to bylo možné.

Celý rituál s tím spojený byl jen o maličko víc zneklidňující než následující stewardova přednáška o všech možných katastrofách, které postihly cestující na zaoceánských plavbách v průběhu posledních desetiletí. Tabulky KOUŘENÍ ZAKÁZÁNO už byly samozřejmě zbytečné, právě tak jako bezpečnostní pásy a záchranné vesty, které by byly asi tak stejně užitečné jako padáky v běžné letecké dopravě. Veškerá četná bezpečnostní zařízení, která *Piccard* obsahoval, byla skrytá pohledům pasažérů a fungovala automaticky. Kdyby došlo k nejhoršímu, od ponorky s cestujícími by se oddělila samostatná dvoulístná kapsle posádky a obě části by zahájily na sobě nezávislý

výstup na hladinu, doprovázený frenetickým pípáním ultrazvukových majáků.

Tato vyjížďka měla být poslední v této sezóně. Schylovalo se ke konci roku a *Piccard* měl být letecky přepraven do klidnějších moří na jižní polokouli. Ačkoliv v hlubinách, kde ponorka operovala, nebyl o nic větší rozdíl mezi zimou a létem než mezi dnem a nocí, špatné počasí na povrchu by pasažérům vyjížďky velice, velice znepríjemnilo.

V průběhu třicetiminutového volného pádu k místu, kde se nalézal vrak, sledovali distingovaní cestující krátký videosnímek zachycující současný stav prováděných operací a mapu plánovaného ponoření. Nic jiného se během sestupu sledovat nedalo, vyjma snad občasného zablesknutí světélkující ryby za okénkem, přilákané vpádem podivného vetřelce do jejího království.

A pak, docela náhle, jako by dole nastalo kalné svítání. Na *Piccardu* byla vypnuta všechna světla kromě červeného nouzového osvětlení a před zraky diváků se vynořila mohutná příd' *Titaniku*.

Skoro každého, kdo ji uviděl, napadla stejná myšlenka: přesně tak musel vypadat před sto lety v loděnicích Harland & Wolff. Už zase byla obklopena ocelovou konstrukcí lešení, na níž se pohybovali dělníci. Ale v tomto případě to nebyli dělníci lidí.

Viditelnost byla skvělá a pilot manévroval s ponorkou tak, aby cestující na obou stranách kabiny měli co nejlepší výhled úzkými okénky. Obzvlášť si dával bedlivý pozor, aby se včas vyhnul všem usilovně pracujícím robotům, kteří ponorku ignorovali docela. Nebyla prostě součástí vesmíru, pro který byli vycvičeni.

„Když se teď podíváte vpravo,“ řekl průvodce - mladý student Woods Hole, který si o prázdninách trochu přivydělával - „uvidíte lana, spuštěná z *Exploreru*. A teď po nich putuje modul s protizávažím. Vypadá to na dvoutunovou jednotku -

A teď se k němu blíží robot - modul byl odpoután - je vyvážen na nulový vztlak, takže se s ním dá manévrovat poměrně lehce. Robot ho dopraví na jeho místo na zvedací kolébce a připevní ho. Pak vrátí dvoutunové závaží zpátky na lano a *Explorer* si ho vyzvedne k dalšímu použití. Poté, co se tahle operace zopakuje ještě tisíckrát, *Titanic* se vynoří. Tedy alespoň jeho přední část.“

„Připadá mi to jako poněkud zdlouhavý způsob,“ namítla jedna z cestujících. „Proč prostě nepoužijí stlačený vzduch?“

Průvodce už tehle dotaz slyšel stokrát, ale naučil se na něj odpovídat s pořád stejnou zdvořilou trpělivostí. (Platili mu dobře, takže si dával záležet.)

„Bylo by to možné, madam, ale trochu příliš drahé. Tlak kolem nás je *obrovský*. Předpokládám, že všichni znáte standardní vzduchové láhve z akvalungu - ty se obvykle tlakují na dvě stě atmosfér. Kdybyste ji otevřela tady dole, vzduch by z ní nevyšel. Naopak, voda by natekla dovnitř a zaplnila by polovinu láhve!“

Možná to trochu přehnal, protože někteří pasažéři začali vypadat vylekaně. Raději rychle pokračoval, aby odvrátil jejich pozornost.

„Pro jemné doladění nějaký stlačený vzduch použijeme. A sehraje hlavní roli v závěrečném stadiu vyzvedávání.“

Ted' s námi kapitán popluje k přídi, kolem promenádní paluby. Na konci se obrátí a vrátí se stejnou cestou, abyste měli všichni stejně dobrý výhled. Přeruším na chvíli svůj výklad, abyste se mohli soustředit „

Piccard velice pomalu proplouval podél obrovského temného trupu. Tu a tam prosvítalo jícny světlo, kde roboti pracovali v nitru lodi a umísťovali vztlkové moduly na příslušná místa.

Nikdo nepromluvil ani slovo. Oči všech byly upřeny na chaluhami porostlé kovové stěny. Pořád bylo velice těžké uvědomit si skutečnou velikost vraku - dokonce i po sto letech to byla stále největší loď postavená pro dopravu pasažérů. A také nejluxusnější, i když jen z důvodů čistě ekonomických. *Titanic* předznamenal konec jedné epochy. Poté, co přišla válka, už si takovou rozmařilost nikdo nemohl dovolit. A možná by si ani nikdo netroufl provokovat takovou arogancí zlobu bohů.

Hora oceli se rozplynula v dáli, jen přísvit, který ji obklopoval, byl stále ještě viditelný. A pak už bylo vidět jen holé mořské dno zvolna ubíhající pod *Piccardem*.

Ačkoliv bylo holé, rozhodně nebylo hladké. Bylo poseto kopečky a jámami, zbrázděno rýhami v hlubokomořské usazenině.

„Ted' se nacházíme nad polem trosek,“ přerušil průvodce konečně mrtvé ticho. „Dno tady bylo pokryto částmi výstroje lodi - nádobím,

nábytkem, kuchyňskými potřebami a vším možným. Všechno to posbírali, zatímco se Lloyd's a kanadská vláda stále ještě přeli u Světového soudního dvoru. Když bylo konečně sjednáno právo, bylo už pozdě -“

„Co je *tohle*?“ zeptala se jedna z cestujících náhle. Zahlédla za svým okénkem nějaký pohyb.

„Kde? Počkejte, podívám se... Ach, to je JJ.“

„Kdo?“

„Jason Junior. Nejnovější hračka MUMD... promiňte, Mezinárodního úřadu pro mořské dno. Zrovna ho testují... je to automatický průzkumný robot. Doufají, že si jich budou moci pořídít menší flotilu, která by zmapovala celé mořské dno s přesností jednoho metru. Pak budeme znát naše oceány stejně dobře jako Měsíc...“

Vpředu se objevil další shluk světél, který se pozvolna proměnil v divadlo, jemuž bylo stále zatěžko uvěřit bez ohledu na to, jak často už ho všichni viděli na fotografiích nebo videozáznamech.

Ze zádi vraku už nebylo vidět vůbec nic. Byla celá ukryta v nitru obrovské nepravidelné kostky ledu, trůnící na mořském dně. Z ní trčelo několik tuctů nosníků držících na dlouhých lanech napůl splasklé balony.

„Je to *velice* ošidná práce,“ poznamenal mladý průvodce s netajeným obdivem. „Není jednoduché zabránit ledovci, aby se neuvolnil a neodplul na vlastní pěst. Takže uvnitř je toho víc, než je zvenčí vidět. Všimněte si té střechy nahoře.“

Jeden z cestujících, který očividně neposlouchal při úvodní přednášce, se zeptal: „Ty balony - neříkal jste, že se sem dolů nedá načerpat vzduch?“

„Ne dost, aby zvedly takovou váhu. Ale *tohle* není vzduch. Ty plovoucí vaky obsahují H_2 a O_2 - vodík a kyslík vyrobený elektrolýzou. Vidíte ty kabely? Přivádějí dolů miliony - ne, *miliardy* ampérhodin ze dvou atomových ponorek plovoucích čtyři kilometry nad námi. Dost elektřiny pro menší město.“

Podíval se na hodinky.

„Bojím se, že víc zajímavého už tady neuvidíte. Ještě to tady, jednou obeplujeme v opačném směru a pak se vydáme domů.“

Piccard odložil nadbytečné závaží - mohou je posbírat později - a začal stoupat podél kabelů vedoucích od přídě *Titaniku*. Byl čas začít podepisovat reklamní prospekty jeden z nich byl pro většinu návštěvníků poněkud překvapivý...

„Bojím se, že některé položky musely být z menu staženy,“ řekl mladý průvodce omluvným tónem. „Zásoby *Piccardu* jsou poněkud omezené. Mikrovlnou troubu tady nemáme - spotřebovává příliš mnoho energie. Tak, prosím, ignorujte gril, ale ujišťuji vás, že studený bufet je skvělý. Máme také nějaké sýry, ale jen ty mírnější. *Gorgonzola* by v uzavřeném prostoru ponorky nebyl příliš dobrý nápad...

Ach ano - ležák - ten je opravdu přímo z Mnichova! Ale stojí trochu víc než tři pence za korbel. Dokonce i víc než šest.

Nechte si chutnat, dámy a pánové. Do hodiny budeme na povrchu.“

DSV „PICCARD“ 14. ŘÍJEN 2011		RMS „TITANIC“ 14. DUBEN 1912
--	---	--

OBĚD

HOVĚZÍ VÝVAR FERMIER	DUŠENÝ PÓREK
----------------------	--------------

FILÉ BRILL

VEJCE Á L'ARGENTEUIL

KUŘE Á LA MARYLAND

NAKLÁDANÉ HOVĚZÍ, ZELENINA. NOKY

SPECIALITY NA GRILU

ROŽNĚNÉ SKOPOVÉ ŽEBÍRKO

SMAŽENÉ BRAMBORY	MÍCHANÉ BRAMBORY,
------------------	-------------------

PEČENÉ BRAMBORY V ŽUPANU

PUDINK

JABLEČNÉ PĚNOVÉ DORTÍKY	LÍSTKOVÉ PEČIVO
-------------------------	-----------------

B U F F E T

LOSOS V MAJONÉZE	VAŘENÉ KREVETY
------------------	----------------

NORSKÉ ANČOVIČKY

NAKLÁDANÍ SLANEČCI

OBYČEJNÉ & UZENÉ SARDINKY

STUDENÝ ROSTBÍF

HOVĚZÍ ROLÁDA

MASOVÝ KOLÁČ S TELECÍM A ŠUNKOU

VIRGINSKÁ & CUMBERLANDSKÁ ŠUNKA

BOLONŠKÉ KLOBÁSY	VEPŘOVÁ HUSPENINA
------------------	-------------------

KUŘECÍ ASPIK

DUŠENÝ VOLSKÝ JAZYK

SALÁT	ČERVENÁ ŘEPA	RAJSKÁ JABLKA
-------	--------------	---------------

S Ý R Y

CHESCHIRE, STILTON, GORGONZOLA, EIDAM

CAMEMBERT, ROKFÓR, ST. IVEL,

ČEDAR

Točený mnichovský ležák od ledu 3 € 6 pencí za korbel

37.

Vzkříšení

Nebylo snadné to zařídit a vyžádalo si to měsíce mezinárodního dohadování. Společný pohřeb na druhé straně proběhl poměrně hladce - stejný tragický osud alespoň jednou způsobil, že se křesťané chovali k jiným křesťanům slušně. Velice pomohla i skutečnost, že jeden z mrtvých pocházel ze Severního Irska: rakve mohly být do země spuštěny současně v Dublinu i Belfastu.

Když 'Lux aeterna' z Verdiho *Zádušní mše* pomalu dozněla, Edith Craigová se obrátila k Dolores a zeptala se: „Mohu si už promluvit s doktorem Jafferjeem? Nebo si bude myslet, že jsem se zase zbláznila?“

Dolores se zamračila a pak odpověděla ve zpěvavém karibském nářečí, jež jí už jednou pomohlo dosáhnout toho vzdáleného místa, kde se skrývala Edithina mysl: „Prosím, má drahá, *nepoužívejte* toho slova. A ano, myslím, že byste mohla. Je čas promluvit si s ním znovu - začíná si dělat starosti. Není jako někteří doktoři, o kterých bych vám mohla vyprávět - na pacientech mu doopravdy záleží. Nejsou pro něj jen pouhými čísly.“

Dr. Jafferjee byl skutečně rád, když mu Edith zavolala. Okamžitě se zeptal, odkud volá, ale ona mu na to neodpověděla. Viděl, že sedí ve velké místnosti vybavené rákosovým nábytkem (ach, pravděpodobně tropy - že by Doloresin rodný ostrov?) a s potěšením zaznamenal, že už je docela uvolněná. Na stěně za ní visely dvě fotografie a on rozpoznal obě - Ada a 'Colleen.'

Lékař a jeho bývalá pacientka se pozdravili, pak Edith, trochu nervózně, řekla: „Možná si budete myslet, že se pouštím do dalšího marného pátrání - a možná budete mít pravdu. Ale *tentokrát* alespoň

vím, co dělám a budu při tom spolupracovat s některými špičkovými světovými vědci. Šance mohou být jen jedna k milionu. Ale to je nekonečně - a myslím tím doopravdy *nekonečně* - lepší než... než... hledat něco co potřebujete v M-sadě.“

Ne co potřebujete, pomyslel si dr. Jafferjee: co *chcete*. Ale nahlas místo toho řekl: „Pokračuj, Edith. Vzbudila jsi můj zájem - ale pořád nevím, o co se jedná.“

„Co víte o kryonice?“

„Nic moc. Slyšel jsem, že zmrazeno už bylo mnoho lidí, ale ještě jsem neslyšel, že by někoho z nich - Ach! Už chápu, kam míříte! Trochu zvláštní nápad!“

„Ale ne směšný?“

„No, váš odhad jedna k milionu byl možná trochu optimistický. Ale co se vašeho cíle týče - ne, neřekl bych, že je směšný. A pokud se obáváte, že požádám Dolores, aby vás odvezla zpátky na mou kliniku, pak nemusíte mít strach. I kdyby váš projekt neuspěl, bude to nejlepší možná terapie.“

Jen kdyby nemusela být korunována takřka nevyhnutelným selháním, pomyslel si dr. Jafferjee. Ale do té doby mohou uplynout celé roky...

„Jsem skutečně ráda, že se k tomu stavíte takhle. Hned jak jsem se doslechla o tom, že Colleen udržují podchlazenou v naději, že ji identifikují, *věděla* jsem, co musím udělat. Nevěřím v osud ani v jeho předurčenost, ale co jiného mi zbývá?“

Jistě, co? pomyslel si Jafferjee. Ztratila jsi svou jedinou dceru a doufáš, že získáš jinou. Spící Šípková Růženka, kterou neprobudí mladý princ, ale postarší princezna. Ne, čarodějnice - ale tentokrát dobrá! Vládnoucí silami, jež se naprosto vymykají nejsmělejším snům Irky narozené v devatenáctém století.

Pokud - *pokud!* - by se to povedlo, jakému podivnému novému světu by Colleen musela čelit! To *ona* bude potřebovat bedlivý dozor psychiatra. Ale to už se pouštěl do příliš smělých extrapolací.

„Nerad bych na vaši myšlenku působil jako studená sprcha,“ řekl Jafferjee. „Ale i v případě, že oživíte tělo nebyl její mozek po všech těch letech nenapravitelně zničen?“

„To je přesně to, čeho jsem se obávala, když jsem o tom začala přemýšlet. Ale pak jsem v tom směru podnikla jisté pátrání - a výsledek mne překvapil. Víc než jen to zaujal. Slyšel jste někdy o profesoru Ralphu Merkleovi?“

„Vágně.“

„Před více než třiceti lety způsobil spolu s několika jinými mladými matematiky revoluci v kryptografii vynalezením veřejného klíčovacího systému - nebudu vám vysvětlovat podstatu, ale v důsledku jejich objevu se takřka přes noc staly všechny šifrovací stroje a velký díl špionážní práce zbytečnými.“

Pak, v roce 1990 - vlastně ne, 1989 - uveřejnil spis nazvaný ‘Molekulární opravy mozku -’

„Tak *toho* myslíte!“

„Výborně - věděla jsem, že jste o jeho práci musel slyšet. Tvrdí, že i při značném poškození může být mozek opraven strojkem o velikosti molekuly, který bude docela určitě objeven v příštím století. To znamená *nyní*.“

„A byl objeven?“

„Mnoho takových. Vezměte si třeba jen počítači sledované mikrostruktury, které se teď používají v chirurgii k opravám arterií pacientů po infarktu. Sám přece víte, že nanotechnologie se stala hitem současné technologie.“

„Ale oprava celého mozku, molekulu po molekule! Jen si pomyslete, s jak obrovskými počty operací by bylo v takovém případě nutno pracovat!“

„Asi tak s desíti na dvacátou třetí. Směšné číslo.“

„Jistě.“ Jafferjee si nebyl tak docela jist, zda Edith žertuje. Ne, pomyslel si - myslí to dokonale vážně.

„No dobře. Předpokládejme, že se vám podaří opravit mozek až do posledního detailu. Ale přivedete tím tu osobu zpátky k životu? I s jejími vzpomínkami? City? A se vším jiným, co z ní dělá specifickou a nezaměnitelnou individualitu?“

„Můžete uvést jediný rozumný důvod, proč by ne? Nevěřím, že mozek je něco tajemnějšího, než zbytek lidského těla - a víme přece, jak pracuje. Přinejmenším v principu, když už ne v detailech. Tak či

tak, existuje jen jediný způsob, jak se přesvědčit - a při jeho realizaci se dozvíme mnoho nového.“

„Jak dlouho si myslíte, že to bude trvat?“

„Zeptejte se mě za pět let. Potom budu vědět, jestli budeme potřebovat ještě dalších deset - nebo sto. Nebo věčnost.“

„Mohu vám jen popřát štěstí. Je to smělý projekt - a myslím, že budete muset překonat mnoho obtíží nejen technického charakteru. Například s jejími příbuznými, pokud by se objevili.“

„Nepřípadá mi to příliš pravděpodobné. Podle posledních teorií byla černým pasažérem a nebyla na lodním seznamu.“

„Tak tedy církev. Média. Tisíce sponzorů. Spisovatelé, kteří budou chtít napsat její životopis. Už teď je mi toho ubohého děvčete líto.“

A nemohl se ubránit myšlence, kterou však samozřejmě nevyslovil: doufám, že Dolores nebude žárlit.

Donald byl samozřejmě udivený a rozhořčený zároveň: manželé (a manželky) v takových případech bývají vždycky.

„To nenechala ani žádný vzkaz?“ zeptal se nevěřicně.

Dr. Jafferjee zavrtěl hlavou.

„Nemusíte si dělat starosti. Spojí se s vámi hned, jak se usadí. Chvilí jí bude trvat, než se přizpůsobí novému prostředí. Dejte jí několik týdnů.“

„Vy víte, kam odešla?“

Doktor neodpověděl, což byla samozřejmě také odpověď.

„A jste si docela jist, že je v pořádku?“

„Nepochybují o tom, je v mimořádně dobrých rukou.“ Psychiatr udělal jednu z těch dlouhých odmlk, které byly jeho valutou.

„Víte, pane Craigu, vlastně bych se na vás měl zlobit.“

„Proč?“ zeptal se Donald upřímně udiveně.

„Přišel jsem kvůli vám o nejlepší členku svého personálu - svou pravou ruku.“

„Sestru Dolores? Divil jsem se, že ji nevidám. Chtěl jsem jí poděkovat za všechno, co pro nás udělala.“

Nastala další z těch vykalkulovaných odmlk, pak dr. Jafferjee řekl: „Pomohla Edith víc, než si myslíte. Očividně jste o tom neměl ani

potuchy a možná vás to bude šokovat. Ale nemohu vám zatajit pravdu - a rád vám pomohu, abyste si na ni zvykl.

Edith nebyla primárně orientována na muže - a Dolores je upřímně nenáviděla, ačkoliv v mém případě občas udělala výjimku...

Byla schopna spojit se s Edith na fyzické úrovni ještě dřív, než se jí to podařilo na úrovni mentální. Pro ně pro obě je to tak nejlepší. Ale musím říct, že mi zatraceně chybí.“

Donald Craig nebyl na okamžik schopen slova. Pak vybuchl: „Chcete říct, že spolu měly poměr? A vy jste to *věděl*?“

„Samozřejmě, že ano. Jako lékař mám povinnost pomáhat svým pacientům všemi prostředky. Jste inteligentní muž, pane Craigu - dívím se, že vás to tak šokuje.“

„Ale vždyť to je... *neprofesionální chování!*“

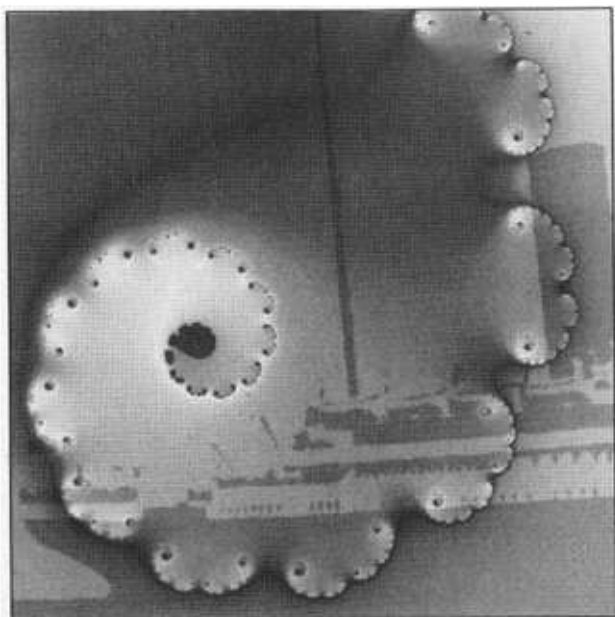
„To je nesmysl! Právě naopak - vysoce profesionální. Ach, v barském dvacátém století by s vámi asi mnoho lidí souhlasilo. V těch dobách bylo považováno za zločin, měl-li někdo ze zdravotnického personálu sex s pacientem - navzdory tomu, že by to často pro ně byla ta nejlepší terapie.“

Jednou z dobrých věcí, kterou s sebou přinesla epidemie AIDS bylo, že přinutila lidi, aby se k sobě chovali čestně: setřela poslední zbytky puritánského poblouznění. Moji indiští kolegové - s tou svou chrámovou prostitucí a erotickými sochami - to věděli dávno. Škoda, že to západ stálo tři tisíciletí útrap, než jim dal za pravdu.“

Dr. Jafferjee se odmlčel, aby se nadechl a dal Donaldu Craigovi čas uspořádat si myšlenky. Donald se nedokázal zbavit pocitu, že doktor do jisté míry ztratil svůj profesionální odstup. Byl snad eroticky zainteresován na nepřístupné sestře Dolores? Nebo byl jeho problém ještě hlubší?

Každý samozřejmě ví, proč v první řadě se lidé stávají psychiatry...

S trochou štěstí se tak můžete vyléčit sami. A i kdybyste neuspěli, byla to zajímavá práce - a skvěle placená.

FINÁLE

38.

Osmý stupeň Richterovy stupnice

Jason Bradley byl zrovna na můstku *Glomar Exploreru* a monitoroval postup JJ na mořském dně, když ucítil náhlý prudký náraz. Dva elektrotechnici, kteří sledovali své displeje, si toho ani nevšimli. Pravděpodobně měli za to, že to byla nějaká nepravidelnost v chodu lodních strojů. Jasonovi však v mysli vytanula událost skoro sto let stará, která byla také zprvu ignorována většinou posádky...

Ale *Explorer* byl samozřejmě na kotvě (v čtyřkilometrové hloubce - co by na to asi řekl kapitán Smith!) a žádný ledovec se k němu nemohl přiblížit nezaznamenan jejích radarem. Nehledě k tomu, že pokud by on i loď byli mořem jen unášeni, sotva by jí poškrábal lak.

Než mohl Jason zavolat spojovací centrum, rozsvítila se na obrazovce satfaxu červená hvězda. K tomu se ještě rozezněl zvukový alarm zaručující, že svým kilocyklovým kvílením probudí i mrtvé. Jason praštil pěstí do vypínače audia a soustředil se na hlášení. Do konce i obě suchozemské krysy za ním si už uvědomily, že se *něco* děje.

„Co je?“ zeptal se jeden z techniků.

„Zemětřesení - a pořádné. Musíme být docela blízko.“

„Hrozí nějaké nebezpečí?“

„*Nám* ne. Zajímalo by mne, kde je epicentrum...“

Bradley musel počkat několik minut, až seismografickopočítačová síť provedla patřičné výpočty. Pak se na obrazovce faxu objevila tato zpráva:

PODMOŘSKÉ ZEMĚTŘESENÍ O SÍLE PŘIBLIŽNĚ
7. STUPNĚ RICHTEROVY STUPNICE

EPICENTRUM PŘIBLIŽNĚ 55 ZD 44 SŠ
VÝSTRAHA VŠEM OSTROVŮM A POBŘEŽNÍM
OBLASTEM SEVERNÍHO ATLANTIKU

Nic jiného se nestalo po několik sekund, pak se objevil další řádek:

OPRAVA: NOVÁ HODNOTA 8. STUPEŇ
RICHTEROVY STUPNICE

O čtyři kilometry níže se JJ pečlivě a úsporně věnoval své práci. Pohodlnou rychlostí osmi uzlů klouzal deset metrů nad mořským dnem. (Některé námořní tradice odmítaly vyhynout: například uzly a sáhy úspěšně přežily i zavedení metrické soustavy.) Jeho navigační program byl nastaven tak, aby jako oráč na poli křížoval nad jistou oblastí mořského dna a mapoval ji.

První otřes nevyvedl JJ z míry o nic víc než *Explorer*. Ani na dvě atomové ponorky neudělal příliš velký dojem. Byly zkonstruovány, aby vydržely mnohem více - ačkoliv jejich velitelé strávili několik napjatých sekund uvažováním o hlubinných pumách.

JJ pokračoval ve své automatické pouti, sbíraje a ukládaje každou sekundu další megabyty informací. Devadesát devět procent z nich nebude nikdy nikoho zajímat a může to trvat celá staletí, než v tom zbytku bude objeveno vědecké zlato.

Oku nebo videokameře by mořské dno připadalo naprosto fádní, ale oblast byla vybrána záměrně. Původní 'pole rozptylu trosek' kolem příďové části vraku bylo už dávno vysbíráno. Dokonce i kousky uhlí vysypané z bunkrů *Titaniku* byly vyloveny a rozprodány jako suvenýry. Ovšem před dvěma lety objevil magnetometr poblíž vraku několik anomálií, které stály za průzkum. JJ byl ten pravý, kdo se na tu práci hodil; v několika příštích hodinách měl být hotov a vrátit se na svou plovoucí základnu.

„Vypadá to, že se opakuje rok 1929,“ řekl Bradley.

Dr. Zwicker v laboratoři MUMD zavrtěl hlavou.

„Ne - bojím se, že je to mnohem horší.“

V Tokiu, které bylo rovněž zapojeno do narychlo svolané konference, se Kato zeptal: „Co se stalo v roce 1929?“

„Zemětřesení u Grand Banks. Vyvolalo řetězovou reakci - něco jako podmořskou lavinu. Jak postupovalo po mořském dně, trhalo telegrafní kabel jako bavlnku. Podle toho mohli vypočítat jeho rychlost - šedesát kilometrů za hodinu. Možná o něco víc.“

„Pak by nás mohlo dosáhnout - můj Bože - za tři až čtyři hodiny. Jaké nám hrozí škody?“

„V tuto chvíli se to nedá odhadnout. V nejlepším případě - velice malé. Zemětřesení v roce 1929 se *Titaniku* nijak nedotklo, ačkoliv si mnozí mysleli, že ho pohřbilo; naštěstí postupovalo o několik set kilometrů západněji. Většina sedimentu dopadla do kaňonu a vraku se úplně vyhnula.“

„Promiňte,“ přerušil ho Rupert Parkinson ze své londýnské kanceláře. „Zrovna jsem dostal zprávu, že se jeden z našich nadnášecích modulů vynořil na povrch. Přesněji řečeno vyskočil dvacet metrů nad hladinu. A ztratili jsme spojení s vrakem. Jak jste na tom vy, Kato?“

Kato zaváhal jen na okamžik; pak zavolal něco v japonštině na muže u vedlejší obrazovky.

„Zjistím to u *Petra* a *Mauryho*. Doktore Zwickere, jaký je váš katastrofický scénář?“

„První odhad je několik metrů sedimentu. Do hodiny budeme mít přesnější údaje z počítačové analýzy.“

„Metr bychom ještě přežili.“

„Ale co náš harmonogram, ztraceně!“

„Hlášení z *Mauryho*, pánové,“ řekl Kato. „Žádné potíže - všechno jde normálně.“

„Ale na jak dlouho? Jestli se ta... lavina... opravdu žene na nás, měli bychom zachránit tolik zařízení, co stačíme. Co nám radíte vy, doktore Zwickere?“

Vědec se právě chystal promluvit, když mu Bradley něco zašeptal do ucha. Zwicker se zatvářil zaraženě, pak rozmrzele - a pak váhavě přikývl.

„Nemyslím, že bych měl v tuto chvíli něco říkat, pánové. Pan Bradley je v tomto směru zkušenější než já. Než vám dám jakoukoliv *konkrétní* radu, musím se obrátit na naše právní oddělení.“

Zavládlo překvapené ticho. Pak Rupert Parkinson řekl rychle: „Všichni víme, jak to chodí. Chápeme, že se MUMD nechce zaplést do právních sporů. Takže raději nemarněme čas. My vytáhneme co se dá. A vám bych radil totéž, Kato - jen pro případ, že *katastrofický* scénář dr. Zwickera bude právě ten, podle kterého se tu bude hrát.“

To bylo přesně to, čeho se vědec obával. Podmořské zemětřesení bylo zlé samo o sobě, ale - tak jako atomová bomba slouží jako roznětkovač bomby termonukleární - může i ono působit pouze jako aktivátor sil daleko mohutnějších.

V petrochemii pode dnem Atlantiku byly ukryty miliony let solární energie; lidstvo z nich zatím odčerpalo sotva za jediné století.

Zbytek stále čekal.

39.

Náhradní syn

Na dně Atlantiku odložili roboti v ceně miliard dolarů své nástroje a vypluli k hladině. Nespěchali; v sázce nebyly lidské životy, ačkoliv majetek ano. Akcie *Titaniku* už nějakou dobu kolovaly na světovém trhu, zavdávající humoristům materiál k laciným vtípkům.

Těžební společnosti se také rozhodly neriskovat. Ačkoliv *Hibernia* a *Avalon*, které byly v relativně plytkých vodách, se spodních proudů bát nemusely, byly zastaveny veškeré operace a znovu prověřeny jejich bezpečnostní systémy. Pak už nezbývalo nic, než čekat - a obdivovat se skvělé polární záři, která sama o sobě učinila tento sluneční cyklus nejzajímavějším ze všech předchozích.

Těsně před půlnocí - nikdo toho mnoho nenaspal - stál Bradley na přistávací ploše pro helikoptéry na *Exploreru* a pozoroval gigantickou oponu tvořenou rubínovým a smaragdovým ohněm, která se táhla přes celý severní obzor. Nebyl členem posádky a pokud by ho kapitán nebo někdo jiný potřeboval, byl k dispozici na požádání. Lidé, kteří mají co dělat - zvláště ve chvílích ohrožení - nemají příliš rádi, když jim při tom někdo stojí za zády - jakkoliv to myslí dobře a jakkoliv je odborně na výši.

A když se po něm konečně začali shánět, nebylo to z můstku, ale z operačního centra.

„Jasone? Tady operační centrum. Máme problém. JJ neodpovídá na naše signály.“

Bradley pocítil zvláštní směs emocí. Nejprve to byla starost, že ztratí jedno z nejslibnějších - a nejdražších - zařízení. Pak následoval nevyhnutelný mentální otazník - ‘Co se jen mohlo stát?’ - okamžitě následovaný: ‘Co s tím mohu udělat?’ Ale bylo tam ještě něco hlub-

šího. JJ představoval i obrovské osobní vynaložení času, úsilí, přemýšlení... dokonce i jistou citovou vazbu. Vzpomněl si na všechny ty vtipy o robotím otcovství: něco pravdy na nich přece jen bylo. Vytvořit skutečného syna (co se vlastně stalo s JJ z masa a kostí?) si vyžádalo podstatně méně energie...

K čertu, pomyslel si Jason, vždyť je to jen stroj! Může být sestrojen znovu, všechny programy jsou přece zálohovány. Nic se neztratí, jen informace nasbírané při jeho poslední výpravě.

Ne - ztratí se toho mnohem víc. Je velice pravděpodobné, že od celého projektu bude upuštěno. Vyvinutí JJ vyčerpalo veškeré finanční rezervy MUMD. Přinejlepším se operace NEPTUN zpozdí o celé roky - pravděpodobně to bude déle, než kolik života dr. Zwicke-rovi zbývá. Ten vědec byl starý čubčí syn, ale Jason se mu nemohl neobdivovat. Pokud přijdou o JJ, zlomí mu to srdce...

Ještě když běžel do operačního centra, Bradley prostřednictvím svého náramkového komunikátoru shromažďoval a analyzoval informace.

„Jste si jisti, že JJ pracuje normálně?“

„Ano - radiomaják funguje skvěle - poslední rutinní hlášení jsme dostali před patnácti minutami a říkalo, že všechny systémy pracují bez závad - a že pokračuje v práci. Prostě jen neodpovídá na naše výzvy.“

„Zatraceně! Laboratoř mi řekla, že algoritmus je v pořádku. Zkoušejte to dál... Zesilte signál na nejvyšší možnou míru. Co je nového se zemětřesením?“

„Je to zlé - v Mount Pelée to burácí - na Martinique probíhá evakuace. Okolní pobřeží byla samozřejmě varována před tsunami.“

„Ale tady, na Grand Banks? Někaké příznaky, že už začala lavinová reakce?“

„Seismografy se úplně zbláznily - nikdo není schopen říct, co se tam vlastně děje. Počkejte prosím okamžik, až zjistím -

- ach, tady je něco. Sít Protiponorkové hlídky vojenského námořnictva - nevěděl jsem, že ještě funguje! - byla zpřetrhána. Stejně tak transatlantický kabel - zrovna jako v roce 1929... ano, míří to sem.“

„Jak dlouho bude trvat, než nás zasáhne?“

„Pokud se neodchýlí stranou, tak dobré tři hodiny. Možná čtyři.“

Dost času, pomyslel si Bradley. Věděl přesně, co teď musí udělat. „Vodní propust?“ zavolal. „Připravte Deep Jeep. Jdu dolů.“

Vážně mě to těší, pomyslel si Bradley. Poprvé mám dobrý důvod vypravit se s DJ dolů k vraku *Titaniku*, aniž bych na to musel podávat žádost v trojím vyhotovení. Na papírování bude dost času potom - nebo na odeslání zprávy elektronickou cestou...

Pro urychlení sestupu byl DJ silně přetížen - teď nebyl čas starat se o hladké dosednutí na dno bez zvěření bahna. Pouhých dvacet minut poté, co nádherná polární zář pohasla ve vodě nad ním, uviděl Bradley světélkující nimbus kolem *Titaniku*. Samozřejmě, že ho nepotřeboval, protože znal jeho přesnou lokaci a vrak navíc nebyl jeho přímým cílem - ale přesto byl tomuto dodatečnému osvětlení rád.

JJ se nacházel pouze o půl kilometru dále a pilně se věnoval své práci s oddaností stroje. Monotónní *ping... ping-ping* jeho majáku bylo teď v kabině DJ jasně slyšitelné a stejně tak dobře byl viditelný na pátracím sonaru.

Bradley bez přílišné důvěry zopakoval nouzovou volací sekvenci a opakoval ji i po celou dobu přibližování k vzpurnému robotovi. Nebyl překvapen ani zklamán tím, že se mu nedostalo naprosto žádné odpovědi. Žádný strach, říkal si, mám přece ještě spoustu jiných triků v rukávu.

Další z nich si šetřil až do chvíle, kdy byli sotva deset metrů od sebe. Deep Jeep dokázal JJ snadno předejnat a Bradleymu nečinilo nejmenší potíže postavit se pilně pracujícímu robotovi do cesty. Taková podmořská kolize byla inscenována často, aby se vyzkoušel algoritmus vyhýbání se překážkám JJ - a ten teď pracoval bezvadně.

JJ se zastavil a zhodnotil situaci. Tentokrát Bradley slyšel i neozbrojenýma ušima, jak ho robot ohmatává sonarem a pokouší se identifikovat, jaký druh překážky má vlastně před sebou.

Znovu vyslal volací signál - znovu bez jakékoliv odezvy. Nemělo smysl zkoušet to znova, problém musel být v softwaru.

JJ se otočil o devadesát stupňů doleva a vyrazil v pravém úhlu k původnímu kurzu. Po deseti metrech se znovu otočil, doufaje, že překážku už překonal. Ale Bradley už tam na něj čekal.

Zatímco si to JJ pokoušel srovnat v hlavě, Bradley vyzkoušel nový gambit. Přepnul na vnější zvukový zesilovač.

„JJ,“ řekl, „slyšíš mne?“

„Ano,“ odpověděl robot okamžitě.

„Poznáváš mne?“

„Ano, pane Bradley.“

Dobře, pomyslel si Bradley. Konečně jsme se někam dostali...

„Máš nějaký problém?“

„Ne. Všechny systémy pracují normálně.“

„Vyslali jsme k tobě volací signál - podprogram 999. Obdržel jsi ho?“

„Ne. Neobdržel jsem ho.“

Tak, pomyslel si Bradley, ať už si spisovatelé science fiction tvrdí cokoliv, robot nemůže lhát - pokud není naprogramován, aby tak činil. A takový podraz by na JJ přece nikdo nesehrál - doufám...

„Poslali jsme ti ho. Opakuji: proved' podprogram 999. Potvrd' příjem.“

„Potvrzuji příjem.“

„Pak tedy proved'.“

„Příkaz nepochopen.“

Zatraceně. Motáme se v bludném kruhu, uvědomil si Bradley. A můžeme to dělat tak dlouho, dokud nám doslova nedojde energie. Nebo trpělivost.

Zatímco se Bradley rozmýšlel co dál, ozval se *Explorer*.

„Deep Jeepe - je mi líto, že se vám až dosud nevedlo. Ale máme pro tebe novinu - a zprávu od profesora.“

„Mluvte.“

„Přišel jste o skutečný ohňostroj. Zrovna došlo k... hm, *prošlehnutí* je asi tak nejvýstižnější výraz - na čtyřicátém západní a padesátém severní. Naštěstí to bylo příliš hluboko, než aby to vážněji poškodilo vrtné plošiny - ale plynné uhlovodíky tam vybublávají po milionech kubíků. A *hoří* - plameny požáru vidíme až tady - na polární záři klidně zapomeňte! Měl byste vidět záběry u *Earthsatu* - vypadá to, jako by hořel Atlantik.“

Určitě je to velice působivé, pomyslel si Bradley, ale jak se to týká *mne*?

„Co bude s tou zprávou od doktora Zwickera?“

„Požádal nás, abychom ti vyřídili, že Tommy Gold měl pravdu. Říkal, že to pochopíte.“

„Po pravdě řečeno mne teď žádné dokazování vědeckých teorií nezajímá. Za jak dlouho budu muset nahoru?“

Bradley neměl pocit znepokojení - jen naléhavosti. Mohl odhodit zbylou zátěž, během několika sekund vypustit nádrže a být v bezpečí dřív, než se k němu dostane jakákoliv podmořská lavina. Byl však odhodlán udělat to, co si předsevzal - s důvodů spíše osobních než profesionálních.

„Poslední odhad je asi tak hodina - možná o něco víc. Zbývá vám spousta času, než se to sem dostane - pokud vůbec.“

Hodina stačila bohatě; i pět minut by bylo dost.

„JJ“ přikázal, „dávám ti nový program. Příkaz pět dva sedm.“

To byl povel k odpojení hlavních zdrojů proudu a přechod na nouzové napájení. JJ neponechává jinou možnost než vystoupit na hladinu.

„Příkaz pět dva sedm přijat.“

Dobře - takže to funguje! Vnější reflektory JJ zamrkaly a malé korekční šrouby se zastavily. Na okamžik visel JJ bez hnutí ve vodě. Doufám, že jsem to nepřehnal, pomyslel si Bradley.

Pak se reflektory opět rozzářily a šrouby se roztočily.

No, za pokus to stálo. Bradleymu teď bylo všechno jasné, ale bylo přece nemožné, aby si v systému, jako byl ten JJ, pamatoval každou maličkost. Zapomněl prostě na jednu drobnost. Některé povely fungovaly jen v laboratoři, při práci v terénu byly potlačeny. Anulace byla jednoduše anulována.

Zbývala už jen jediná možnost. Pokud přesvědčování nepůsobilo, musela nastoupit hrubá síla. Deep Jeep byl mnohem silnější než JJ - který přinejmenším neměl žádné končetiny, jimiž by se mohl bránit. Jakýkoliv zápas byl předem odsouzen k jednostrannosti.

Ale byl by i nedůstojný. Existoval lepší způsob. Bradley zařadil zpátečku, takže už nestál JJ v cestě. Robot novou situaci několik sekund vyhodnocoval, pak se dal znovu do práce. Taková zarputilost byla samozřejmě impozantní, ale teď jí bylo třeba učinit přítrž. Byla pravda, že archeologové našli v Pompejích římské strážce stále na

svých místech, zasypané popelem soptícího Vesuvu, protože je žádný velitel neuvolnil ze služby? Právě to se teď Bradley pokusí zjistit.

„Je mi to opravdu líto,“ zamumlal a vrhl se na nic netušící stroj.

Zat'ál zuby a vrazil manipulátor Deep Jeepu do hlavního šroubu JJ. Kousky kovu se rozlétly na všechny strany. Pomocné šrouby otočily JJ o sto osmdesát stupňů a pak se zastavily.

Existovalo jen jediné řešení této situace a JJ se nerozmýšlel ani chvíli.

Jeho radiomaják začal vysílat tísňové volání - robotů mayday - které znamenalo: 'Pojďte si pro mě!'

Jako když bombardér odhazuje svůj zhoubný náklad, JJ se zbavil zátěže, která mu zajišťovala neutrální vztakovou sílu, a rychle začal stoupat k povrchu.

„JJ je na cestě vzhůru,“ zahlásil Bradley *Exploreru*. „Řekl bych, že tam dorazí tak za dvacet minut.“

Teď byl robot v bezpečí. Půltucet zaměřovacích systémů se na něj soustředí v okamžiku, kdy se vynoří nad hladinu a na lodi bude dřív, než Deep Jeep.

„Doufám, že si uvědomuješ,“ zamumlal Bradley, když JJ zmizel v tekutém nebi nad jeho hlavou, „že mě to bolí víc než tebe.“

40.

Inspekční cesta

Jason Bradley se chystal odhodit vlastní zátěž a následovat JJ na jeho cestě k hladině, když vtom se *Explorer* ozval znovu.

„Dobrá práce, Jasone - už jsme JJ zachytili. Čekají na něj v nafukovacích člunech.

Ale ještě neodhazujte závaží. N-T by vás chtělo o něco požádat. Zabere vám to jen minutu nebo pět.“

„Mám tolik času?“

„Samozřejmě, jinak bychom vás o to nežádali. Zbývá vám ještě dobrých čtyřicet minut, než to k vám dorazí v počítačové simulaci to vypadá jako čelo příbojové vlny. Upozorníme vás včas.“

Bradley zvážil situaci. Deep Jeep mohl stanoviště Nippon-Turner snadno dosáhnout v pěti minutách a on by se stejně ještě jednou rád podíval na *Titanic* - na obě jeho části, pokud možno. Žádné riziko tedy nehrozilo. Dokonce i kdyby odhad času byl naprosto mylný, stačilo by mu několik minut, aby před případnou lavinou unikl do bezpečné vzdálenosti.

„Co chtějí, abych udělal?“ zeptal se a otočil DJ tak, aby ledem obalená zád' byla na obrazovce jeho sonaru.

„*Maury* má potíže s napájecími kabely - nemůže je vytáhnout. Asi se někde zachytily. Mohl byste to prověřit?“

„Dobře.“

Byl to rozumný požadavek, jelikož byl prakticky na místě. Gigantické, přesně vyvážené vodiče, které napájely zařízení na vraku obrovským proudem, stály miliony dolarů, takže nebylo divu, že se je ponorky snažily zachránit. Usoudil, že *Petr Veliký* už své kabely svínil.

K osvětlení ledové hory, která se tyčila ze dna a čekala na výstup ke hladině, jehož se možná už nikdy nedočká, měl jen reflektor Deep Jeepu. Opatrně, aby se nezapletl do lan poutajících kyslíkové a vodíkové balóny, zamířil k dvojici silných kabelů, vedoucích nahoru k ponorce.

„Nic špatného nevidím,“ řekl. „Zkuste ještě jednou pořádně zatahat.“

O sekundu později kabely majestátně zavibrovaly jako struny nějakého gigantického hudebního nástroje. Bradleyovi se zdálo, jako by slyšel infrazvukový tón, který zahrály.

Ale kabely nepovolily.

„Je mi líto,“ řekl. „Nevím, co bych s tím mohl udělat. Možná rázová vlna poškodila uvolňovací mechanismus.“

„Něco takového jsme předpokládali. Stejně děkujeme. Raději se už vraťte - pořád ještě máte dost času, ale podle posledního odhadu se na vás žene půl miliardy tun zvířeného bahna. Říkají, že to vypadá jako rozvodněná Mississippi.“

„Kolik minut mi ještě zbývá?“

„Dvacet - ne, patnáct.“

Chtěl jsem si ještě prohlédnout příď, pomyslel si Bradley, ale nebudu pokoušet osud. Dokonce ani za tu výsadu být posledním člověkem, jehož oko spočinulo na *Titaniku*.

Naposledy krátce zaváhal, pak odhodil zátěž číslo jedna a Deep Jeep začal stoupat. Naposledy se podíval na ledovou horu pod sebou, pak se soustředil na dvojici kabelů, lesknoucích se ve světle jeho reflektoru. Stejně jako kotevní řetěz *Explorera* teď Bradleymu skýtaly vítané spojení se světem daleko nahoře.

Zrovna se chystal odhodit druhou zátěž a zvýšit rychlost svého vzestupu, když se to stalo.

Maury, který se ještě nevzdal pokusů o záchranu cenného vybavení, tak dlouho škušal za kabely, až konečně něčeho dosáhl. Ne však toho, oč stál.

Z antikolizního sonaru se ozvalo ostré *ping* a síla nárazu vrhla Bradleyho proti bezpečnostním pásům. Deep Jeep se převálil a Bradley na okamžik zahlédl bílou masu za okénkem.

DJ začal klesat. Bradley spěšně odhodil obě zbylé zátěže.

Rychlost jeho sestupu se zvolnila skoro na nulu. Ale ne docela. Stále pomalu klesal na mořské dno.

Bradley seděl naprosto tiše po několik minut. Pak, navzdory své situaci, se začal smát. Bezprostřední nebezpečí mu nehrozilo a vážně to bylo docela legrační.

„*Explorere*,“ řekl. „Nebudete tomu věřit, ale právě jsem se srazil s ledovcem.“

41.

Volný výstup

Ani teď Bradley neměl pocit, že se nachází v nebezpečí. Byl spíš pobouřen než poplašen. Když se však nad svou situací trochu zamyslel, zjistil, že je docela dramatická. Uvázl na mořském dně a přišel o veškerou vztlakovou sílu. Náraz ledovce patrně nějak poškodil plováky Deep Jeepu. A jako by to nestačilo, právě se na něj řítila největší podmořská lavina, jaká kdy byla zaznamenána, a měla ho dostihnout dřív, než uplyne deset nebo patnáct minut. Nemohl se ubránit tomu, aby si nepřipadal jako postava z nějakého starého filmu Stevena Spilberga.

Za prvé, pomyslel si, zjisti, jestli by motory Deep Jeepu nebyly schopny vyvinout dostatečný tah, aby tě odsud dostaly...

Ponorka se otřásla a zvířila bahno, které se matně lesklo ve světle reflektorů. Deep Jeep se zvedl o několik metrů a pak zase dosedl na dno. Baterie by se vybily dlouho před tím, než by se dostal na hladinu.

To není dobré, pomyslel si. Pár milionů dolarů je v tahu - nebo alespoň na mořském dně. Ale možná, že se nám podaří zbytek Deep Jeepu zachránit, až se to všechno přežene - jako to před lety udělali se staříčkým *Alvinem*.

Bradley sejmul pojistný kryt z nouzového tlačítka.

„Deep Jeep volá *Explorer*. Chystám se provést volný výstup. Neuslyšíte mne, dokud se nedostanu na hladinu. Sledujte mě na sonaru a připravte si motorový člun pro případ, že by mě to zaneslo dál. Budu nahoře co nevidět.“

Výpočty stanovily - a zkoušky potvrdily - že bez zátěže zbytku DJ vystoupá jeho kabina s jednočlennou posádkou rychlostí čtyřicet ki-

lometrů v hodině a ještě bude mít dost energie na to, aby vyskočila do vzduchu a dopadla na palubu kterékoliv lodi, která by se nacházela poblíž místa jejího vynoření., Nebo aby jí udělala do dna pořádnou díru, pokud by měla tu smůlu. že by byla příliš blízko.

„Jsme připraveni, Jasone. Hodně štěstí.“

Bradley stiskl rudý knoflík a světla zamrkala, jak se proud z baterií přelil do roznětky detonátoru.

Existují jisté systémy, které nemohou být plně prověřeny dřív, než nastane chvíle je použít. Deep Jeep byl dobře zkonstruován, ale otestovat únikový mechanismus pod tlakem čtyř set atmosfér naprosto přesahovalo možnosti MUMD.

Dvojí exploze oddělila kabinu od zbytku Deep Jeepu, přesně jak bylo plánováno.

Ale, jak Jason často říkával, moře si vymyslelo něco jiného. Titanový trup už byl stlačen na samotnou mez odolnosti a obě rázové vlny - jakkoliv byly slabé - se setkaly v jediném bodu.

Bylo příliš pozdě na strach nebo lítost. V tom zlomku sekundy, který mu zbyl, než koule kabiny, v níž se nacházel, implodovala, měl Jason Bradley čas na jedinou myšlenku: je to dobré místo na umření.

42.

Vila při západu slunce

Jak projížděl půjčeným vozem kolem umně vyrobené kované brány, vyvolaly v něm pečlivě upravené stromy a záhony květin vlnu vzpomínek. Donald Craig zaplašil s vypětím vůle obraz Conroyského panství ze své mysli. Už nikdy se tam nepodívá - ta kapitola jeho života byla definitivně pryč.

Smutek mu ovšem zůstal a docela ho neopustil už nikdy. Ale spolu s ním se dostavil i jistý pocit svobody. Ještě nebylo pozdě - jak zněla ta Miltonova nejčastěji citovaná fráze - hledat svěží les a pastviny nové. Pokouším se přeprogramovat sám sebe, pomyslel si Donald hořce. Otevřít nový soubor...

Několik metrů od elegantního gregoriánského domu ho čekalo místo k zaparkování. Zamkl pronajatý vůz a vydal se k přednímu vchodu. Ve výši očí tam visela zcela nová mosazná tabulka, hned vedle tlačítka zvonku a mřížky mikrofonu. Ačkoliv Donald čočku kamery nezahlédl, nepochyboval o tom, že je bedlivě sledován.

Tabulka obsahovala jediný řádek vysázený tučným písmem:

Dr. Evelyn Merricková, PhDr. (Psych.)

Donald si ji několik sekund zamyšleně prohlížel, pak se usmál a natáhl se ke zvonku. Ale byl už očekáván.

Ozvalo se tiché cvaknutí a dveře se otevřely. Madam Eva řekla hlasem, který mu trochu připomínal dr. Jafferjeeho: „Vítejte na palubě, pane Craigu. Jasonův přítel je i mým přítelem.“

43.

Exorcismus

15. dubna 2012, 14:00

Pro mediální síť to byl špatný čas - pro Ameriku příliš brzy a ne dost pozdě pro večerní zprávy v Evropě. Tak či tak, byla to zpráva, která znamenala konec jednoho příběhu. Jen nemnoho lidí se po jejím oznámení zajímalo o závod, který byl tak definitivně a nadobro ztracen.

Už celé století shazovala pobřežní hlídka rok co rok na tomto místě věnec. Ale *tohle* výročí bylo přece jen výjimečné - znamenalo mnohé ztracené naděje a sny - a peníze.

Glomar Explorer byl otočen proti větru, takže jeho přední paluba poskytla posádce přece jen jistou ochranu před studeným větrem ze severu. A přesto nebyl tak mrazivý jako před sto lety, kdy se v těchto místech rozkládalo ledové pole.

Na palubě nebyl nikdo z těch, kdo byli při tom, kdy *Explorer* posledně skládal poctu mrtvým, ale mnozí si určitě pamatovali na tajný obřad na druhém konci světa, v tom krví zborceném století, které se nyní zdálo patřit k jinému věku. Lidská rasa od té doby trochu vypsěla, ale stále ještě měla daleko k tomu, aby o sobě mohla prohlásit, že je civilizovaná.

Do ticha zazněly pomalé tóny Elgarovy Druhé symfonie. Žádná hudba nemohla být příhodnější než tohle strašidelné rozloučení s edvardovskou dobou, složené právě v těch letech, kdy *Titanic* vznikl a vyplul z belfastské loděnice.

Oči všech byly upřeny na vysokého šedovlasého muže, který zvedl jediný věnec a jemně ho hodil přes palubu. Dlouho pak stál mlčky. Ačkoliv všichni ostatní na větrem šlehané palubě možná sdíleli jeho

city, pro některé z nich byly zvlášť palčivé. Byli s ním na palubě *Knorru*, když se ráno 1. září 1985 vrak poprvé objevil na obrazovce monitoru. A prsten mrtvé ženy jednoho z nich byl před čtvrt stoletím vhozen do stejných vod.

Tentokrát byl *Titanic* pro rasu, která ho vymyslela a vyrobila, ztracen navždy. Oči žádného člověka už na jeho roztříštěných troskách nikdy nespočinou.

Víc než jen několik lidí se konečně osvobodilo od životní posedlosti.

44.

Epilog: Hlubiny času

Hvězda, kdysi nazývaná Slunce se jen málo změnila od těch dávno minulých dnů, kdy k ní vzhlíželi lidé.

Dvě planety zmizely - jedna plánovaně, druhá nešťastnou náhodou - a Saturnovy prstence ztratily hodně ze svého půvabu. Ale vcelku nebyla Sluneční soustava za tu krátkou dobu, kdy ji obývala kosmická rasa, příliš zle postižena.

Samozřejmě, některé oblasti stále ještě vykazovaly stopy minulých úprav. Mart'anské oceány se zmenšily v několik plytkých jezer, ale rozsáhlé lesy mutovaných borovic kolem rovníku pořád ještě přežívaly. V nadcházejících letech budou udržovat a chránit ekosystém, na jehož podporu byly vysázeny.

Venuše - kdysi nazývaná Nový ráj - se znovu změnila v původní peklo. A z Merkuru nezůstalo nic. Mateřská rudná žíla soustavy byla astroinženýry spotřebována už před mnoha milénii. Poslední zbytek jádra - s nečekaným, i když předvídatelným bonusem magnetických monopolů - byl využit ke stavbě planetolodí Flotily exodu.

Pluto zase byl pohlcen hrůznou singularitou, kterou se nejlepší vědci lidské rasy snažili pochopit, ještě když se vydávali na cestu za hledáním nového slunce. Když Hledač z dalekého vesmíru přistál na Zemi, nezůstala po dávné tragédii už ani stopa.

Mezihvězdné sondy, které Člověk vyslal k jádru Galaxie, minuly tucet hvězd, než byl jejich signál zachycen jinou civilizací. Hledač dokázal i na vzdálenost několika světelných let určit původ primitivního přístroje, jehož dráha byla snadno vystopovatelná. Prozkoumal

už polovinu soustavy a dozvěděl se mnohé. Planeta, ke které se teď blížil, se od ostatních lišila jen málo: žádný důvod pro vzrušení tu nebyl, ani kdyby byl Hledač podobných emocí schopen.

Rádiové spektrum bylo až na šum kosmického pozadí tiché. Nebylo tu ani památky po zářících civilizačních sítích, které pokrývaly noční strany většiny technicky vyvinutých planet. Po vstupu do atmosféry nezachytil ani stopy po chemických příměsích nasvědčujících rozvoji průmyslu.

Automaticky přešel do standardní pátrací rutiny. Rozpustil se do milionu složek, které se rozptýlily po povrchu celé planety. Některé se nikdy nevrátí, jen odešlou zpět své informace. Nezáleželo na tom. Hledač si vždycky mohl vytvořit nové, které je nahradí. Jen ústřední jádro bylo nenahraditelné - a i od něj existovaly záložní kopie, bezpečně uskladněny v pravých úhlech všech tří dimenzí normálního prostoru.

Země jen několikrát oběhla kolem svého Slunce, než Hledač shromáždil všechny lehce dostupné informace o opuštěné planetě. Nebylo toho mnoho: megaroky působení větru a dešťů setřely z jejího povrchu všechna lidská města, pomalu se posouvající pevninské kry docela změnilly podobu zemí a moří. Kontinenty se staly oceány, mořská dna pláněmi postupně zvrásněnými v pohoří...

...Ta anomálie byla vlastně jen slabou ozvěnou na neutrinovém scanneru, ale okamžitě upoutala Hledačovu pozornost. V přírodě se nevyskytovaly přímé linie, pravé úhly a opakující se vzory - pouze v oboru krystalů a sněhových vloček. Tohle však bylo milionkrát větší: i sám Hledač si vedle toho připadal jako trpaslík. Muselo to být dílo inteligentních bytostí.

Objekt ležel v srdci hor, přikryt kilometry usazenin. Dostat se k němu by vyžadovalo jen několik sekund, vyprostit ho bez poškození a dozvědět se všechna jeho tajemství by mohlo trvat celá staletí.

Neutrinová sondáž byla zopakována s vyšším rozlišením. Nyní bylo zřejmé, že se objekt skládá ze slitin železa mimořádně jednoduchých druhů. Žádná civilizace, která dokázala postavit meziplanetární sondy, by nikdy nepoužila tak hrubých materiálů. Hledač pocítil skoro zklamání...

Ale jakkoliv byl objekt primitivní, žádné jiné artefakty podobné velikosti nebo úplnosti nalezeny nebyly. Možná, že přece jen stál za tu práci s vyproštěním.

Vysokoúrovňový rozhodovací systém Hledače zvažoval tento problém mnoho, mnoho mikrosekund, podrobil analýze veškeré možnosti, které by mohly nastat. Nakonec Hlavní korelátor dospěl k rozhodnutí.

„Začněme.“

Zdroje a poděkování

RMS^{*)} *Titanic* mne pronásledoval po celý život, jak nade vší pochybnost dokazuje i tento krátký úryvek z *Kroniky podivností a záhad* Arthura C. Clarka:

‘Můj první pokus o plnohodnotnou SF povídku (bohužel už dávno zničený) se týkal typické katastrofy na kosmických linkách, srážkou meziplanetární dopravní lodi s velkým meteoritem - nebo malou kometou, chcete-li. Na titul *Ledovec ve vesmíru* jsem byl docela pyšný - tehdy se mi ani nesnilo, že takové věci doopravdy existují. Vždycky jsem měl v oblibě překvapivé konce. Proto jsem na posledním řádku odhalil jméno té kosmické lodi. Znělo - to byste neuhodli - *Titanic*.’

O víc než čtyři desetiletí později jsem se k tomu námětu vrátil v knize *Imperial Earth* (1976), v níž byl vrak v roce 2276 dopraven do New Yorku u příležitosti pětistého výročí.^{**)} V době, kdy jsem to psal, samozřejmě ještě nikdo nevěděl, že se vrak zlomil na dva zle poškozené kusy.

Mezitím jsem poznal Billa MacQuittyho, irského výrobce filmů (a lecčeho jiného), kterému je tato kniha věnována. Povzbuzen úspěchem svého skvělého filmu *Noc hodná zapamatování*^{***)} (*A Night To Remember*, 1958), Bill se v roce 1961 rozhodl natočit film podle mého románu *Měsíční prach*, jenže Rank Organization se nemínila zahazovat s takovými fantaziemi (člověk na Měsíci, to jistě!) a projekt byl odmítnut. Velice mne potěšilo, že jiný můj blízký přítel, Michael Deakin, zpracoval tuto knihu nedávno do televizního seriálu.

^{*)} RMS - Royal Mail Sreamer - královský poštovní parník. Pozn. překladatele.

^{**)} *Den nezávislosti*, 4. července 1776. Pozn. překladatele.

^{***)} Tento film běžel i na českých plátnech a obrazovkách, kde však byl s originalitou Čechům vlastní přejmenován na Zkáza Titaniku. Pozn. překladatele.

Pokud vás zajímá, jak se mu podařilo objevit na Měsíci prachová moře, sledujte televizní program.

Billu MacQuittymu jsem zavázán rovněž za fotografie, plány, nákresy a dokumenty týkající se *RMS Titanic* - obzvláště jídelního lístku přetištěného v kapitole 36, 'Poslední oběd'. Billova půvabná kniha *Irské zahrady* (Irish Gardens, text Edward Hayms, Macdonald, Londýn 1967) mi rovněž poskytla cennou inspiraci.

Rád bych ještě připomněl, že Billův kameraman byl Geoffrey Unsworth - který o deset let později natočil i film *2001: Vesmírná odysea*. Stále si pamatuju na Geoffreye s lehce pobaveným výrazem ve tváři, když říkal: 'Dělám v branži už čtyřicet let - a Stanley mne právě naučil něco, co jsem neznal.' Michael Crichton mi připomněl, že film *Superman* byl věnován Geoffreyovi, který zemřel při jeho natáčení, což zarmoutilo všechny, kdo s ním pracovali.

Tato kniha by se pravděpodobně neobešla bez údajů ze dvou klasických knih na toto téma: *Noc hodná zapamatování* (A Night To Remember, 1956) Waltera Lorda a *Objevení Titaniku* (The Discovery of Titanic, 1987) Roberta Ballarda. Obě jsou nedocenitelné. Další dvě knihy, které mi rovněž velice pomohly, je Lordovo 'pokračování' *Noc přeživších* (The Night Lives On, 1986) a *Její jméno, Titanic* (Her Name, Titanic, 1990) Charlese Pellegrina.*) Velice jsem také zavázán Charliemu (který se objevuje v kapitole 43) za obrovské množství technických informací o jistém podniku, vůči kterému oba chováme velice smíšené pocity.

Kniha Martina Gardnera *Bylo ztroskotání Titaniku předpovězeno?* (The Wreck of the Titanic Foretold?, 1986) přetiskuje neobyčejný román Morgana Robertsona *Ztroskotání Titanu* (The Wreck of the Titan, 1898!), o které se lord Aldiss zmiňuje v kapitole 9. Martin v ní poměrně rozumně osvětluje, proč bylo něco podobného docela dobře předvídatelné, ovšem nemohu se divit nikomu, kdo by v Robertsonově knize viděl určitou zpětnou vazbu roku 1912.

*) Při překladu jsem se radil s knihou Miloše Hubáčka *Titanic* (Panorama, 1989), kterou tímto všem zájemcům o rozšíření obzoru doporučuji. Najdete v ní mimo jiné i fotokopii originálu jídelního lístku z Titaniku, který A. C. Clarke přetiskuje v této knize a který jsem si pro jazykově méně nadané labužníky dovolil pro účely knihy přeložit do češtiny. Pozn. překladatele.

Jelikož mnohé z toho, co v tomto románu popisují, se už stalo - nebo se právě děje - bylo nutné se často odkazovat na žijící osoby. Doufám, že je mé příležitostné vměšování do jejich životů potěší.

‘Syndrom století’ (kapitola 4) už mnoha lidem působí starosti, ačkoliv nebudeme čekat do 1.1.00 abychom zjistili, jestli je to opravdu tak zlé, jak zde píšu. Zatímco dopisují tyto řádky, můj starý americký přítel, dr. Charles Fowler mi poslal článek z *Boston Globe* nazvaný ‘Počítače mají problém s rokem 2000’. Podle něj je hlavní vtip v tom, že všichni odejdou do důchodu v roce 1999. Uvidíme...

Tento problém už samozřejmě nenastane v roce 2099. Tou dobou už se počítače budou umět postarat o sebe samy (stejně jako *H. sapiens*, pokud tady ještě bude).

Nevymyslel jsem si ani neobyčejně velkého měkkýše z kapitoly 12. Podrobnosti (spolu s fotografiemi) o této hrůzostrašné bestii najdete v *Tajemných světech* Arthura C. Clarka (1980). *Octopus giganteus* byl poprvé spolehlivě určen F. G. Woodem a dr. Josephem Genarem (*Natural History*, 1971), které se mi oba podařilo dostat před kameru v televizním seriálovém zpracování výše zmíněné knihy.

Užitečnou radu jak na chobotnice (tj. co dělat, objevíte-li nějakou na toaletě) pochází z knihy Jacquese Yvese Cousteaua a Phillipe Diolea *Chobotnice a olihně: měkká inteligence* (*Octopus and Squid: The Soft Intelligence*, 1973).

V tomto místě neodolám, abych se nezmínil o něčem, co mne mate už léta. V této knize Jacques píše, že ačkoliv si jeho potápěči hráli s chobotnicemi snad stokrát, nikdy je nekously - a že ani nikdy neslyšel, že by se to stalo někomu jinému. No... já chobotnici chytil jen *jedenkrát*, na západním pobřeží Austrálie, a kousla mne! (viz *Korálové pobřeží*, 1956). Nevím, jak si tohle zjevné narušení zákonů pravděpodobnosti vysvětlit.

Podle magazínu *Omni* byla otázka uvedená v kapitole 13 skutečně zařazena do inteligenčních testů na středních školách a jen jeden geniální žák rozpoznal, že předtištěná odpověď byla chybná. Stále to považuji za úžasné - skeptici mohou plodně strávit několik minut s nůžkami a lepenkou. Případ ještě neuvěřitelnějšího případu Srinivasy Ramanujana, zmíněný v téže kapitole, jsem našel v klasické knize G. H. Hardyho *Matematikovy omluvy* (*A Mathematician's Apology*) a

také ve svazku 1 *Světa matematiky* (The World of Mathematics) Jamese Newmana.

Za informace týkající se těžebních plošin musím poděkovat mému starému příteli ze Srí Lanky Cuthbertu Charlesovi a jeho kolegům Walteru Jacksonovi a Danny Stephensovi (všichni pracují u Brown & Root Vickers Ltd.) a Brianu Reddenovi (manažerovi oddělení technických služeb u Wharton Williams). Díky nim jsem se (doufám) nedopustil příliš mnoha zjevných omylů a nejsou v žádném případě zodpovědni za poněkud divoké extrapolace jejich vpravdě úžasné práce - už s přihlédnutím k tomu, co v příštím století dokážeme ve vesmíru. Omlouvám se, že jsem se jim za jejich laskavost odměnil tím, že jsem odboural většinu jejich ruční práce.

Plný příběh 'operace JENNIFER' z roku 1974 nebyl nikdy vypořezán a pravděpodobně ani nikdy nebude. K mému překvapení se ukázalo, že jejím ředitelem byl jeden z mých starých známých a já jsem mu velice zavázán za jeho vyhýbavé, ale nikoliv neužitečné odpovědi na mé otázky. Celkem vzato, o událostech toho léta bych raději příliš mnoho nevěděl, takže se necítím nedostatkem faktů nijak handicapován.

Zatímco jsem psal tuto knihu, setkal jsem se s jinou z oblasti spekulativní literatury, ve které byl rovněž použit *Glomar Explorer*, ač k účelům (naštěstí!) zcela jiným: *Lod' zlata* (Ship of Gold, 1987) Thomase Allena a Normana Polmara.

Můj dík patří rovněž rozmanitým známým v CIA a KGB, kteří dávají přednost tomu zůstat v anonymitě.

Jediný informátor, kterého bych rád identifikoval, je profesor William Orr z odd. geologických věd Oregonské univerzity, můj někdejší spolubydlící z kajuty plovoucí univerzity, školní lodi *Universe*. Plány a dokumenty *Glomar Exploreru* (nyní chřadnoucího v Suisun Bay v Kalifornii mezi Vallejem a Martinezem - můžete ho vidět z dálnice 680), které mi opatřil, pro mne byly velice důležité.

Objevy velkých rušných událostí na mořském dnu, zmíněných v kapitole 33, byly popsány Davidem B. Priorem, Earl H. Doylem a Michaellem J. Kaluzem v lednovém vydání *Science* z roku 1989 (str. 517-9) pod titulem 'Důkaz erupce sedimentů hlubokomořského dna, Mexický záliv.'

Právě toho dne, kdy jsem provedl poslední korektury rukopisu této knihy, jsem se dozvěděl o novém silném důkazu, že těžební vrty *mohou* způsobit zemětřesení. 28. října 1989 citovaly *Science News* pojednání Paula Segalla z US Geologického výzkumu, která vyšla v říjnovém čísle *Geology* z roku 1989. Zprávu o neolitickém hrobě citovanou v kapitole 34 jsem našel v *Nature*, 276, 608, 1978.

Vpravdě dech vyrazející pojednání Ralpha C. Merkleho ‘Molekulární opravy mozku’ se ponejprv objevilo v říjnovém čísle časopisu *Cryonics* (vydává ALCOR, 12327, Doherty St., Riverside, CA, 92503) z roku 1989, kterému tímto děkuji za předpublikační výtisk.

Můj dík patří Kumaru Chittymu za informaci o britském zákonu o mořském dnu, navrženém o mnoho let opožděně velvyslancem Shirleyem Hamiltonem Amarasinghem. Je velkou tragédií, že Shirley (z pohostinství jehož apartmá na Park Avenue jsem se v sedmdesátých letech často těšil) už neviděl vyvrcholení svého úsilí. Byl to velký diplomat a kdyby žil, snad by dokonce zabránil britské a americké delegaci, aby se střílely do nohou.

Obzvlášť bych chtěl poděkovat svému spolupracovníkovi Gentry Leeovi (*Kolébka*, trilogie *Ráma*) že se přizpůsobil mému rozvrhu, takže jsem mohl veškerou svou energii soustředit na poslední ze svých ‘posledních’ románů...

Velice vřelý dík patří Navamu a Sally Tambayahovým - nemluvě o Tashi a Cindy - za pohostinství, WORDSTAR a faxy...

A nakonec bych rád vzdal poctu svému drahému příteli Reginaldu Rossovi, který mne - kromě jiných laskavostí - zasvětil před půl stoletím do děl Rachmaninova a Elgara a který zemřel ve věku devadesáti jedna let, když jsem tuto knihu začal psát.

MANDELMEMO

Literatura týkající se Mandelbrotových sad, jež poprvé pronikla do světa mimo IBM v A. K. Dewdneyových ‘Počítačových relaxacích’ (*Scientific American*, srpen 1985, str. 16 - 25), se dnes hojně rozrostla. Mistrova vlastní kniha *Fraktálová geometrie přírody* (*The Fractal Geometry of Nature*, 1982) je vysoce technická a z větší části

nestravitelná i pro ty, kdo trpí iluzí, že se v matematice vyznají. Tak či tak, většina jejího textu má pouze informativní povahu, takže se dá jen rychle přelétnout. Na M-sady, jejichž zkoumání v roce 1982 teprve začalo, obsahuje jen krátký odkaz.

Krása fraktálů (The Beauty of Fractals O. Peitgen a P. H. Richter, 1986) byla první knihou, která ukázala M-sady na Technikoloru a obsahuje fascinující (a také zábavnou) esej dr. M o jejich původu a objevu (vynalezení?). Pozdější vývoj popisuje ve *Vědě fraktálových obrazů* (The Science of Fractal Images, 1988), Obě tyto knihy jsou vysoce technické.

Mnohem stravitelnější pro laické - ale odhodlané - čtenáře je *Vesmír v křesle* (The Armchair Universe, 1988) A. K. Dewdneye. Obsahuje původní článek ze *Scientific American* z roku 1985 spolu s doplňky a informacemi o softwaru pro osobní počítače. Já jsem velice spokojen s MandFXP od Cygnus Software (1215 Davie St., P. O. Box 363, Vancouver BC, V6E 1N4, Kanada), a používám ho na svém počítači Amiga 2000. Když jsem dělal pro britský televizní kanál Channel 4 dokument 'Bůh, vesmír a všechno ostatní', měl jsem tu velkou čest ukázat Stephenu Hawkingovi několik překrásných 'černých děr', které jsem objevil v sadě, která by celá zaplnila oběžnou dráhu Marsu. Jiný dodavatel software pro M-sady (pro MAC a IBM PC) je Sintar Software (1001 4th Ave., Suite 3200, Seattle, WA 98154).*)

Není třeba říkat, že existují specializované časopisy pro 'Mandelbrot'any' obsahující triky na urychlení programů, rady pro badatele sad - dokonce i ukázky z nové literatury žánru nazvaného 'fraktalofiction'. Jedním z nich je například *Amygdala* redigovaný Rollem Silverem, který dodává i software. (Box 111, San Cristobal, NM 87564).

Bezpochyby nejlepší způsob, jak sady vychutnat, je prostřednictvím videokazet, obvykle podbarvených hudbou. Jednou z nejzná-

*) Případní zájemci o toto téma necht' vyzkoušejí programy Turbo Fractal Generator (TFG) U. Schlenthera nebo Fractint Stone Soup Group běžně dostupné jako shareware na internetu nebo u prodejců shareware hojně inzerujících ve všech počítačových časopisech. Fraktály v této knize byly vytvořeny filtrem KPT Julia Set Explorer z programu Adobe Photoshop. Pozn. překladatele.

mějších je 'Nic než zvětšení' (Nothing But Zooms) od firmy Art Matrix (P. O. Box 880, Ithaca, NY 14851). Líbí se mi i 'Fraktálový balet' (A Fractal Ballet) od The Fractal Stuff Company (P. O. Box 5202, Spokane, WA 99205-5202).

Striktně řečeno, 'naprostý západ' M-sad je v přesně -2 , ne v -1,999... až do nekonečna, jak se tvrdí v kapitole 18. Vadí to snad někomu?

Nevím, jestli se ve skutečném životě vyskytlo mnoho případů mandelománie, ale očekávám, že mi o tom napíšete hned jak se tato kniha objeví na pultech - a už dopředu se zříkám veškeré odpovědnosti.

Dodatek

BARVY NEKONEČNA

V listopadu roku 1989, když jsem v Rijádu v Saúdské Arábii přebíral Cenu za zvláštní úspěch Asociace výzkumníků vesmíru, měl jsem tu čest oslovit největší shromáždění astronautů a kosmonautů, které se kdy na jednom místě sešlo. (Bylo jich více než padesát, nevylámaje Buzze Aldrina a Mika Collinse z Apolla 11 a prvního ‘vesmírného chodce’ Alexeje Leonova, který už se nestydí, že se o věnování knihy *2010: Druhá vesmírná odysea* musí dělit s Andrejem Sacharovovem). Rozhodl jsem se, že rozšířím jejich obzory tím, že jim představím něco *skutečně* velikého a tak jsem po úvodu astronauta prince sultána bin Salmana bin Abdula Azize přednesl ukázkami bohatě ilustrovanou řeč ‘Barvy nekonečna: výzkum fraktálového vesmíru.’

Následující materiál je výtažkem z této řeči. Jiné její části se objevují na začátku kapitoly 15. Je mi skutečně líto, že ji zde nemohu doprovodit pětaticeti milimetrovými diapozitivy a videokazetami, které jsem použil v Rijádu.

* * *

Dnes už se v grafech vyzná každý - zvláště v těch, které mají na horizontální ose čas a na vertikální životní náklady usilovně šplhající vzhůru. Myšlenka, že kterýkoliv bod roviny může být vyjádřen dvěma čísly, obvykle zapisovanými jako x a y , se dnes zdá být tak samozřejmá, že si už ani neuvědomujeme, že matematický svět musel čekat do roku 1637 na Descarta, který na ni přišel.

Ještě stále objevujeme důsledky této prosté myšlenky a nejpodivuhodnější z nich je teď právě deset let starý. Nazývá se Mandelbrotovy sady (neboli M-sady) a můžete se s ním setkat všude - ve vzorech látek, na tapetách, na špercích i na linoleu. A bojím se, že se s ním brzy budeme setkávat i v televizi v každé druhé reklamě.

Ale nejprekvapivější vlastností M-sad je *jednoduchost* jejich podstaty. Na rozdíl od takřka všeho ostatního v moderní matematice, je každé dítě školou povinné sto pochopit, jak vznikají. Jejich vytváření nevyžaduje nic složitějšího než násobení a přičítání. Není k nim potřeba ani odčítání, natož pak dělení či jiná ještě exotičtější zvířata z matematické menažérie.

V civilizovaném světě nenajdete mnoho lidí, kteří by se nesetkali s Einsteinovou slavnou rovnicí $E = mc^2$, nebo komu působí přílišné problémy ji pochopit. Rovnice popisující M-sady má stejný počet členů a vlastně vypadá velice podobně. Tady je:

$$Z = z^2 + c$$

Nevypadá příliš děsivě, že ne? Ale vesmír nebude existovat tak dlouho, abychom měli dost času na prozkoumání všech jejích aspektů.

Zetka a céčko v Mandelbrotově rovnici jsou *čísla*, ne (jako v Einsteinově) fyzikální veličiny jako hmota a energie. Jsou to souřadnice určující pozice bodu a rovnice určuje způsob, jakým jsou tyto body rozmístěny.

Existuje jedna velice prostá analogie známá snad každému: myslím ty dětské knihy s prázdnými stránkami, hemžící se čísílkami, které - když je spojíme - odhalí skryté - a často překvapivé - tvary. Obraz na televizní obrazovce je vlastně vytvářen podle stejného principu.

Teoreticky každý, kdo dokáže násobit, může vytvářet M-sady za pomoci pera nebo tužky a papíru. Jak ještě uvidíme později, má to však háček - vyplývající ze skutečnosti, že lidský život jen zřídka přesáhne sto let. V praxi tyto výpočty obvykle provádí počítač a jejich výsledek zobrazuje na displeji.

Existují dva způsoby, jak určit bod v prostoru. Ten obvyklejší vyžaduje nějaký druh souvztažné sítě - západ-východ, sever-jih, nebo

čtverečkovaný papír s osou X a Y. Ale je i jiný systém využívaný v radarech, které dnes lidé znají z bezpočtu filmů. Tady je pozice bodu dána (1) vzdáleností od počátku a (2) směrem nebo azimutem. Dá se říct, že je to *přirozený* systém - používáte ho mimovolně, například když hrajete míčové hry. Pak operujete se vzdálenostmi a úhly se sebou jako počátkem souvztažné soustavy.

Představte si, že monitor počítače je radarová obrazovka s jediným bodem, jehož pohyb je popsán M-sadou. Ale než tento radar zapnete, zjednodušte si ještě rovnici na:

$$Z = z^2$$

Pro tuto chvíli jsem se zbavil céčka a ponechal jsem jen zetka. Teď dovolu, abych je definoval přesněji.

Malé z je počáteční poloha bodu - vzdálenost, ve které to všechno začalo. Velké Z je jeho konečná vzdálenost od počátku. Takže pokud byla počáteční hodnota 2, výsledná bude 4.

Na tom není nic vzrušujícího, ale teď dojde k modifikaci, která to všechno změní:

$$Z \Leftrightarrow z^2$$

Ta dvojitá šipka značí, že čísla proudí v obou směrech. Tentokrát se nezastavíme u $Z = 4$: učiníme to rovno novému z , které nám okamžitě dá druhé $Z = 16$ a tak dál. Než se nadějeme, máme řadu

256, 65536, 4294967296...

a bod, který začal pouhé dvě jednotky od počátku, míří mílovými kroky k nekonečnu stále se zvětšující rychlostí.

Tento proces stále se opakujících smyček se nazývá 'iterace'. Je to jako by si pes honil svůj vlastní ocas, až na to, že se mu to nikdy nepodaří. Ale matematická iterace nás zavádí do velice podivných míst - jak brzy sami uvidíte.

Teď můžeme zapnout náš radar. Většina obrazovek má soustředné kružnice označující 10, 20... 100 km od středu. Nám bude stačit toli-

ko jedna kružnice ve vzdálenosti 1. Není třeba specifikovat jakékoliv jednotky, neboť operujeme s ryzími čísly. Dosad'te si za ně centimetry nebo světelné roky, jak je libo.

Předpokládejme, že počáteční poloha boduje kdekoliv na naší kružnici - azimut nehraje roli. Takže z je 1.

A protože jedna na druhou je pořád jedna, rovná se jí i Z . A na této hodnotě také zůstaneme, neboť bez ohledu na počet iterací, jedna na druhou bude pořád přesně jedna. Bod může poskakovat po kružnici, ale *pořád zůstane na ní*.

Nyní předpokládejme, že počáteční z je větší než 1. Už víme, jak rychle náš bod uhání k nekonečnu, jestliže se z rovná dvěma - ale totéž se přihodí dříve nebo později vždycky, i kdyby bylo jen o maličko větší, než 1 - řekněme 1,00000000000000000001. Podívejte se:

Po prvním umocnění Z rovná se

1,000000000000000000000002

pak

1,000000000000000000000004

1,000000000000000000000008

1,000000000000000000000016

1,000000000000000000000032

a tak dál po celé stránky výpisu. Pro praktické účely je hodnota stále přesně 1. Bod se viditelně nehýbá dovnitř ani ven, stále je na kružnici o poloměru 1.

Ale nuly postupně mizí. Náhle se objevují platné číslice na třetím, druhém a prvním desetinném místě - a pak úplně explodují, jak ukazuje tento výsek:

1,001 1,002 1,004 1,008 1,016 1,032

1,066 1,136 1,292 1,668 2,783 7,745

59,987 3598,467 12948970

167675700000000

281151400000000000000000000000

(přetečení)

Za desetinnou čárkou by mohly být miliony - miliardy - nul a výsledek by byl pořád stejný. Čísla se vždycky přeplazí nalevo - a pak Z zamíří k nekonečnu.

Ted' si vezměme druhý případ. Předpokládejme, že z je o maličko menší, než 1 - například:

0,999999999999999999999999

Stejně jako v předchozím případě, dlouho se nezmění vůbec nic, až na to, že se číslice vpravo stále zmenšují. Ale po několika tisících nebo milionech iterací - katastrofa! Z se náhle scvrkne v naprosté nic, rozpustí se v nekonečné šňůře nul...

Proveřte si to na svých počítačích. Źe zvládnou jen dvanáct cifer? No, v tom případě mi musíte důvěřovat...

Výsledkem tohoto ‘programu’ je trojice zákonů, které jsou příliš triviální, než aby je bylo nutné formulovat. Ale v matematice není triviální žádná skutečnost a po několika dalších krocích nás tyto zákony dovedou do světa divů a krásy.

Takže tady jsou tři zákony ‘mocnícího’ programu:

1. Jestliže je vstup *z přesně roven* jedné, výstup *Z* zůstává 1.
2. Jestliže je vstup *z větší než* jedna, výstup se bude blížit k nekonečnu.
3. Jestliže je vstup *z menší než* jedna, výstup se bude blížit k nule.

Kruh o poloměru jedna je tedy něčím jako mapou nebo, chcete-li, mezí - dělicí plochu do dvou odlišných území. Venku jsou čísla, které poslušně mocnicích zákonů získávají nekonečnou svobodu, čísla uvnitř jsou vězňové, lapeni a odsouzení k úplnému vyhynutí.

V tomto bodě by někdo mohl namítnout: „Vždyť mluvíte jen o dosazích, vzdálenostech bodů od počátku. Abyste určili polohu bodu na ploše, potřebujete ještě úhel. Co bude s ním?“

To je pravda. Naštěstí, ve výběrovém procesu - v rozdělení čísel z do dvou skupin - je úhel irelevantní. Výsledek bude stejný, ať už

směr r ukazuje kamkoliv. Pro tento prostý případ - nazvěme to třeba K-sady - ho můžeme ignorovat. Až přejdeme k mnohem složitějším M-sadám, kde je směr velice důležitý, předvedu vám báječný matematický trik, který se o něj postará za nás užitím komplexních nebo imaginárních čísel (které doopravdy nejsou komplexní a čím dál méně imaginární). Ale tady je nepotřebujeme a slibuji, že už se o nich nezmíním.

K-sada leží uvnitř *mapy* a její mezí je kružnice, která ji ohraničuje. Kružnice je prostě nepřetržitá čára s nulovou tloušťkou. I kdybyste se na ni dívali mikroskopem s obrovským zvětšením, bude vypadat pořád stejně. Můžete K-sadu zvětšit do velikosti celého vesmíru - její hranice bude mít stále nulovou tloušťku. Ale nejsou v ní žádné díry - je to absolutně nepřekonatelná bariéra oddělující z menší než jedna od těch větších než jedna.

Teď, když jsme probrali všechny tyto základy, jsme konečně připraveni pustit se do M-sad. Prosím, připoutejte se.

V průběhu roku 1970 francouzský matematik Benoit Mandelbrot, pracující na Harvardu a u IBM, začal zkoumat rovnici, která ho učinila slavným, a kterou si dovoluji napsat v její dynamické formě:

$$Z \Leftrightarrow z^2 + c$$

Jediným rozdílem mezi ní a rovnicí, kterou jsme užili k popsání K-sad, je výraz c . Ten - nikoliv z - je nyní počátečním bodem našeho mapování. Při první iteraci stanovíme c rovno nule.

Zdá se to být drobným rozdílem a málokdo si dokáže představit, jaký nový vesmír to před námi otevírá. Mandelbrot sám se přes počáteční stadium nedostal až do roku 1980, když se na výpisech jeho počítače začaly objevovat první nejasné vzory. Pohlížel na ně skrze Keatse:

*Čarovné magické okenice otevírají výhled na pěny
moří nebezpečných, podivné opuštěné země...*

Jak uvidíme později, slovo 'pěna' je překvapivě výstižné.

Nová rovnice si žádá odpověď na stejnou otázku, jako ta původní: Jakého tvaru je zmapované ‘území’, když do ní dosadíme čísla? Pro K-sady to byla kružnice o poloměru 1. Podívejme se co se stane, když s touto hodnotou začneme u M-rovnice. Dokážeme to i z hlavy - po prvních několik kroků. Později s tím bude mít těžkosti i superpočítač.

Začátek: $z = 0, c = 1$. Tudíž $Z = 1$

První iterace: $Z = 1^2 + 1 = 2$

Druhá iterace: $Z = 2^2 + 1 = 5$

Třetí iterace: $Z = 5^2 + 1 = 26$

Čtvrtá iterace: $Z = 26^2 + 1 \dots$ a tak dál

Jednou jsem přinutil svůj počítač k práci na pokračování (což bylo asi tak na hranici mých programátorských schopností) a ten vypsál jen dvě další hodnoty, než začal zaokrouhlovat:

1, 2, 5, 26, 677, 458330,
21006640000,
441278900000000000000000

A potom přestal, protože nevěří, že existují nějaká více než osmatřicetimístná čísla.

Ale i tohle málo postačí, abychom si uvědomili, že M-sady musí mít velice odlišný tvar od dokonalé kružnice K-sad. Bod ve vzdálenosti 1 je pro K-sady hraniční vzdáleností. U M-sad může ležet mimo hranice.

Všimněte si, že říkám ‘může’ a nikoliv ‘musí’. Všechno záleží na počátečním *směru* - neboli azimutu - počátečního bodu, který jsme si mohli dovolit dříve ignorovat jen proto, že u dokonale symetrických K-sad neměl žádný význam. Jak se ukazuje, M-sady jsou symetrické pouze podle horizontální osy X.

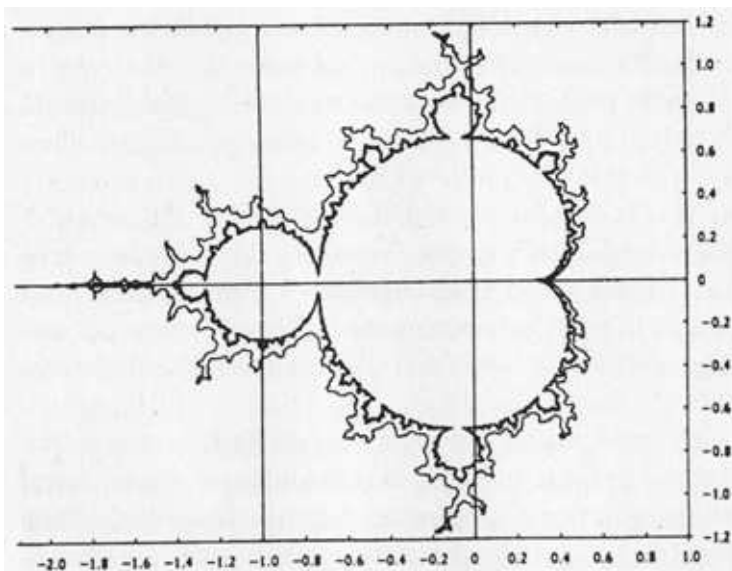
To se dá usoudit už z povahy rovnice. Ale patrně nikdo by nedokázal odhadnout skutečnou podobu. Kdyby mi tuto otázku někdy položil v předmandelbrotovských dobách, patrně bych si tipnul a řekl bych: „Bude to něco jako elipsa smáčklá kolem osy Y.“ Možná (ale

pochybuji o tom) bych uhádl i to, že bude protažena k levé, minusové straně.

V tomto bodě své přednášky bych na vás rád něco vyzkoušel. Msady jsou doslova nepopsatelné a já se je pokusím popsat:

Představte si, že se díváte shora na trochu obézní želvu plovoucí na západ. Byla zkřížena s mečounem, takže má na hlavě jeho bodec. Po celém obvodu je obklopena bizarními výrůstky - a malými želvíčkami různých velikostí, porostlými maličkými výrůstky...

Zaručuji vám, že v učebnici matematiky takový popis nenajdete. A pokud máte dojem že to dokážete lépe až uvidíte graf, můžete to zkusit. (Možná, že by svět hmyzu poskytl lepší analogii - možná, že v brazilských pralesích dokonce nějakí ti mandelbrouci opravdu žijí. Škoda, že se to nikdy nedozvíme.)

Tady je první hrubé přiblížení okleštěné o detaily - stejně jako Mandelbrotovo jezero na Conroyském panství (kapitola 18). Pokud byste chtěli vyplnit prázdné plochy nápisy středověkých kartografů 'tady žijí lvi', moc byste nepřeháněli.

V prvé řadě si zapamatujte, že - jak už jsem říkal - je to protaženo doleva (nebo na západ, chcete-li) oproti K-sadě, která zůstává kolem

osy X striktně v oboru od +1 do -1. M-sada se vpravo na ose X dostane pouze k 0,25, ačkoliv nahoře i dole přebobtná až za 0,4.

Na levé straně se mapa roztahuje až k -1,4 a pak z ní vyráží dlouhý ostěn - nebo anténa - která dosahuje k přesně -2,00. Co se M-sad týče, ze tímto bodem není *nic*. Je to okraj Vesmíru. Mandelbrotovi fanoušci to nazývají ‘naprostý západ’ a můžete si sami vyzkoušet co se stane, dosadíte-li c rovno -2. Z nebude konvergovat k nule - ale nedosáhne ani nekonečna, takže tento bod bude patřit do sady - ještě. Dosadíte-li však za c číslo o maličko větší, řekněme -2,00000...000001, než se nadějete, minete Pluto a hasíte si to k nejbližšímu kvazaru.

Nyní se dostáváme k nejdůležitějšímu rozdílu mezi oběma sadami. K-sada má jako hranici hezkou úhlednou křivku. Hranice M-sad je mírně řečeno ‘střapatá’. Jak střapatá vlastně je, pochopíte, až začnete ‘zvětšovat’, teprve pak uvidíte tu neuvěřitelnou flóru a faunu, která Mandelbrotův svět obývá.

Hranice - můžeme-li to tak nazývat - M-sady není jednoduchá křivka. Je to něco, co si Euklides nikdy nedokázal představit a pro co v běžném jazyce neexistuje výraz. Mandelbrot, jehož znalost angličtiny (a američtiny) je úžasná, prohledal slovník, aby vypátral výstižné slovo. Několik příkladů: pěna, houby, prach, pavučiny, síť, sraženina. Sám razil technický výraz *fraktál* a ustavičně činí kroky namířené proti tomu, aby ho někdo definoval příliš konkrétně.

Počítače mohou snadno pořídit ‘momentku’ M-sady jakékoliv velikosti a dokonce i v černobílém provedení jsou fascinující. Ale prostým trikem mohou být vybarveny a transformovány do objektů úžasné a neskutečné krásy.

Původní rovnice se přirozeně nezabývá barvami o nic víc než Euklidovy *Geometrické postuláty*. Ale pokud počítači přikážeme, aby dal jednotlivým bodům barvu podle počtu iterace bez ohledu na to, *jestli jsou nebo nejsou* součástí M-sady, výsledek bude úžasný.

Tyto barvy nejsou tak docela bez významu. Přesnou analogii bychom našli v kartografii. Vzpomeňte si na linie na mapě, které značí nadmořskou výšku. Prostor mezi nimi je často vybarven tak, aby je oko snadněji rozeznalo a přijalo informaci, kterou poskytují. Totéž platí o bathymetrických mapách: čím hlubší je oceán, tím sytější

modř. Tvůrci map mohou zvolit barvy, jaké se jim zlíbí a řídí se estetikou stejně jako geografii.

V našem případě je tomu naprosto stejně - až na to, že *tyhle* obvodové čáry jsou stanovovány automaticky rychlostí výpočtů - do podrobností bych raději nezabíhal. Nevím, kterého génia poprvé napadla ta myšlenka - možná *monsieur* M samotného - ale vytvořila z nich fantastická umělecká díla. A měli byste je vidět animované...

Jedna z mnoha zvláštních myšlenek, které M-sady vyvolávají, je tato: v principu mohly být objeveny už když se lidský druh naučil počítat. V praxi až když bylo možno provést *miliardy* matematických operací, což nebylo myslitelné před objevením počítačů! Filmy jako *Nic než zvětšení* Art Matrix by vyžadovaly, aby celá současná populace počítala bez ustání několik let - a při tom se ani jedinkrát nespletla v mocnění bilionů stociferných čísel...

Začal jsem tvrzením, že Mandelbrotova sada je nejneobyčejnější objev v historii matematiky. Koho by napadlo, že tak jednoduchá rovnice může vytvořit tak - doslova - nekonečnou složitost a takovou nezemskou krásu?

Mandelbrotova sada je - jak jsem se právě pokusil vysvětlit - v podstatě mapa. Každý z nás četl nějaký ten příběh o mapách odhalujících polohu skrytého pokladu.

Tak v tomto případě - je pokladem sama mapa!

Colombo, Srí Lanka: 28. 2. 1990

DUCH

Z GRAND BANKS

ARTHUR C. CLARKE

Z amerického vydání anglického originálu
GHOST FROM THE GRAND BANKS,
vydaného nakladatelstvím A Bantam Spectra Books
(Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc.)

v roce 1992, přeložil Pavel Hodek.

Obálku navrhl a ilustrace vytvořil

Václav Tříška (2D Studio).

Vydalo sdružení POLARIS,

nám. Míru 18, Frenštát p. R.

v roce 1996 jako svou 34. publikaci.

Tisk - SPEKTRUM s.p., Vídeňská 113, Brno.

Vydání první.

Cena 139 Kč

ISBN 80 - 85911 - 22 - 1

**JEDNA Z NEJNOVĚJŠÍCH
SAMOSTATNÝCH KNIH
A. C. CLARKA**

Skutečným hrdinou tohoto románu je technika, kterou A. C. Clarke tak miluje a tak mistrně ji využívá... Kniha je natolik realistická, že se čtenář musí neustále ujišťovat, že to, co čte, je pouhá fikce.

The Dallas Morning News

ISBN: 80 - 85911 - 22 - 1

Cena: 139 Kč